

UNIVERZITET SINGIDUNUM

Departman za posleddiplomske studije

Studijski program: Poslovna ekonomija

Master rad

**Uticaj katastrofalnih rizika na poslovanje osiguravajućih
i reosiguravajućih kompanija**

Mentor:

Prof.dr Ljiljana Jeremić

Student:

Pajčin Marijana

Br. indeksa: 400639/2011

Beograd, 2013

Sadržaj

1 Uvod	- 6 -
1.1. Znacaj i aktuelnost istraživanja	- 6 -
1.2. Polazišta predmeta istraživanja	- 6 -
1.3. Ciljevi istraživanja	- 7 -
1.4. Hipoteze istraživanja	- 7 -
1.5. Metode istraživanja	- 8 -
1.6 Struktura rada	- 8 -
2 Rizik	- 10 -
2.1.Katastrofalni rizici	- 10 -
3 Upravljanje rizikom	- 11 -
3.2. Upravljanje rizikom putem osiguranja	- 11 -
3.1. Upravljanje rizikom putem reosiguranja	- 12 -
3.2. Verovatnoća, samoprdržaj i Maksimalna Moguća Šteta	- 13 -
3.3. Specifičnosti reosiguranja	- 16 -
3.4. Vrste reosiguranja	- 17 -
3.4.1 Kvotno reosiguranje	- 19 -
3.4.2 Ekscedentno reosiguranje	- 23 -
3.4.3 Kvotno-ekcedentno reosiguranje	- 27 -
3.4.4 Reosiguranje viška šteta	- 30 -
3.4.5 Reosiguranje viška gubitka	- 35 -
3.5 Zaključak: Bitne karakteristike odgovarajućeg izbora oblika reosiguravajuće zaštite	- 36 -
4 Istorijski pregled katastrofalnih događaja	- 37 -
4.2.Pregled katastrofa u 2010	- 43 -
4.2.Pregled katastrofa u 2011	- 49 -
5 Globalne opasnosti	- 57 -
5.1. Zemljotresi	- 57 -

5.1.1 Penetracija osiguranja od zemljotresa.....	- 59 -
5.2. Poplave.....	- 62 -
5.3. Vetar	- 64 -
6. Implikacije tržišta u razvoju na sektor osiguranja i reosiguranja	- 64 -
6.1. Rastući sektor osiguranja	- 65 -
6.2. Kretanje na tržištima osiguranja i reosiguranja	- 68 -
6.2.1. Ne-životno re/osiguranje.....	- 68 -
6.2.2. Životno re/osiguranje.....	- 72 -
6.3. Uticaj makroekonomskog okruženja na industriju osiguranja	- 75 -
6.4. Implikacije evropske dužničke krize na evropske osiguravače i reosiguravače	- 78 -
6.5. Zaključak: Reosiguranje kao model zaštite delatnosti osiguranja	- 79 -
7 Marketing menadžment društava za osiguranje i reosiguranje	- 80 -
8 Zaključak.....	- 89 -
Literatura	- 91 -

Pregled tabela

- Tabela 1:Primer heterogenog portfelja (str.26)
- Tabela 2:Homogenizacija portfelja osiguravača putem ekscedentnot reosiguranja (str.27)
- Tabela 3:Broj katastrofalnih događaja po godinama 1970-2010 (str.37)
- Tabela 4:Broj žrtava katastrofalnih događaja po godinama 1970-2010(str.39)
- Tabela 5:Ukupni osigurani gubici u milionima USD po godinama 1970-2010(str.41)
- Tabela 6:Ekonomski gubici u 2010.god. po regionima i kao procenat BDP(str.43)
- Tabela 7:Osigurani i ekonomski gubici u 2010.god. po regionima(str.44)
- Tabela 8:Veliki gubici u 2010.god prema vrstama katastrofalnih događaja(str.45)
- Tabela 9:Dyadeset najvećih osiguranih gubitaka u 2010. godini(str.46)
- Tabela 10:Četrdeset najvećih osiguranih gubitaka 1970-2010.(str.47)
- Tabela 11:Ekonomski gubici po regionima i kao procenat BDP u 2011.godini(str.50)
- Tabela 12:Broj katastrofa, osigurani gubici i ukupni ekonomski gubici u 2011. godini po regionima(str.51)
- Tabela 13:Četrdeset najvećih osiguranih gubitaka 1970-2011.(str.54)
- Tabela 14:Pet najskupljih zemljotresa za osiguravače(str.57)
- Tabela 15:Odnos osiguranih gubitaka prema ukupnim ekonomskim gubicima(str.58)
- Tabela 16:Deset najvećih zemljotresa od 1970-2011(str.58)
- Tabela 17:Penetracija osiguranja(str.59)
- Tabela 18:Udeo osiguranja u pokriću ekonomskih gubitaka(str.59)
- Tabela 19:Štete koje je prouzrokovao zemljotres u određenim zemljama u milijardama USD i doprinos osiguranja njihovom oporavku 1970-2011(str.60)
- Tabela 20:Deset najvećih osiguranih gubitaka od poplava(str.63)
- Tabela 21:Ukupan rast premije u industrijski razvijenim zemljama i na tržištima u razvoju po godinama 1970-2010 (str.65)
- Tabela 22:Realan rast premije ne-životnog osiguranja i reosiguranja u 2011.godini(str.69)
- Tabela 23:Realan rast direktne premije na velikim tržištima ne-životnog osiguranja & regionima(str.70)
- Tabela 24:Realan rast premije ne-životnog reosiguranja(str.71)
- Tabela 25:Realan rast premije životnog osiguranja i reosiguranja u 2011.godini (str.72)
- Tabela 26:Realan rast premijskog prihoda životnog osiguranja u procentima(str.73)
- Tabela 27:Rast obima poslovanja u izabranim zemljama u procentima (str.73)
- Tabela 28:Realan rast premijskih prihoda tradicionalnog životnog reosiguranja (str.73)
- Tabela 29:Realan rast BDP, inflacije i kamatnih stopa u % u izabranim regionima u periodu 2010-2013(str.75)
- Tabela 30:Potencijalni otpisi na obveznice od strane evropskog sektora osiguranja(str.78)
- Tabela 31:Deset vodećih svetskih reosiguravača prema pripisanim premijama u 2008 (str.81)
- Tabela 32:Deset vodećih svetskih reosiguravača prema pripisanim premijama u 2010 (str.85)
- Tabela 33:Prirodne katastrofe u 2010.godini koje su značajno uzdrmale svetske resigura-vače(str.88)

Pregled slika

- Slika 1:Prenos rizika(str.13)
- Slika 2:Podela reosiguranja(str.17)
- Slika 3:Vrste proporcionalnog reosiguranja(str.18)
- Slika 4:Podela neproporcionalnog reosiguranja(str.19)

Pregled grafika

- Grafik 1: Raspodela štete kod kvotnog reosiguranja(str.21)
- Grafik 2: Raspodela rizika kod ekscedentnog reosiguranja(str.25)
- Grafik 3: Broj katastrofalnih događaja 1970-2010(str.38)
- Grafik 4: Broj žrtava katastrofalnih događaja 1970-2010(str.40)
- Grafik 5: Osigurani gubici koje su prouzrokovale katastrofe 1970-2010 u milijardama USD (str.42)
- Grafik 6: Ukupni ekonomski i osigurani gubici po regionima u 2011.(str.51)
- Grafik 7: Globalna raspodela osiguranih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama po regionima u periodu 2009-2011.(str.53)
- Grafik 8: Globalna raspodela osiguranih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama po regionima u periodu 2002-2008.(str.54)
- Grafik 9: Ukupan rast premije u % u industrijski razvijenim zemljama i na tržištima u razvoju po godinama(str.66)
- Grafik 10: Realan rast BDP u periodu od 2010-2013.(str.76)
- Grafik 11: Inflacija u periodu od 2010-2013.(str.76)
- Grafik 12: Godišnji rast kamatnih stopa u periodu od 2010-2013.(str.77)
- Grafik 13: Prinosi na državne obveznice u % u periodu 2010-2013(str.77)
- Grafik 14: Prihodi deset vodećih svetskih reosiguravača u 2008.godini(str.82)
- Grafik 15: Raspodela premije životnog reosiguranja u 2009.(str.82)
- Grafik 16: Raspodela premije ne-životnog reosiguranja u 2009.(str.83)
- Grafik 17: Tržišno učešće kompanija Dunav Re, Winer Re, DDOR Novi Sad i Delta Re (str.83)
- Grafik 18: Ostvarena premija kompanije Dunav Re po godinama u milijardama USD (str.84)
- Grafik 19: Tržišno učešće životnog i ne-životnog osiguranja/reosiguranja(str.85)
- Grafik 20: Stope ustupanja u reosiguranja po regionima u 2010.(str.86)
- Grafik 21: Premija po osnovu aktivnih poslova reosiguranja u 2010.godini(str.87)
- Grafik 22: Ukupan kapital resiguravača u milijardama USD(str.87)

1 Uvod

Povećanje gustine naseljenosti i akumulacija vrednosti imovine utiču na to da će potencijalne posledice katastrofalnih događaja biti sve veće. Jedan od načina da se umani finansijski udarac je da se koriste mehanizmi finansiranja iz fondova koji se formiraju pre nego što se katastrofa dogodi, kao što je osiguranje. Osiguranje može da pomogne da se smanje finansijske posledice katastrofa. Osiguranje može da ide i preko nacionalnog kapaciteta, ne samo raspodelom rizika između vlasnika polisa preko granica (prostornom disperzijom), već i preko međunarodnih osiguravača i reosiguravača. Samo raspodelom rizika, osiguravajuće kompanije su u mogućnosti da ponude pokriće rizika sa kojima se susrećemo svaki dan i da održe cene osiguravajućeg pokrića na prihvatljivom nivou.

Rizik se prenosi sa pojedinca i kompanija na osiguravača, koji može dalje da cedira rizik na reosiguravača. Reosiguranje omogućava osiguravačima da smanje svoju izloženost riziku i količinu novčanih sredstava koju su zakonski obavezni da izdvoje kao rezerve, tako da osiguravači mogu slobodno novčana sredstva da iskoriste za povećanje obima poslovanja, odnosno za preuzimanje dodatnih rizika.

Reosiguranje omogućava osiguravaču da povećava kapacitet za prihvatanje rizika u osiguravajuće pokriće, stabilizaciju profita, redukovanje prenosnih premija i da se zaštiti od katastrofalnih gubitaka. Koliki će deo svog poslovanja reosigurati zavisi od faktora kao što su mogućnost da se preuzme rizik, njegova finansijska snaga i tržišno ponašanje.

1.1. Znacaj i aktuelnost istraživanja

Serijski prirodni katastrofi podigli su svest o osiguranju i podstakli kompanije i pojedince da obezbede dovoljno osiguravajuće pokriće kako bi se zaštitili od rizika kojima su izloženi. Pored toga, nedavni skupi gubici u regionima koji su smatrani ne rizičnim ukazali su na ograničeno razumevanje potencijalnih gubitaka prouzrokovanih katastrofalnim događajima od strane osiguravača, kao i na potrebu da se unaprede metode identifikovanja i modelovanja rizika.

Aktuelnost ovog istraživanja proizilazi iz činjenice da će bolje razumevanje rizika, prevazilaženje ograničenja postojećih modela i adekvatno reosiguravajuće pokriće uticati na uspešnost poslovanja osiguravajućih kompanija.

1.2. Polazišta predmeta istraživanja

Predmet našeg istraživanja su efekti katastrofalnih događaja na poslovanje osiguravajućih i reosiguravajućih kompanija.

Kroz analizu istorijskih podataka o ukupnim ekonomskim gubicima i osiguranim gubicima koji su posledica katastrofalnih događaja ukazano je na značaj pravilne procene rizika, ograničeno razumevanje prirodnih katastrofa od strane nosioca rizika i teškoće u

određivanju adekvatnih cena i monitoringu poslovanja i rasta bez odgovarajućih alata za modelovanje rizika, kao i na značaj primene ustanove reosiguranja. Angažovanjem reosiguranja društvo za osiguranje povećava svoj kapacitet za preuzimanje rizika, stabilizuje portfelj, smanjuje rezerve i štiti se od katastrofalnih rizika. Kako uspešno poslovanje osiguravajućih kompanija doprinosi stabilnosti tržišta osiguranja i uopšte nacionalnog finansijskog sistema, mi smo sprovedi ovo istraživanje sa težnjom:

- Da se unapredi način na koji upravljački i operativni sistemi u osiguravajućim kompanijama razumeju proces upravljanja rizikom
- Da se poslovodstvu i menadžerima u osiguravajućim kompanijama omogući bolje razumevanje rizika i praćenje izloženosti riziku
- Da pomogne menadžerima u kreiranju okvira za upravljanje i pravilan razvoj reosiguranja, na osnovu iskustava i znanja zemalja koje uspešno primenjuju ustanovu reosiguranja

Teorijsko određivanje predmeta

Razmatranje postojećih saznanja o osiguranju i reosiguranju podrazumeva naučne postulate, sudove i zaključke na kojima će se zasnivati svi dalji stavovi o predmetu istraživanja. Teorijska analiza predmeta istraživanja biće podržana (zasniva se na) saznanjima uglavnom iz domaće i međunarodne naučne i stručne literature.

1.3. Ciljevi istraživanja

Naučni cilj ovog istraživanja je naučna deskripcija brojnih faktora koji utiču na poslovanje osiguravajućih kompanija.

Društveni cilj ovog istraživanja je ukazivanje na važnost dobrog funkcionisanja sektora osiguranja, jer su osiguravajuće kompanije značajni investitori na finansijskim tržištima i na taj način značajno utiču na privredu u celini.

Društveni cilj ovog istraživanja je udovoljavanje praktičnim potrebama u ovoj oblasti i ukazivanje na opšti značaj primene ove vrste raspodele rizika. Rezultati istraživanja treba da ukažu na otvorena pitanja vezana za procenu i upravljanje rizikom i da utiču na stavove i ponašanje osiguravajućih kompanija u procesu donošenja odluka o tome koliki će deo svog poslovanja reosigurati i koji oblik reosiguravajuće zaštite će primeniti.

Istraživanje treba da doprinese boljem razumevanju i sagledavanju uloge i značaja osiguranja u jednoj privredi, kao i uloge i značaja reosiguranja za poslovanje osiguravajućih kompanija u kontekstu budućih razvojnih mogućnosti, kao i unapređenju sektora osiguranja na teritoriji Republike Srbije.

Društvena opravdanost istraživanja proizilazi iz činjenice da se sektor osiguranja suočava sa brojnim problemima i izazovima, pa je potrebno intenzivirati istraživačke napore koji mogu da doprinesu boljem sagledavanju trenutnog stanja u sektoru osiguranja i njegovom daljem razvoju.

1.4. Hipoteze istraživanja

Generalna hipoteza ovog istraživanja glasi: da je raspodela rizika putem reosiguranja najefikasniji metod za zaštitu osiguravajućih društava od neočekivanih katastrofalnih gubitaka.

Generalnu hipotezu operacionalizujemo pomoću sledećih posebnih hipoteza:

1. Da li industrija osiguranja može efikasno da posluje i u ekstremnim okolnostima?
2. Da li su katastrofalni događaji povećali zabrinutosti o adekvatnosti rezervi?

3. Da li je reosiguranje najefikasniji metod zaštite od katastrofalnih gubitaka?
4. Da li reosiguranje omogućava osiguravaču veći obim poslovanja i preuzimanje većih rizika?
5. Zbog čega reosiguranje doprinosi stabilnijem poslovanju osiguravača?

1.5. Metode istraživanja

Kako bi zadovoljili osnovne metodološke zahteve- objektivnost, pouzdanost, opštost i sistematičnost primenili smo:

- Osnovne analitičke i sintetičke metode (analizu, sintezu, apstrakciju, konkretizaciju, dedukciju i indukciju)
- Opšte naučne metode: hipotetičko-deduktivnu, statističku, komparativnu i metod modelovanja
- Ispitivanje i analiza sadržaja primarne i sekundarne građe kao i metode prikupljanja podataka (analiza sadržaja dokumenata i statistička analiza u funkciji metode prikupljanja podataka)

1.6 Struktura rada

Prvi deo- je uvodni deo u kome je definisan predmet istraživanja, ciljevi i hipoteze. Takođe su objašnjeni značaj i aktuelnost istraživanja i definisane metode istraživanja.

Drugi deo- u ovom delu definisan je pojam rizika, sa posebnim osvrtom na katastrofalne rizike.

Treći deo- u ovom delu je objašnjen način upravljanja rizicima putem osiguranja i reosiguranja. Posebna pažnja je posvećena očekivanoj verovatnoći događaja, samopridržaju i MMS (Maksimalna Moguća Šteta) kao bitnim elementima za pravilnu raspodelu rizika

Četvrti deo- u ovom delu je dat istorijski pregled katastrofalnih događaja po godinama u periodu od 1970-2010, pregled katastrofa u 2010 i 2011 godini. Analizirani su ukupni ekonomski gubici po regionima i učešće osiguranja u finansiranju postkatastrofnog oporavka.

Peti deo- u ovom delu posebna pažnja je posvećena globalnim opasnostima koje mogu prouzrokovati velike gubitke, kao i uspostavljanju korelacije između prodora osiguranja i osiguranih gubitaka

Šesti deo- u ovom delu posebna pažnja je posvećena tržištima u razvoju, koja svojim snažnim potencijalom rasta privlače mnoge osiguravače i reosiguravače, jer na njima vide šanse za povećanje obima poslovanja i profitabilno poslovanje. Takođe su analizirana kretanja na tržištima osiguranja i reosiguranja, uticaj makroekonomskog okruženja i evropske dužničke krize na poslovanje osiguravača i reosiguravača

Sedmi deo- ovaj deo se bavi istraživanjem tržišta osiguranja i reosiguranja, kao i ulogom marketing menadžmenta u poslovanju osiguravajućih i reosiguravajućih kompanija.

Osmi deo- čine zaključna razmatranja koja predstavljaju rezime i dovode do verifikacije hipoteza.

2 Rizik

U osiguranju rizik se posmatra kao budući, neizvestan, ekonomski štetan i od volje osiguranika nezavisan događaj. On predstavlja merljivu veličinu koja opisuje verovatnoću nastanka štetnih događaja i veličinu posledica tih događaja. Definiše se i kao stanje u kome postoji mogućnost negativnog odstupanja od poželjnog ishoda koji očekujemo ili kome se nadamo.¹

Da bi rizik mogao da se osigura on mora da ispunjava sledeće karakteristike, da je :

- moguć i nezavistan od volje osiguranika ili nekog drugog zainteresovanog lica
- budući i neizvestan događaj
- predvidljiv
- ekonomski štetan
- homogen
- raspoređen u vremenu i prostoru
- dostupan statističkoj evidenciji
- dopušten po zakonu, u skladu sa moralom i opštedruštvenim shvatanjem

2.1. Katastrofalni rizici

Svake godine, usled katastrofalnih događaja strada veliki broj ljudi i nastanu velike štete na imovini. Definisanje pojma katastrofalnog rizika se razlikuje u zavisnosti od uslova preuzimanja ovog rizika od strane reosiguravajućih kompanija. Swiss Re klasifikuje neki događaj kao katastrofalan tako što uzima u obzir tri faktora: iznos osigurane štete, ukupnu štetu i broj ljudskih žrtava. Prema Munich Re katastrofalni događaji su svi prirodni događaji koji imaju za posledicu preko 20 žrtava i štetu veću od 50 miliona dolara.

Rizici katastrofalnih događaja obuhvataju²:

- rizike od prirodnih katastrofa (zemljotres, olujni vetrovi, poplava, vulkanske erupcije)
- rizik kritične infrastrukture (transportni sistemi, vodosnabdevanje, sistemi za električnu energiju, kompleksni sistemi)
- rizik ljudskog faktora - terorizam
- katastrofalne ekološke rizike (klimatske promene, genetski inženjering, nuklearne centrale)

¹ R. Vujović, A.S. Jovanović, J. Todorović, „Unapređenje metoda upravljanja rizikom u industrijskim postrojenjima”, Tokovi osiguranja, br. 1-2, novembar 2003.

² R. Vujović, Upravljanje rizicima i osiguranje, Čugura print, Beograd, 2009. str. 361

3 Upravljanje rizikom

Upravljanje rizikom je sistematski proces za identifikaciju, analizu i procenjivanje rizika, odnosno mogućnosti nastanka šteta sa kojima se suočava neka organizacija ili pojedinac, kao i za odabiranje najboljeg načina za obradu, odnosno tretman ovih mogućih rizika, a u skladu sa ciljevima i težnjama date organizacije ili pojedinca.³ Postoje brojne metode za upravljanje rizikom.

3.2. Upravljanje rizikom putem osiguranja

Osiguranje je najrasprostranjeniji metod upravljanja rizikom. Zadatak osiguranja je da formira zajednicu rizika i na taj način rizike kojima su izloženi pojedinci ili kompanije preraspodeli na sve osiguravanike, kao i da osiguravniku koji je pretrpeo štetu usled realizacije osiguranog rizika isplati odgovarajuću nadoknadu u skladu sa zaključenim ugovorom o osiguranju.

Bez obzira kojim sredstvima raspolaže društvo za osiguranje je uvek suočeno sa rizicima koje neće moći da pokrije u celini. Danas je to posebno izraženo zbog ubrzanog razvoja privrede. Javljaju se novi rizici o kojima ne postoji dovoljno statističkih podataka, a vrednosti koje se osiguravaju su sve veće (npr. višespratne skupe građevine u velikim gradovima, sportski objekti, ogromna industrijska postojenja: za proizvodnju nuklearne energije, hemijske fabrike, postrojenja za preradu nafte i dr.). Iz tih razloga visina šteta stalno raste. U novije vreme i klimatske promene uzrokuju katastrofalne štete (poplave, oluje, suše). Postoje i rizici koji ne mogu prouzrokovati velike štete ali je moguće da nastane veliki broj manjih šteta u kratkom periodu što je takođe opasno za osiguravača. Kod osiguranja katastrofalnih rizika nije moguće uspostaviti homogenu zajednicu rizika sa dovoljnim brojem osiguravanih što ugrožava ravnotežu portfelja osiguravača. Katastrofalni događaji imaju malu frekvenciju, pa je usled nedostatka statističkih podataka, jako teško proceniti potencijalne štete. Takođe, za katastrofalne događaje je karakteristično kumuliranje štete, što dovodi do aktiviranja velikog broja polisa u kratkom vremenskom periodu, a to može značajno ugroziti finansijsku stabilnost osiguravača. Glavnu ulogu u upravljanju katastrofalnim rizicima ima reosiguranje.

³ Isto, str.76

3.1. Upravljanje rizikom putem reosiguranja

Reosiguranje je indirektna raspodela obaveza iz osiguranja. To je osiguranje samog osiguravača za deo obaveza koje ne može da pokrije vlastitim kapacitetima.

Svaki portfelj okarakterisan je određenim brojem rizika koji su različiti po prirodi i obimu, odnosno po frekvenciji i po intenzitetu. Štete, koje su rezultat ovih rizika su slučajne i raznovrsne i stoga može doći do nastanka⁴:

- velike štete koja utiče na pojedine rizike
- velike štete (akumulirane štete) nastale kao posledica jednog događaja, pri čemu je svaka velika šteta posledica mnogo pojedinačnih šteta;
- mnogo malih šteta visoke učestalosti
- promene u strukturi rizika (usled promene ekonomskih, tehnoloških, političkih i socijalnih uslova)

Sve ovo može imati za posledicu neuravnotežen portfelj, koji dovodi do oscilacija rezultata poslovanja osiguravača, a što može značajno uticati na solventnost i likvidnost društva za osiguranje. Da bi ograničio što je moguće više godišnje fluktuacije gubitaka, koje mora sam da snosi i da bi se zaštitio u slučaju katastrofe direktni osiguravač pribegava reosiguranju.

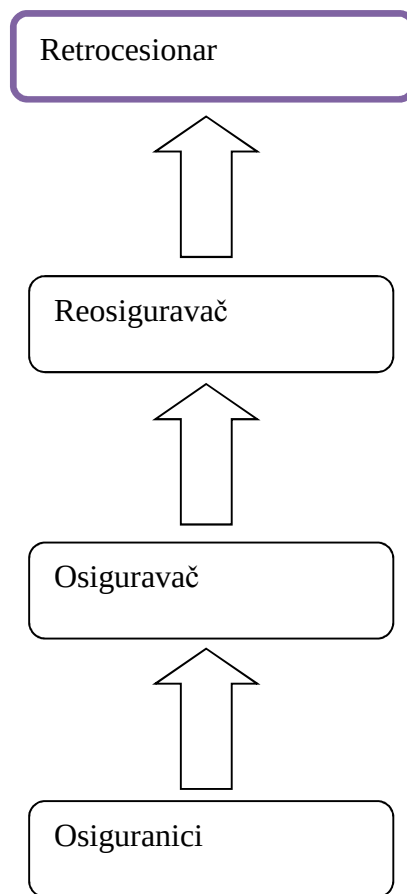
Ključni razlozi za reosiguranje su⁵: povećavanje kapaciteta za prihvatanje rizika u osiguravajuće pokriće, stabilizacija profita, redukovanje prenosnih premija (tzv. nezarađena premijska rezerva) i zaštita od katastrofalnih gubitaka.

Osnovni preduslov za postojanje funkcije reosiguranja, jeste zaključen ugovor o osiguranju. Osiguravač preuzima rizik i u onim slučajevima kada oceni da bi eventualna velika, delimična, ili totalna šteta ugrozila njegovu solventnost, zadržava za sebe onoliki deo rizika koji u slučaju štete može isplatiti, a da istovremeno ne dovede u opasnost sopstvene fondove. Taj deo koji osiguravač zadržava za sebe, naziva se samopridržaj. Samopridržaj može biti izražen u apsolutnim ili relativnim iznosima. Preostali deo rizika osiguravač predaje u reosiguranje. Ovako preuzeti deo rizika reosiguravač, ili u potpunosti zadržava za sebe kao sopstveni samopridržaj, ili, što je najčešći slučaj u praksi, on sam zadržava onoliki deo koliko može pokriti sopstvenim sredstvima, ako do štete dođe, a ostalo predaje drugom reosiguravaču.⁶

⁴ R. Vujović, Upravljanje rizicima i osiguranje, Čugura print, Beograd, 2009. str. 513

⁵ George E. Rejda, *Risk Management And Insurance*, Pearson Education, Inc., 2005, str. 594

⁶ B. Marović, B. Kuzmanović i V. Njegomir, Osnovi osiguranja i reosiguranja, Portal, Beograd, 2009. Str. 386

Slika 1:Prenos rizika

Osiguravač koji ustupa deo svoje obaveze prema osiguraniku drugom subjektu naziva se cedent, a reosiguravač koji preuzima deo obaveze od osiguravača je cesionar. Reosiguravač i sam može da prenese deo rizika koji je preuzeo ugovorom o reosiguranju na drugog reosiguravača i taj proces se naziva retrocesija.

Koliki će deo svog poslovanja reosigurati zavisi od faktora kao što su mogućnost da se preuzme rizik, njegova finansijska snaga i tržišno ponašanje.

Poslove reosiguranja u svetu mogu obavljati profesionalni reosiguravači i direktni osiguravači, dok naš zakon izričito nalaže da se ovim poslovima mogu baviti samo društva za reosiguranje koja su dobila dozvolu Narodne Banke Srbije.

Osnov za pravilnu raspodelu rizika je realno određivanje maksimalnog samoprdržaja i Maksimalne Moguće Štete (u daljem tekstu MMS).

3.2. Verovatnoća, samoprdržaj i Maksimalna Moguća Šteta

Osiguranici prenose rizik na osiguravača, koji pri preuzimanju rizika vrši procenu rizika i u skladu sa tim odlučuje da li će neki rizik primiti u osiguranje ili ne.

Osiguravač najpre vrši analizu rizika kako bi procenio verovatnoću njegove realizacije. Za verovatnoću slučajnog događaja može se reći da je brojčana mera objektivne mogućnosti realizacije tog događaja.

Ako je A neki slučajni događaj koji se ostvario m puta u n posmatranja, broj m predstavlja učestalost realizacije događaja A, a m/n relativnu frekvenciju događaja A. To se matematički može zapisati:

$$V = \frac{m}{n}$$

V-relativna frekvencija

m- broj koji pokazuje koliko se puta realizovao događaj A

n- ukupan broj posmatranja

Primer:

Engleski statističar K.Pirson je u 12000 bacanja novčića 6019 puta dobio grb, a u 24000 bacanja 12012 puta.

U prvom slučaju imamo:

$$m_1 = 6019$$

$$n_1 = 12000$$

$$V = \frac{m}{n}$$

$$v = 6019/12000 = 0,5016$$

U drugom slučaju imamo:

$$m_2 = 12012$$

$$n_2 = 24000$$

$$V = \frac{m}{n}$$

$$v = 12012/24000 = 0,5005$$

Može se videti da se relativne frekvencije grupišu oko broja 0,5.

Verovatnoća bilo kog slučajnog događaja je nenegativna veličina, što se može zapisi $p(A) \geq 0$.

Događaj za koji znamo da će se sigurno realizovati ima verovatnoću 1, a događaj za koji ne postoji mogućnost da se realizuje verovatnoća je 0.

Laplasova definicija verovatnoće glasi:

Ako je m broj svih povoljnih ishoda za događaj A, tada se verovatnoća događaja A definiše kao odnos broja povoljnih ishoda prema ukupnom broju svih ishoda.

U procenama, rizik predstavlja meru povezanosti verovatnoće nastanka neželjenih događaja i intenziteta neželjenih posledica takvih događaja.⁷

Značajne determinante rizika su frekvencija rizika(v) i intenzitet rizika(I). Pri tom je frekvencija rizika jednaka količniku ukupnog broja šteta i ukupnog broja osiguranja

$$v = \text{ukupan broj šteta} / \text{ukupan broj osiguranja}$$

Intenzitet rizika je jednak količniku ukupnog iznosa šteta i ukupne sume osiguranja vezanih za taj rizik.

$$I = \text{ukupan iznos šteta} / \text{ukupna suma osiguranja}$$

⁷ Ratko Vujović, Upravljanje rizicima i osiguranje, Čugura print, Beograd, 2009. Str..43

Veličina rizika R jednaka je proizvodu ove dve veličine:

$$R = v \times I.$$

Da bi portfelj osiguranja bio homogen on mora da sadrži rizike koji su slični po svojoj veličini odnosno po frekvenciji i intenzitetu. Međutim svaki portfelj sadrži i rizike koji se po svojoj prirodi i obimu razlikuju od ostalih rizika i koji mogu da dovedu do velikih šteta ili do akumulacije velikog broja manjih šteta, što pak može da dovede do neuravnoteženosti portfelja, što dalje prouzrokuje fluktuacije rezultata osiguravača. Zato osiguravajuća društva moraju jasno da utvrde svoje granice prihvatanja rizika i da u svom pokriću zadrže onaj deo rizika koji je po svom intenzitetu i frekvenciji sličan ostalim rizicima u portfelju, a da ostatak (višak) prenesu u reosiguranje.

Odluku o prenošenju rizika ili dela rizika u reosiguranje osiguravač donosi na osnovu procene vlastitog samoprdržaja i očekivane visine potencijalnih šteta.

Samoprdržaj je ukupan iznos preuzetih rizika koje osiguravač zadržava u sopstvenom pokriću i koje pokriva sopstvenim sredstvima. Visina samoprdržaja zavisi od čitavog niza faktora kao što su: tehnička premija, rezerva sigurnosti, suma osiguranja, visina potencijalne štete itd. Ključni faktori za određivanje samoprdržaja su finansijski i tehnički kapacitet osiguravajućeg društva. Finansijski kapacitet osiguravača čine rezerve sa kojima raspolaže, a tehnički kapacitet određen je veličinom i strukturom portfelja osiguravajućeg društva.

Osiguravač utvrđuje samoprdržaj u zavisnosti kakvu homogenizaciju rizika želi da postigne primenom reosiguranja. Prema mišljenju stručnjaka sa dugogodišnjim iskustvom u praksi visinu samoprdržaja treba utvrđivati prema vrstama osiguranja ili prema grupama rizika, jer se predmeti osiguranja, osigurani rizici, sume osiguranja, mogućnost nastupanja štete bitno razlikuju u zavisnosti od vrste do vrste osiguranja.

Ne postoje jedinstvena pravila za utvrđivanje samoprdržaja, već osiguravajuće kompanije na osnovu dugogodišnje prakse i prethodnog iskustva, a u skladu sa pravilima za određivanje samoprdržaja nadležnog nadzornog organa utvrđuju sopstveni samoprdržaj.

U svakom portfelju u nepravilnim vremenskim razmacima nastaju štete različitog intenziteta. Da bi osiguravač mogao da odgovori svojim obavezama, odnosno da bi mogao da isplati nastale štete, on mora da preuzima rizike u osiguranje srazmerno svojim kapacitetima. Viškove rizika koji premašuju njegove kapacitete on nastoji da izravna putem određenih vrsta reosiguranja. U svrhu izravnjavanja rizika osiguravač vrši procenu potencijalne štete.

U praksi naših osiguravajućih društava se za potencijalnu štetu koristi izraz MMŠ (Maksimalna moguća šteta).

Maksimalno moguća šteta- MMŠ, preciznije verovatno maksimalna šteta, predstavlja iznos najveće štete koja se prema proceni osiguravača može očekivati na jednom osiguranom riziku od opasnosti s obzirom na okolnosti koje su značajne za taj rizik i sve ostale uticaje koji izviru iz osiguranog slučaja, pod pretpostavkom da je totalna šteta moguća, ali malo verovatna.⁸

Pre nego što se pristupi proceni MMŠ potrebno je izvršiti analizu i procenu rizika. Pri proceni MMŠ treba naglasiti koja metoda i definicija će se koristiti, koji izbor scenarija nastanka štete će se slediti, uz neophodnu analizu promena rizika i proveru aktuelnosti scenarija nastanka štetnog događaja.

⁸ Isto, str.563

Parametri koji se uzimaju u obzir pri proceni MMŠ razlikuju se u zavisnosti o kom se riziku radi.

Procenom MMŠ određuje se limit odgovornosti reosiguravača. Osiguravač određuje učešće svog samoprdržaja u okviru MMŠ, nakon čega se preostali deo prenosi i raspodeljuje između reosiguravača. Na taj način se vrši ukupna distribucija rizika.

Postupak procene MMŠ ima tri faze. U prvoj fazi se vrši tehnička procena rizika koja kod najsloženijih rizika kao što su industrija i požar podrazumeva prikupljanje podataka o riziku, lokaciji i strukturi rizika, vrsti objekata, opreme i zaliha, o primenjenim zaštitnim merama, opasnostima koje mogu prouzrokovati najveću štetu, simulaciji i visini najveće štete. U drugoj fazi se na osnovu tehničke procene koja je uglavnom data u procentima pristupa finansijskoj proceni MMŠ tako što se MMŠ izražena u procentima množi sa sumom osiguranja.

Na osnovu procenjene MMŠ i sopstvenog samoprdržaja osiguravač donosi odluku o prenosu rizika u reosiguranje.

Osiguravajuća društva moraju da urade Elaborate o oceni rizika i proceni MMŠ za sve rizike koje reosiguravaju. Takođe se prikupljaju podaci o najvećim rizicima i štetama, koji se potom statistički obrađuju i služe kao osnova kod narednih procena MMŠ, jer pogrešna procena MMŠ može imati značajne posledice na poslovanje osiguravajućeg društva. Prenisko određena MMŠ može dovesti osiguravača u situaciju da ne može da odgovori svojim obavezama u pogledu nadoknade štete, a previsoko određena MMŠ dovodi do nepotrebnog odliva značajnog dela premije u reosiguranje.

Politika plasmana rizika u reosiguranje se razlikuje od osiguravača do osiguravača. Izravnjavanje rizika na bazi MMŠ ima svoje prednosti i nedostatke. Neke od prednosti su: povećanje kapaciteta, povećanje osiguravačevog prihoda od premija, uravnoteženiji portfelj, realnije prikazivanje rizika koji je preuzeo osiguravač, smanjenje troškova.

Nedostatak izravnjavanja rizika putem MMŠ je mogućnost neadekvatne procene MMŠ usled postojanja mnoštva različitih definicija i nepostojanja standarda, nedovoljnih informacija o riziku, nedostatka iskustva, inflacije i mnogih drugih faktora.

3.3. Specifičnosti reosiguranja

Reosiguranje predstavlja najrasprostranjeniji, najbrži i najefikasniji način atomizacije rizika. Putem reosiguranja, heterogeni rizici koje osiguravač ne bi mogao da izravna postaju homogeni.⁹

Za sklapanje ugovora o reosiguranju moraju da se izvrše detaljne pripreme i analize ponuđenog portfelja i poslovanja osiguravača. Potrebni podaci za zaključivanje ugovora o reosiguranju su: vrsta osiguranja, oblik traženog reosiguranja, visina samoprdržaja, MMŠ, područje iz kojeg potiču rizici, visina depozita i njegovo ukamaćenje, obaveze iz reosiguranja, provizija i učešće u pozitivnim rezultatima poslovanja, trajanje ugovora i slično.

Reosiguravač može deo rizika koji je primio u reosiguranje da ustupi drugom reosiguravaču i to je retrocesija. Reosiguravač koji daje deo primljenog rizika u pokriće drugom reosiguravaču je retrocedent, a reosiguravač koji preuzima taj deo rizika je retrocesionar.

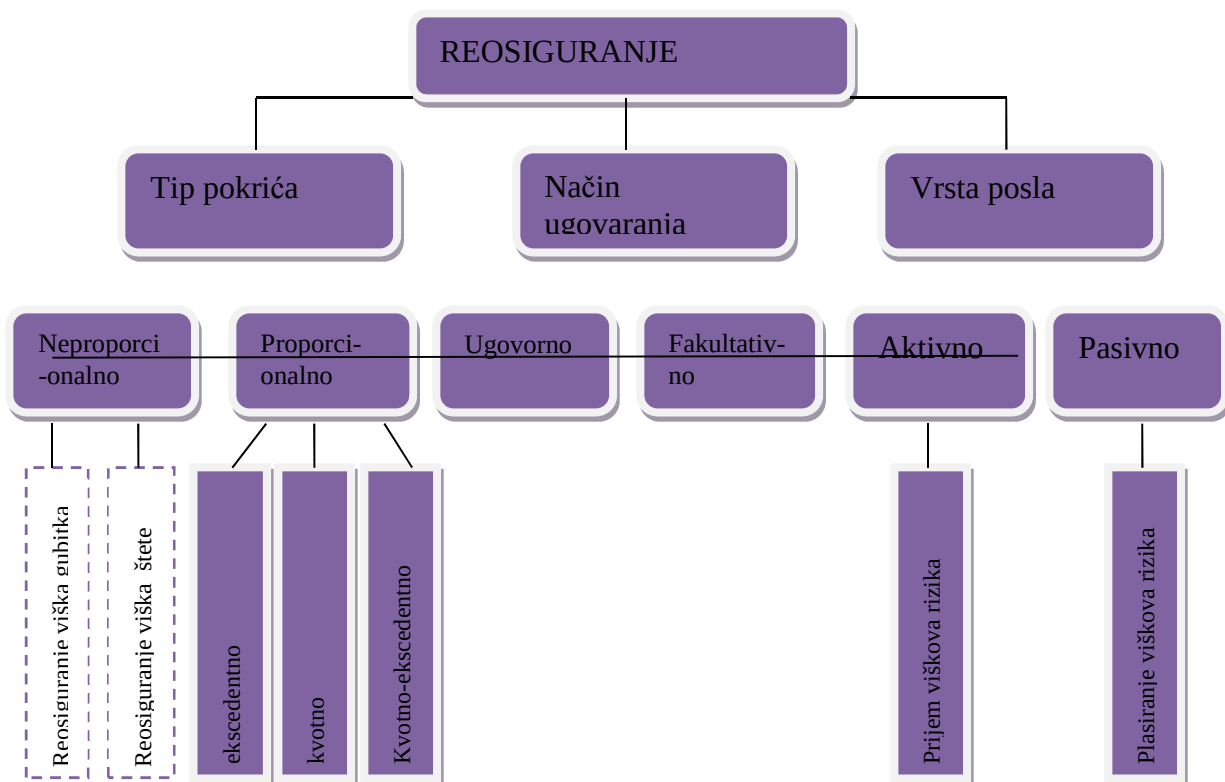
⁹ Kočović, J., Šulejić, P.: Osiguranje, Ekonomski fakultet, Beograd, 1997, str. 179

Preko reosiguranja se vrši prostorna disperzija rizika tako što reosiguravač može deo rizika koji je preuzeo da dalje distribuira na drugog reosiguravača u zemlji, srazmerno svom kapacitetu, a višak prenosi na inostrane reosiguravače. Putem reosiguranja se veliki i heterogeni rizici, koje osiguravač ne bi mogao samostalno da nosi, pretvaraju u homogene rizike, koji odgovaraju strukturi portfelja osiguravača, jer se višak rizika prenosi u reosiguranje.

U ugovorima o reosiguranju između reosiguravača koji se bave i aktivnim i pasivnim reosiguranjem uobičajeno je ugovaranje reciprociteta. Reciprocitet u reosiguranju je sporazum da cedent za ustupljeni rizik dobija od svog reosiguravača drugi rizik u drugom ugovoru, pa tako reosiguravač iz prvog ugovora postaje cedent u drugom ugovoru.

3.4. Vrste reosiguranja

Postoje različiti kriterijumi za podelu reosiguranja, a neki od njih prikazani su na slici.

Slika 2: Podela reosiguranja

Prema vrsti posla reosiguranje možemo podeliti na aktivno i pasivno reosiguranje. Kada reosiguravač preuzima pokriće nekog rizika bilo od direktnog osiguravača, bilo od reosiguravača govorimo o aktivnom reosiguranju. Ako, pak reosiguravač predaje deo rizika drugim reosiguravačima radi se o pasivnim poslovima reosiguranja.

Prema načinu ugovaranja reosiguranje možemo podeliti na fakultativno i ugovorno reosiguranje. Fakultativno reosiguranje se još naziva i pojedinačno reosiguranje. Kod ove vrste reosiguranja reosiguravaju se pojedinačni rizici.

Dva osnovna obeležja fakultativne metode reosiguranja su¹⁰:

(1) njegov opcioni karakter, gde su osiguravač cedent i potencijalni reosiguravač slobodni da ponude, odnosno prihvate ili odbiju reosiguranje; i

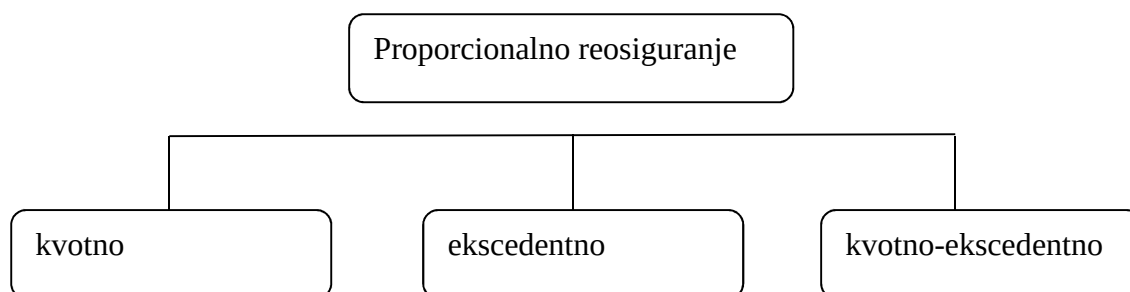
(2) njegova upotreba za plasiranje pojedinačnih rizika.

Direktni osiguravač koji se opredelio za ovu vrstu reosiguranja mora predstaviti reosiguravaču precizno definisanu ponudu sa svim važnim informacijama o riziku koji se reosigurava. Reosiguravač pošto detaljno razmotri ponudu odlučuje da li da prihvati rizik ili ne. Najčešće se direktni osiguravač okreće ovoj vrsti reosiguranja kada mu ostane značajna suma koja treba da se osigura nakon što su i samopridržaj i kapacitet iscrpljeni ili kada polisa sadrži rizike koji nisu obuhvaćeni obaveznim reosiguravajućim pokrićem.

Ugovorno ili obligaciono reosiguranje je ugovor o reosiguranju za cele portfelje i često se naziva i reosiguranje po automatizmu. Kod ovog tipa reosiguranja direktni osiguravač je obavezan da reosiguravaču cedira ugovorom definisani deo rizika, a reosiguravač je obavezan da ga prihvati¹¹. Pravilo je da se ugovori obaveznog reosiguranja zaključuju na godišnjem nivou.

Prema tipu pokrića razlikujemo proporcionalno i neproporcionalno reosiguranje. Kod proporcionalnog reosiguranja osiguravač prenosi višak rizika reosiguravaču i srazmerno delu rizika koji je preneo daje mu i deo premije koju je naplatio od osiguranika, a reosiguravač mu kada se desi osigurani slučaj plaća srazmerni deo štete koju treba da isplati osiguraniku.

Dakle, kod proporcionalnih vidova reosiguranja, reosiguravač prema učešću u riziku, bez obzira na način na koji je utvrđen, s tim istim učešćem sudeluje i u premiji i u šteti.¹² Osnovne karakteristike proporcionalnog reosiguranja su princip proporcionalnosti i ustupanje rizika u reosiguranje pod istim uslovima pod kojim je preuzet u osiguranje, pa direktni osiguravač i reosiguravač dele sudbinu datog posla.

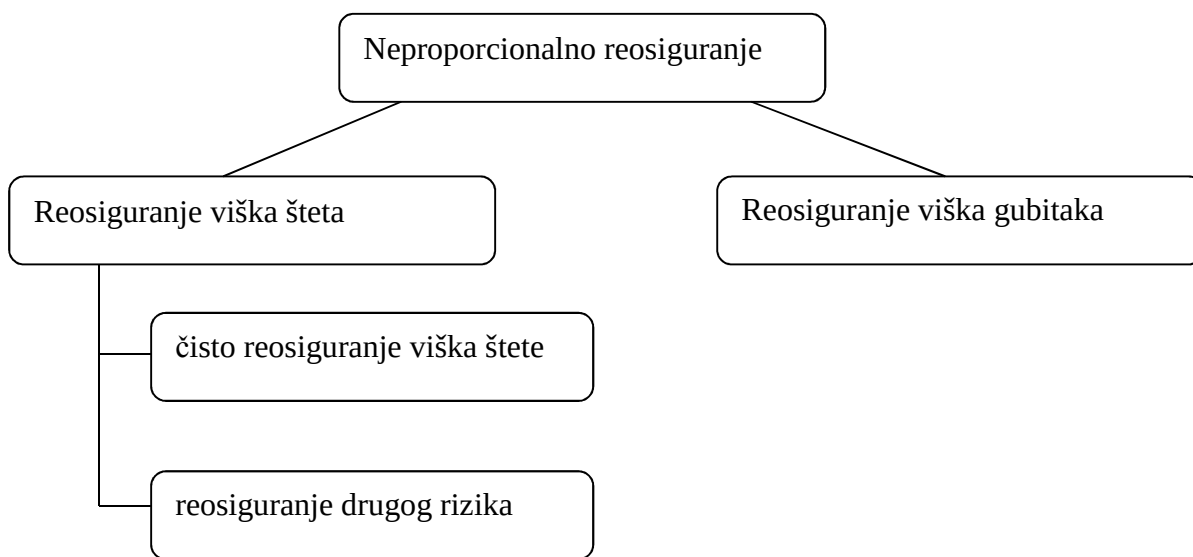
Slika 3: Vrste proporcionalnog reosiguranja

¹⁰ R.L.Carter, Reinsurance, Kluwer and M&G reinsurance, 1979. Str.230

¹¹ Tehnical Training, Chief Underwriting Office, An Introduction to Reinsurance, Swiss Re, internet izdanje, www.swissre.com, str.20

¹² P.Šulejić, R.Vujović, D.Mrkšić, N.Žarković, J.Rašeta i J.Miloradić, Osnovi osiguranja, Čugura print, Beograd, 2008., str.239

Kod neproporcionalnog reosiguranja ne postoji prethodno definisani odnos za deljenje premija i šteta između direktnog osiguravača i reosiguravača. Udeo za štete koji svako isplaćuje razlikuje se u zavisnosti od stvarnog iznosa pretrpljene štete.¹³ Ugovorom se definiše samoprdržaj osiguravača do koga on isplaćuje sve štete i obaveza reosiguravača da isplati sve štete iznad samoprdržaja, kao i limit pokrića reosiguravača. Premija reosiguranja se utvrđuje na osnovu iskustva o štetama iz prethodnih godina i očekivanih šteta kod ove vrste rizika, tj. prema izloženosti riziku.

Slika 4: Podela neproporcionalnog reosiguranja

3.4.1 Kvotno reosiguranje

Kvotno reosiguranje je najjednostavniji oblik obaveznog (ugovornog) reosiguranja kod koga se reosiguravač obavezao da prihvati fiksni procenat od svih rizika koje je direktni osiguravač preuzeo u određenoj grani ili granama osiguranja, koje su obuhvaćene ugovorom o reosiguranju. Reosiguravač učestvuje proporcionalno u svim štetama i zauzvrat dobija srazmerni deo od svih premija direktnog reosiguravača, umanjen za ugovorenu reosiguravajuću proviziju. Provizija za reosiguranje namenjena je direktnom osiguravaču za pokriće njegovih troškova kao što su: provizije za zastupanje i posredovanje, interni administrativni troškovi i troškovi likvidacije šteta.

Nedostaci ove vrste reosiguranja:

- ne uzima u obzir različite potrebe direktnih osiguravača za osiguravajućim pokrićem
- obezbeđuje reosiguravajuće pokriće tamo gde ono nije potrebno.

¹³ R. Vujović, Upravljanje rizicima i osiguranje, Čigura print, Beograd, 2009. str. 519

Ova vrsta reosiguranja pogodna je za male kompanije koje nemaju dovoljno sredstava ni iskustva. Velike kompanije slabo koriste ovu vrstu reosiguranja, uglavnom kada ulaze u nove grane poslovanja.

Prednosti kvotnog reosiguranja: jednostavnost i efikasnost sa stanovišta troškova.

U sledećim primerima (Primer 1., 2. i 3.) upoznaćemo se sa načinom raspodele rizika osiguranja i njegovog prenosa u reosiguranje.

Primer 1:

Samopridržaj direktnog osiguravača	70%
Kvota reosiguranja	30%
Suma osiguranja	15 miliona \$
Direktni osiguravač zadržava 70% rizika	10,5 miliona \$
Reosiguravač preuzima 30% rizika	4,5 miliona \$
Premija (premijska stopa je 2 %)	30.000 \$
Direktni osiguravač zadržava 70%	21.000 \$
Deo premije koji pripada reosiguravaču (30%)	9.000 \$
Iznos štete	10 miliona \$
Direktni osiguravač snosi 70% štete	7 miliona \$
Reosiguravač isplaćuje 30% štete	3 miliona \$

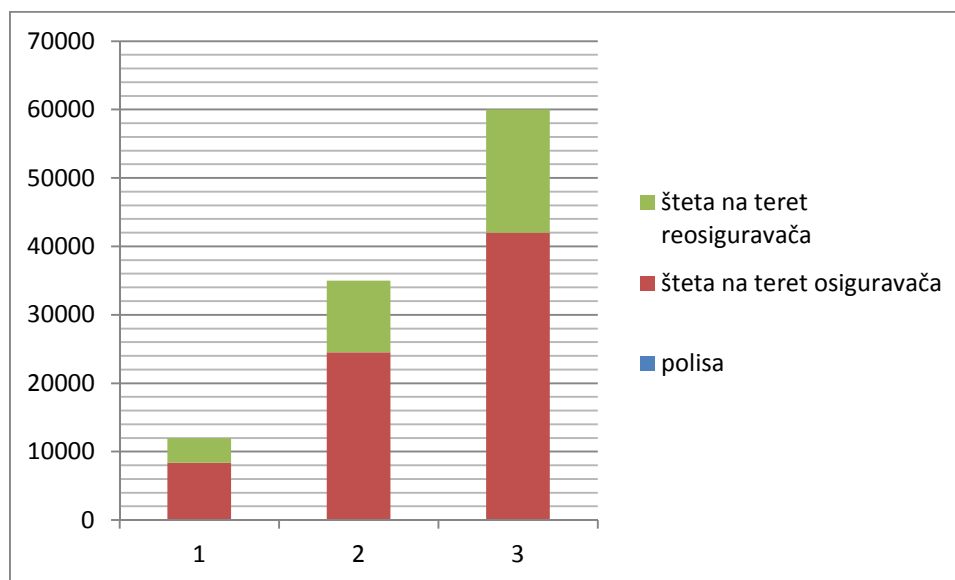
Ugovor o osiguranju je zaključen na sumu osiguranja od 15 miliona dolara. Premija osiguranja izračunava se kao proizvod premijske stope i sume osiguranja. Ako je premijska stopa 2%, premija osiguranja iznosi 30.000 dolara. Osiguravač se odlučio za kvotno reosiguranje sa kvotom $r=30\%$ (0,3). U tom slučaju osiguravač zadržava 70% rizika (10,5 miliona dolara), a na reosiguravača prenosi 30% rizika (4,5 miliona dolara). U srazmeri u kojoj je raspodeljen rizik između osiguravača i reosiguravača u istoj srazmeri se deli i premija osiguranja, pa deo premije koju zadržava osiguravač iznosi 21.000 dolara ($0,7 \cdot 30.000$ dolara), a deo premije koji pripada reosiguravaču iznosi 9.000 dolara ($0,3 \cdot 30.000$). Realizacijom osiguranog rizika nastala je šteta u iznosu od 10 miliona dolara. Direktni osiguravač snosi 70% štete odnosno 7 miliona dolara, a reosiguravač 30% štete odnosno 3 miliona dolara. Na ovaj način osiguravač je povećao svoj kapacitet za preuzimanje rizika u osiguravajuće pokriće, a obezbedio se za rizik od štete u iznosu od 4,5 miliona dolara.

Primer 2:

suma osiguranja	Premija	suma reosiguranja ¹⁴	deo premije za reosiguravača ¹⁵	ukupna šteta	šteta na teret osiguravača ¹⁶	šteta na teret reosiguravača ¹⁷
£25.000,00	£200,00	£7.500,00	£60,00	£12.000,00	£8.400,00	£3.600,00
£50.000,00	£300,00	£15.000,00	£90,00	£35.000,00	£24.500,00	£10.500,00
£100.000,00	£500,00	£30.000,00	£150,00	£60.000,00	£42.000,00	£18.000,00

U prvom slučaju osiguravač je zaključio ugovor na sumu osiguranja od 25.000 funti i naplatio premiju osiguranja od 200 funti. Ugovorio je kvotno reosiguranje sa kvotom od 30%. Suma reosiguranja je u tom slučaju 7.500 funti ($0,3 \cdot 25.000$). Deo premije koji pripada reosiguravaču izračunava se množenjem premije i kvote i iznosi 60 funti ($0,3 \cdot 200$). Deo premije koji zadržava osiguravač iznosi 140 funti¹⁸. Nastala je šteta u iznosu od 12.000 funti, od toga je 8.400 funti na teret osiguravača ($0,7 \cdot 12.000$), a 3600 funti na teret reosiguravača ($0,3 \cdot 12.000$).

Osiguravač je obezbedio reosiguravajuće pokriće za štetu u iznosu od 3.600 funti i na taj način omogućio sebi preuzimanje dodatnih rizika.

Grafik 1: Raspodela štete kod kvotnog reosiguranja

¹⁴ Proizvod sume osiguranja i kvote r , koja u ovom slučaju iznosi 0,3 odnosno 30%

¹⁵ Dobija se množenjem premije i kvote reosiguranja

¹⁶ Ukupna šteta se množi sa 0,7 pošto osiguravač zadržava 70% rizika u sopstvenom pokriću

¹⁷ Dobija se množenjem ukupnog iznosa štete i kvote

¹⁸ Dobija se tako što se naplaćena premija osiguranja umanjuje za premiju koja se plaća reosiguravaču

Primer 3:

<u>Samopridržaj direktnog osiguravača</u>	<u>60%</u>
<u>Kvota reosiguranja</u>	<u>40%</u>
<u>Suma osiguranja</u>	<u>30 miliona \$</u>
<u>Direktni osiguravač zadržava 60% rizika</u>	<u>18 miliona \$</u>
<u>Reosiguravač preuzima 40% rizika</u>	<u>12 miliona \$</u>
<u>Premija(premijska stopa je 2 %</u>	<u>60.000 \$</u>
<u>Direktni osiguravač zadržava 60%</u>	<u>36.000 \$</u>
<u>Deo premije koji pripada reosiguravaču(40%)</u>	<u>24.000 \$</u>
<u>Iznos štete</u>	<u>20 miliona \$</u>
<u>Direktni osiguravač snosi 60% štete</u>	<u>12 miliona \$</u>
<u>Reosiguravač isplaćuje 40% štete</u>	<u>8 miliona \$</u>

Samopridržaj direktnog osiguravača je 60%, a kvota reosiguranja je 40%. Suma osiguranja na koju je zaključen ugovor osiguranja je 30 miliona dolara. Direktne osiguravač zadržava 60% rizika(18 miliona dolara), a reosiguravač preuzima 40% rizika(12 miliona dolara). Premiju osiguranja od 60.000 dolara raspodeljuje se između osiguravača u istoj srazmeri kao i rizik. Direktne osiguravač zadržava $0,6 \cdot 60.000 = 36.000$, a 24.000 dolara pripada reosiguravaču ($0,4 \cdot 60.000 = 24.000$). Štetu od 20 miliona dolara 60% snosi osiguravač (12 miliona dolara), a ostalih 40% isplaćuje reosiguravač (8 miliona dolara).

Da nije obezbedio reosiguravajuće pokriće osiguravač ne bi bio u stanju da pokrije štetu sopstvenim sredstvima. Reosiguranjem je osiguravač obezbedio pokriće za štetu u iznosu od 8 miliona dolara i povećao sopstveni kapacitet za preuzimanje rizika.

3.4.2 Ekscedentno reosiguranje

Ekscedentno reosiguranje ili reosiguranje viška rizika ne odnosi se na sve poslove određenog rizika, već samo na one kod kojih suma osiguranja ili vrednost osiguranog predmeta prelaze samopridržaj osiguravača.

Direktni osiguravač zadržava sve rizike do određene sume (njegov samopridržaj). Ovaj samopridržaj se može različito definisati za svaku vrstu rizika.¹⁹

Reosiguranje deluje samo onda kada je prekoračen samopridržaj osiguravača i samo do određenog limita, koji se definiše kao množilac samopridržaja. Kada je limit prekoračen reosiguravač obezbeđuje reosiguravajuću zaštitu fakultativnim reosiguranjem.

Ovde je jako bitno da se realno proceni rizik i utvrdi Maksimalna Moguća Šteta, kako bi se pravilno odredio samopridržaj i višak rizika koji treba reosigurati.

Primer 1²⁰:

Samopridržaj osiguravača je 300.000\$, a obaveza reosiguravača je ograničena na 9 linija samopridržaja

	Iznos u \$	Samopridržaj u \$	Deo koji pokriva reosiguravač u \$	Deo preko limita
Suma osiguranja	3.000.000	300.000(10%)	2.700.000(90%)	/
Premija	4.500	450(10%)	4050(90%)	/
Šteta	1.500.000	150.000(10%)	1.350.000(90%)	/

Suma osiguranja je 3.000.000\$. Samopridržaj osiguravača 300.000\$, što iznosi 10% od sume osiguranja. Kako je u ovom ugovoru samopridržaj osiguravača 300.000\$, deo koji se prenosi u reosiguranje iznosi 2.700.000\$, što predstavlja 90% sume osiguranja. U ovoj srazmeri se raspodeljuju i premija i šteta. Pa premiju od 4.500\$ dele osiguravač i reosiguravač u srazmeri 10:90, 450\$ pripada osiguravaču a 4050\$ reosiguravaču. Isto važi i za naknadu štete od 1.500.000\$, 150.000\$ snosi osiguravač, a 1.350.000\$ reosiguravač.

¹⁹ R. Vujović, Upravljanje rizicima i osiguranje, Čugura print, Beograd, 2009. str. 523

²⁰ Tehnical Training, Chief Underwriting Office, An Introduction to Reinsurance, Swiss Re, internet izdanje, www.swissre.com, str. 25

Primer 2:

Zaključen je ugovor o osiguranju na sumu osiguranja od 130.000\$. Samopridržaj osiguravača je 130.000\$.

	Iznos u \$	Samopridržaj u \$	Deo koji pokriva reosiguravač	Deo preko limita
Suma osiguranja	130.000	130.000(100%)	0(0%)	/
Premija	195	195(100%)	0(100%)	/
Šteta	80.000	80.000(100%)	0(100%)	/

Ovaj primer pokazuje da reosiguravač ne preuzima rizik koji ne premašuje definisani samopridržaj osiguravača.

Primer 3:

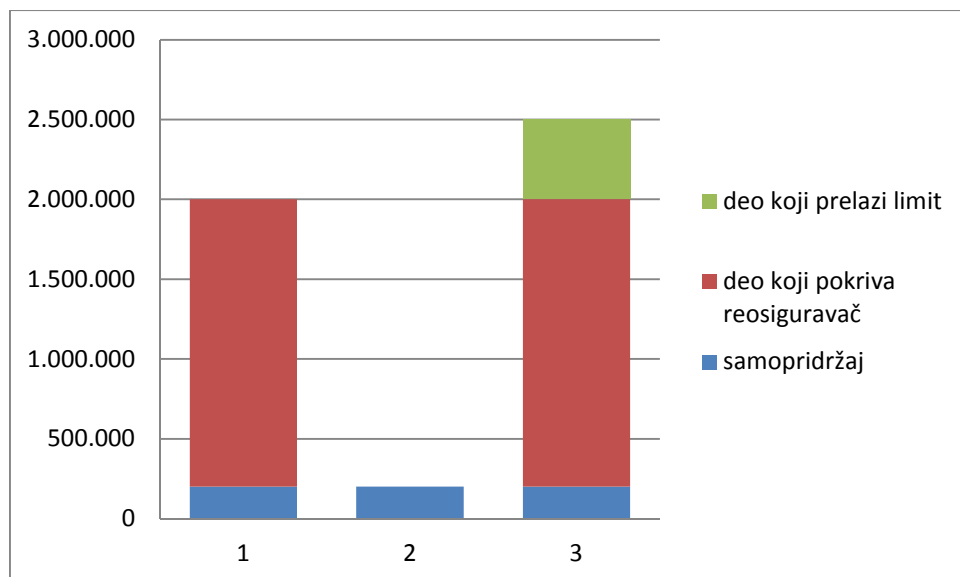
Suma osiguranja na koju je zaključen ugovor o osiguranje je 3.500.000 \$. Samopridržaj osiguravača je 300.000\$. U slučaju totalne štete osiguravač snosi 300.000\$+500.000\$ ukoliko nije ugovorio fakultativno reosiguranje , a reosiguravač 2.700.000\$(pošto je limit obaveze reosiguravača devet linija samopridržaja). Kako je nastala šteta u iznosu od 2.000.000\$ osiguravač snosi 171.000\$, reosiguravač 1.542.000\$, a 285.800\$ osiguravač mora ili samostalno da nosi ili da obezbedi fakultativno reosiguravajuće pokriće.

	Iznos u \$	Samopridržaj u \$	Deo koji pokriva reosiguravač u \$	Deo preko limita u \$
Suma osiguranja	3.500.000	300.000(8.57%)	2.700.000(77.14%)	500.000(14.29%)
Premija	5.250	450(8.57%)	4.050(77.14%)	750(14.29%)
Šteta	2.000.000	171.400(8.57%)	1.542.800(77.14%)	285.800(14.29%)

Osiguravač u sopstvenom pokriću zadržava 8,57% rizika, na reosiguravača prenosi 77,14% rizika(limit reosiguravača je 9 linija samopridržaja).

Deo koji prelazi limit reosiguravača osiguravač mora samostalno da nosi ili ugovori fakultativno pokriće.

Prenoseći deo rizika na reosiguravača osiguravač je povećao sopstveni kapacitet za preuzimanje rizika, a obezbedio je pokriće za rizik od štete u iznosu od 1.542.800\$

Grafik 2: Raspodele rizika kod ekscedentnog reosiguranja

Primer 4²¹:

Direktni osiguravač je zaključio sledeće ugovore:

Polisa	£	Premija(100%)
1	25.000	200
2	50.000	300
3	100.000	500

Samopridržaj osiguravača je £ 10.000. Gornja obaveza reosiguravača je peta linija, odnosno $5 \times £10.000 = £50.000$.

Obaveze reosiguravača se izračunavaju na sledeći način:

$(\text{limit reosiguravačeve obaveze} - \text{samopridržaj osiguravača}) / \text{osigurana suma} \times \text{šteta}$

Ukoliko je šteta po polisi 1 £12.000 reosiguravač će platiti £7.200

$$(25.000 - 10.000) / 25.000 \times £12.000 = £7.200$$

Štetu od £35.000 po polisi 2 reosiguravač će platiti £28.000

$$(50.000 - 10.000) / 50.000 \times £35.000 = £28.000$$

Šteta od £60.000 po polisi 3 rezultiraće reosiguravačevim plaćanjem u iznosu od £24.000

$$(100.000 - 10.000) / 100.000 \times £60.000 = £24.000$$

²¹ <http://www.hmrc.gov.uk> posećen dana 20.6.2011

Raspodela premije vrši se na sličan način:

Polisa 1

$$(25.000 - 10.000)/25.000 \times £200 = £ 120$$

Polisa 2

$$(50.000-10.000)/50.000 \times £300 = £ 240$$

Polisa 3

$$(100.000-10.000)/100.000 \times £500 = £200$$

Raspodela rizika kod ekscedentnog reosiguranja može da se vrši na bazi sume osiguranja i na bazi MMŠ. Raspodela na bazi sume osiguranja vrši se kod onih vrsta osiguranja ili kod onih rizika gde postoji mogućnost nastanka totalne štete, a tamo gde ne postoji mogućnost nastanka totalne štete raspodela rizika se vrši na bazi MMŠ.

Kod ove vrste reosiguranja reosiguravač kako bi održao svoj portfelj rizika na prihvatljivom nivou mora da sprovodi određene kontrole poslovanja cedenta; bilo bi protiv njegovog interesa da uđe u finansijske obaveze bez ograničenja prihvatajući sve što cedent želi da reosigura. Zato svaki ugovor o ekscedentnom reosiguranju sadrži preciznu definiciju svog delokruga (obuhvata), tj. grane i grana osiguranja koje su obuhvaćene, teritorijalna ograničenja itd. i limit reosiguravačeve obaveze za svaki rizik.²²

Reosiguranjem će osiguravač homogenizovati portfelj, povećati sopstveni kapacitet za preuzimanje rizika, zaštititi se od katastrofalnih rizika i obezbediti stabilnije poslovanje.

U narednom primeru biće prikazano kako se ekscedentnim reosiguranjem homogenizuje portfelj osiguravača.

Osiguravač u svom portfelju ima ukupno 1000 polisa: 800 polisa sa sumom osiguranja od 20.000€ po polisi, 100 polisa sa sumom osiguranja od 40.000€ po polisi i 100 polisa sa sumom osiguranja 80.000€ po polisi. Ukupna prikupljena riziko premija za sve polise iznosi 28.000€, što znači da bi osiguravač raspolagao sa dovoljnom riziko premijom samo da pokrije štetu po polisi sa sumom osiguranja od 20.000€, a u slučaju totalne štete po polisama od 40.000€ odnosno 80.000€ ne bi raspolagao dovoljnim sredstvima prikupljenim po osnovu premije po svim polisama osiguranja. Osiguravač ne sme da dozvoli da mu se to desi već mora da se obezbedi odgovarajuću reosiguravajuću zaštitu i svoj heterogeni portfelj homogenizuje.

U sledećoj tabeli je dat primer heterogenog portfelja.

Tabela1: Primer heterogenog portfelja

Broj polisa u portfelju	Suma osiguranja po jednoj polisi u €	Ukupna suma osiguranja u €	Riziko premija za sve polise ²³ u €
800	20.000	16.000.000	16.000
100	40.000	4.000.000	4.000
100	80.000	8.000.000	8.000
Σ=1000	Prosečna suma osiguranja je 28.000	Σ=28.000.000	Σ=28.000

²² R.L.Carter, Reinsurance, Kluwer and M&G reinsurance, 1979. Str.166

²³ Premijska stopa je 1‰

U svakom portfelju se u nepravilnim vremenskim intervalima realizuju štete manjeg ili većeg intenziteta. Ukupan broj i iznos budućih šteta u toku poslovne godine procenjuje se na osnovu statističkih podataka iz prethodnih godina.

Pod pretpostavkom da će broj šteta ostati u okviru statističkih razmatranja (u ovom primeru to je jedna šteta u hiljadu osiguranih rizika), ukupna šteta u dužem vremenskom periodu ne bi trebalo da prelazi 28.000, što odgovara ukupno prikupljenoj riziko premiji. Međutim, u slučaju totalne štete, pojedinačna šteta bi mogla da iznosi 20.000, 40.000 i 80.000, kolike su sume osiguranja po jednoj polisi. U tom slučaju osiguravač bi bio u stanju da na osnovu prikupljene riziko premije pokrije totalnu štetu samo po polisi sa sumom osiguranja od 20.000. Osiguravač zato mora da sprovede reosiguravajuću zaštitu putem koje će svoj heterogeni portfelj homogenizovati.

Osiguravač često mora da preuzme u svoje pokriće i pojedinačne rizike koji po visini sume osiguranje ili potencijalne štete premašuju njegov kapacitet, kao i rizike kod kojih postoji mogućnost nastanka katastrofalnih šteta koje nije u stanju samostalno da nosi.

U slučaju kada imamo u portfelju polise za različite vrste osiguranja: npr. 800 polisa auto-kaska sa sumom osiguranja od 20.000 €, 100 polisa osiguranja imovine od požara sa sumom osiguranja od 40.000€ i 100 polisa osiguranja odgovornosti izvođača građevinskih radova sa sumom osiguranja od 80.000€ osiguravač mora da izvrši homogenizaciju rizika.

Tabela 2: Homogenizacija portfelja osiguravača putem ekscedentnog reosiguranja

Broj polisa u portfelju	Suma osiguranja po jednoj polisi u €	Ukupna suma osiguranja u €	Riziko premija za sve polise u €	Raspodela premije osiguranja			
				osiguravač		reosiguravač	
				%	Iznos €	%	Iznos €
800	20.000	16.000.000	16.000	100	16.000	-	-
100	40.000	4.000.000	4.000	50	2.000	50	2.000
100	80.000	8.000.000	8.000	25	2.000	75	6.000
Σ=1.000	28.000	Σ=28.000.000	Σ=28.000	-	20.000	-	8.000

Osiguravač je homogenizovao portfelj jer je za štetu od 20.000€ prikupio riziko premiju od 20.000€, a rizik je raspodelio tako da je u sopstvenom pokriću zadržao samo onaj deo rizika čijom realizacijom ne može nastati veća šteta od 20.000€.

Na taj način osiguravač je obezbedio sigurno poslovanje jer je u mogućnosti da odgovori na svoje obaveze u pogledu isplate nastalih šteta.

3.4.3 Kvotno-ekscedentno reosiguranje

Predstavlja kombinaciju kvotnog i ekscedentnog reosiguranja. Njegova suština je u tome da je samopridržaj cedenta određen postotkom, ali pod uslovom da ne prelazi određeni iznos.²⁴ Prema tome, rizici nižih vrednosti raspodeljuju se kao kvotni ugovor, a rizici viših vrednosti kao ekscedentni ugovor.

²⁴ Tehnical Training, Chief Underwriting Office, An Introduction to Reinsurance, Swiss Re, internet izdanje, www.swissre.com

Kvotno-ekscedentno reosiguranje se uglavnom koristi za relativno male portfelje koji u svojoj strukturi sadrže i određeni broj rizika koji ne bi mogli da se homogenizuju samo kvotnim reosiguranjem, kao i kada osiguravajuća kompanija počinje sa nekim novim osiguranjem.

U sledećim primerima pokazaćemo kako se kalkuliše i sprovodi ova vrsta reosiguranja.

Primer 1:

Samopridržaj osiguravača je 800.000\$, udeo reosiguravača 1.200.000\$, podela između osiguravača i reosiguravača 40%:60%, limit kvotnog dela 2.000.000\$, a limit ekscedentnog dela 12.000.000\$.

Samopridržaj osiguravača:	800.000,00\$	(40,00%)
Udeo reosiguravača:	1.200.000,00\$	(60,00%)
limit kvotnog dela:	2.000.000,00\$	
Br.linija exc.	6	
Limit ekscedentnog dela:	12.000.000,00\$	

Naziv rizika	PML
Osiguranik A	1.925.000,00 \$
Osiguranik B	380.000,00\$
Osiguranik C	1.890.000,00\$

Nastala je šteta u iznosu od 4.195.000,00\$. Šteta do kvotnog limita (2 miliona\$) proporcionalno se deli između osiguravača i reosiguravača (40% : 60%), pa će obaveza osiguravača biti 800.000\$(40% od 2.000.000\$ koliko iznosi limit kvotnog dela), a obaveza reosiguravača po kvotnom delu 1.200.000\$. Pošto je ostatak u iznosu od 2.195.000\$ reosiguran ekscedentno, obaveza reosiguravača po ekscedentnom delu biće 2.195.000\$. Ukupna obaveza reosiguravača iznosiće 2.195.000\$ + 1.200.000\$, tj. 3.395.000\$

Ukupna šteta:	4.195.000,00\$
Samopridržaj osiguravača:	800.000,00\$
Kvotno reosiguranje	1.200.000,00\$
Ekscedentno reosiguranje	2.195.000,00\$
Ukupna obaveza reosiguravača	3.395.000,00\$

Primer 2:

Suma osiguranja	20.000.000
Premijska stopa	1‰
Premija (suma osiguranja · premijska stopa)	20.000
MMŠ	10.000.000
Samopridržaj osiguravača (1 linija)	100.000
Limit kvotnog reosiguranja (10 linija u odnosu na samopridržaj osiguravača)	1.000.000
Kvota domaćeg reosiguravača (40%)	400.000
Kvota inostranog reosiguravača (60%)	600.000
Ekcedent (12 linija u odnosu na limit kvotnog reosiguranja)	12.000.000

Učešće u premiji:

Osiguravač ((samopridržaj/MMŠ) · premija)	200(1%)
Cedirana suma (MMŠ-samopridržaj osiguravača)	9.900.000
Cedirana premija (premija –premija osiguravača)	19.800(99%)
Domaći reosiguravač((kvota domaćeg reosiguravača/cedirana suma)·cedirana premija)	800(4%)
Kvotni deo inostranog reosiguravača ((kvota inostranog reosiguravača/cedirana suma)·cedirana premija)	1.200(6%)
Ekcedentni deo inostranog reosiguravača([(MMŠ-samopridržaj osiguravača-limit kvotnog reosiguranja)/cedirana suma]·cedirana premija)	17.800(89%)

Učešće u ukupnoj šteti:

Osiguravač ((premija osiguravača/ukupna premija)·100%)	1%
Domaći reosiguravač (premija domaćeg reosiguravača/ukupna premija)·100%	4%
Kvotni deo inostranog reosiguravača (kvotni deo premije inostranog reosiguravača/ premija)·100%)	6%
Ekcedentni deo inostranog reosiguravača (ekcedentni deo premije inostranog reosiguravača/ukupna premija)·100%	89%

U ovom primeru polazimo od date suma osiguranja koja iznosi 20.000.000 dinara i procenjena MMŠ koja je 10.000.000 dinara. Saopridržaj osiguravača je 100.000 (to predstavlja jednu liniju). Ugovoren je sa domaćim i stranim reosiguravačem limit kvotnog ugovora na 10 linija, što iznosi 1.000.000 (samopridržaj se množi sa brojem linija). Domaći i inostrani reosiguravač dele taj iznos u odnosu 40 prema 60, tj. 400.000/600.000. Ukoliko je limit prekoračen pristupa se ekcedentnom reosiguranju sa limitom od 12 linija što u ovom slučaju iznosi 12.000.000 (1.000.000 puta 12 linija). To znači da je ovakvim ugovorom o reosiguranju pokrivena svaka šteta u iznosu do 13.100.000. Za veću procenjenju MMŠ od ovog iznosa mora se zaključiti fakultativan ugovor koji će pokriti taj deo štete. Kako je u ovom primeru procenjena MMŠ veća od samopridržaja osiguravača i

limita kvotnog reosiguranja, inostrani reosiguravač pokriva ekscedentni deo i učestvuje u raspodeli premije i štete.

3.4.4 Reosiguranje viška šteta

Reosiguranje viška šteta je povoljno naročito u slučajevima kada postoji mogućnost nastanka velikih šteta. Do određene visine štetu snosi osiguravač a preko toga obaveza je na reosiguravaču. Kao što samo ime kaže, reosiguranje viške štete je reosiguranje u kome se reosiguravač složio da obešteti osiguravača za štete koje prelaze ugovoreni iznos, bez obzira da li se odnose na pojedinačne rizike ili na jedan štetni događaj ili pak na akumulirane štete koje su posledica jednog šetnog događaja.

Postoje dva oblika ovog reosiguranja:

- čisto reosiguranje viška štete(Cat-XL)
- reosiguranje drugog rizika(WXL-R)

Kod čistog reosiguranja viška štete reosiguravač preuzima sve štete koje prelaze određeni iznos ako su nastale iz istog događaja (npr. poplave). Premija reosiguranja se računa s obzirom na ukupan iznos premije iz ugovora koji se reosiguravaju.

Kod reosiguranja drugog rizika ugovorom između osiguravača i reosiguravača utvrđuje se određeni iznos štete koji može nastati u jednom određenom ugovoru o osiguranju. Ako taj iznos bude prekoračen višak snosi reosiguravač. Premija reosiguranja takođe se određuje prema jednom ugovoru.

Za reosiguravača je jako važno da od samog početka proceni iznos štete koji će on u skladu sa ugovorom morati da plati ukoliko se realizuje događaj obuhvaćen osiguranjem.

Postoje dve metode koje reosiguravač može izvršiti procenu štete, a to su²⁵:

- Procena prema iskustvu
- Procena prema izloženosti uticaju rizika

Prva se zasniva na statističkim podacima o realizovanim štetnim događajima, na osnovu kojih je moguće utvrditi očekivani iznos štete u budućnosti.

Druga metoda se koristi kada nam statistički podaci nisu dostupni, pa reosiguravač pokušava da pronađe sličan portfelj i da na osnovu podataka kojima raspolaže o štetama iz tog portfelja utvrdi očekivani iznos štete u polaznom portfelju kvantifikovanjem razlika između ova dva portfelja.

Primer 1:

Posle primene svih proporcionalnih reosiguravajućih pokrića, samoprdržaj direktnog osiguravača je 8 miliona \$. Kako bi se zaštitio od velikih šteta, on kupuje WXL-R koje mu pokriva 6 miliona \$ preko 2 miliona \$. Kao dopunsku zaštitu od katastrofalnih događaja (npr. zemljotresi) on takođe kupuje Cat-XL reosiguranje, koje mu pokriva 10 miliona \$ preko 4 miliona \$.

²⁵ Tehnical Training, Chief Underwriting Office, An Introduction to Reinsurance, Swiss Re, internet izdanje, www.swissre.com, str.28

Požar 1:

Šteta	1 milion \$
Direktni osiguravač	1 milion \$
WXL-R reosiguravač	- (nije pređen samopridržaj od 2 miliona \$)
Cat-XL reosiguravač	- (nije pređen samopridržaj od 4 miliona \$)

Kod ovog štetnog događaja nastala šteta od 1 milion\$ je manja od WXL-R samopridržaja osiguravača, pa ovu štetu nadoknađuje samo osiguravač. Kako iznos štete nije prešao samopridržaj osiguravača, ovde nije bilo potrebe za aktiviranjem reosiguravajućeg pokrića

Požar 2:

Šteta	7 miliona \$
Direktni osiguravač	2 miliona \$ (wxl-r samopridržaj)
WXL-R reosiguravač	5 miliona \$
Cat-XL reosiguravač	-(šteta je za osiguravača smanjena na 2miliona \$ jer je delom pokriva WXL-R reosiguranje)

Kod požara 2 šteta nastala na jednom riziku iznosi 7 miliona \$, pa štetu u iznosu od 2 miliona \$ (wxl-r samopridržaj osiguravača) snosi osiguravač, a ostatak od 5 miliona \$ reosiguravač.

Da nije ugovorio reosiguravajuće pokriće osiguravač ne bi bio u stanju da isplati štetu a da pri tome ne optereti svoje fondove, što bi moglo da dovede do njegove insolventnosti

Štetni događaj 3: zemljotres

štetni događaj		štete u milionima	osiguravač	WXL-R reosiguranje	CAT-XL reosiguranje
zemljotres	šteta A	1	4 miliona \$ (CAT-XL samopridržaj)	2miliona \$ (šteta E je veća od 2 miliona)	3 miliona \$ ²⁶
	šteta B	1			
	šteta C	1			
	šteta D	2			
	šteta E	4			

Usled zemljotresa šteta je nastala na pet rizika i iznosi 9 miliona\$. Osiguravač plaća štete u iznosu CAT-XL samopridržaja tj. 4 miliona \$, WXL-R reosiguravač plaća deo štete koji po jednom riziku premašuje wxl-r samopridržaj osiguravača(u ovom slučaju samo šteta E premašuje), a CAT-XL reosiguravač plaća preostali deo štete tj. 3 miliona \$.

²⁶ Ovaj iznos se dobija kada se od ukupne štete koja iznosi 9 mil. oduzme 2 mil. koje plaća WXL-R reosiguravač i 4 miliona koje plaća direktni osiguravač.

Da nije ugovorio reosiguranje osiguravač bi došao u situaciju da mora da plati više nego što mu to dozvoljavaju njegovi ekonomski potencijali.

Primer 2²⁷:

Polisa	£	Premija(100%)
1	25.000	200
2	50.000	300
3	100.000	500

Zaključen je ugovor o reosiguranju viška štete koji pokriva limit £20.000 preko £10.000 štete. Iznos koji treba da plati reosiguravač obračunava na sledeći način:

Polisa 1

Ukoliko je šteta po polisi 1 £12.000 direktni osiguravač plaća £10.000, a reosiguravač £2.000

$$£12.000 - £10.000 = £2.000$$

Polisa 2

Štetu od £35.000 po polisi 2 direktni osiguravač plaća £10.000, a reosiguravač £20.000, iako je:

$$£35.000 - £10.000 = £25.000$$

Limit pokrića reosiguravača je £20.000.

Polisa 3

Šteta od £60.000 po polisi 3 platiće direktni osiguravač u iznosu od £10.000 i reosiguravač u iznosu od £20.000 (ugovoreni limit).

Uočavamo da je suma osiguranja irelevantna kod utvrđivanja obaveze koju ima reosiguravač u pogledu naknade štete, jer ovde reosiguravač nije prihvatio u svoje pokriće fiksni procenat rizika.

Reosiguranje viška štete može se kombinovati sa proporcionalnim reosiguranjem, što nam ilustruje sledeći primer.

Reosiguranje viška šteta je značajan instrument zaštite osiguravača od velikih šteta i kumula šteta. Osiguravači ga često koriste kao dopunu proporcionalnim ugovorima štiteći se na taj način od rizika koji nisu pokriveni tim ugovorima.

²⁷ <http://www.hmrc.gov.uk> posećen 20.6.2011.

Primer 3²⁸:

Osiguravač prenosi rizik u reosiguranje na proporcionalnoj osnovi, sa samopridržajem od 50 miliona \$.

Rizik X:

Suma osiguranja iznosi 150 miliona \$, a bruto šteta je 30 miliona \$

Šteta koju pokriva proporcionalno reosiguranje:

$$30 \times (150 - 50) / 150 = 20 \text{ miliona \$}$$

Šteta unutar samopridržaja (pre WXL-R):

$$30 \times 50 / 150 = 10 \text{ miliona \$}$$

Samopridržaj od 50 miliona \$ čini 33,33% od sume osiguranja, što znači da je u proporcionalno reosiguranje preneto 66,67%.

Ako je nastala šteta u iznosu od 30 miliona \$, 33,33% je 10 miliona \$, a s obzirom da osiguravač može da plati štete do 5 miliona \$, ugovara reosiguranje viška štete koje će pokriti preostali iznos štete od 5 miliona \$. Kada ne bi zaključio reosiguranje viška štete osiguravač ne bi bio u stanju da odgovori svojim obavezama u pogledu naknade štete.

Rizik Y:

Suma osiguranja je 45 miliona \$, a bruto šteta je 15 miliona \$.

Šteta koju pokriva proporcionalno reosiguranje je 0, jer je suma osiguranja manja od samopridržaja osiguravača.

Šteta unutar samopridržaja (pre WXL-R):

$$15 \times 45 / 45 = 15 \text{ miliona \$}$$

Pošto proporcionalno reosiguranje ne pokriva ništa, a direktni osiguravač pokriva 5 miliona \$, reosiguravač viška štete po riziku će platiti 10 miliona \$.

²⁸ Christoph Bugmann, Proportional and non-proportional reinsurance, Swiss Re, internet izdanje, 1998, str.20-21

Sa stanovišta direktnog osiguravača reosiguranje viška štete ima tri velike prednosti u odnosu na proporcionalno reosiguranje, a to su²⁹:

1. Cedent stiče zaštitu samo od velikih šteta koje mogu naprezati njegov finansijski kapacitet, ali, unutar utvrđenih limita
2. Osiguravač zadržava veći procenat svojih bruto premijskih prihoda
3. Administrativni troškovi su niži pošto osiguravač nema više potrebu da klasifikuje svaki rizik koji je preuzeo da bi odredio samopridržaj, ugovorio reosiguranje, raspodelio premiju i štete...

²⁹ R.L.Carter, Reinsurance, Kluwer and M&G reinsurance, 1979. Str.172

3.4.5 Reosiguranje viška gubitka

Reosiguranje viška gubitaka nije često u praksi. Ovde se ne uzima višak šteta po osnovu jednog ili više ugovora već reosiguravač ima obavezu da naknadi gubitak u jednoj vrsti osiguranja u određenom vremenu (najčešće godinu dana). Ovo je korisno za osiguravača jer u jednoj godini može da nastane više šteta koje ne prelaze njegov samoprdržaj ali mogu ozbiljno ugroziti njegovu finasijsku stabilnost.

Svrha ovog reosiguranja je da zaštiti osiguravača od svih rizika poslovanja. Reosiguravač je u obavezi da pokrije svaki deo ukupnog godišnjeg iznosa šteta koji prelazi dogovoreni samoprdržaj. Ovaj samoprdržaj se definiše kao % od godišnjeg prihoda od premija, ali to može da bude i fiksni iznos.³⁰

Reosiguravači nerado prihvataju ovakvo reosiguranje jer se veliki obim rizika prenosi na njih, a da oni imaju pri tome samo ograničeni uticaj na kontrolu rizika. Reosiguravači nemaju uvida u poslovanje osiguravača, a često kada imaju ovakvo reosiguravajuće pokriće osiguravači preuzimaju rizike sa nedovoljnom pažnjom, jer računaju na materijalnu podršku reosiguravača za slučaj da imaju gubitke.

Na sledećim primerima možemo da vidimo kako se obavlja proračun kod ove vrste zaključenja ugovora.

Primer 1:

Godišnji prihod osiguravača od premije		50 miliona \$	
Direktni troškovi osiguravača		15 miliona \$(30%)	
Reosiguranje viška gubitka		50% preko 100%	
Godina	Ukupna godišnja šteta	Raspodela šteta	
		Osiguravač	Reosiguravač
I	55 miliona \$	50 miliona \$	5 miliona \$
II	45 miliona \$	45 miliona \$	0
III	90 miliona \$	50 miliona \$+15 miliona \$	25 miliona \$

Godišnji prihod osiguravača od premije je 50 miliona\$. U ovom primeru samoprdržaj osiguravača jednak je premijskom prihodu. Reosiguravač pokriva sve gubitke koji prelaze samoprdržaj osiguravača, ali najviše do iznosa od 50% od samoprdržaja osiguravača(25 miliona\$). U prvoj godini osiguravač pokriva 50 miliona\$, a reosiguravač 5 miliona\$. U drugoj godini nije prekoračen samoprdržaj osiguravača, pa štetu snosi sam osiguravač. U trećoj godini reosiguravač snosi štetu do ugovorenog limita pokrića odnosno 25 miliona\$, a ostatak pada na teret osiguravača pa on snosi 50 miliona\$+15 miliona\$.

³⁰ R.Vujović,Upravljanje rizicima i osiguranje,Čuruga print,Beograd,2009.str.531

Primer 2:

Godišnji prihod osiguravača od premije		60 miliona \$	
Direktni troškovi osiguravača		15 miliona \$ (25%)	
Reosiguranje viška gubitka		50% preko 100%	
Godina	Ukupna godišnja šteta	Raspodela šteta	
		Osiguravač	Reosiguravač
I	65 miliona \$	60 miliona \$	5 miliona \$
II	55 miliona \$	55 miliona \$	0
III	105 miliona \$	60 miliona \$+15 miliona\$	30 miliona \$

3.5 Zaključak: Bitne karakteristike odgovarajućeg izbora oblika reosiguravajuće zaštite

Prvi neophodan preduslov za izbor optimalnog reosiguravajućeg pokrića je da osiguravač dobro poznaje karakteristike sopstvenog portfelja i poremećaje koji bi mogli da nastanu zbog odstupanja stvarnih od očekivanih šteta. Ugovor o reosiguranju se zaključuje između osiguravača i reosiguravača pri čemu svaki od njih ima sopstvene interese i zahteve koji ne moraju uvek da se poklapaju. Osiguravač nastoji da se zaštiti od velikih oscilacija u rezultatima poslovanja, da obezbedi finansijski stabilno poslovanje i da smanji troškove, dok reosiguravač teži da se zaštiti od nezainteresovanosti osiguravača od koga preuzima rizike za kvalitet osiguranih rizika, da smanji troškove, da preuzme što veći broj rizika kod kojih ne postoji verovatnoća nastanka kumula šteta.

Osiguravač najpre mora da izvrši detaljnu analizu sopstvenog portfelja po vrstama osiguranja i da proceni kakve štete mogu nastati u kojoj vrsti osiguranja. Osiguravač zatim određuje koje rizike i u kom obimu može da zadrži u sopstvenom pokriću. On mora za svaku vrstu osiguranja da utvrdi prisustvo rizika čija suma osiguranja ili MMS premašuju samoprdržaj, kao i kakve štete mogu da nastanu kako bi izabrao odgovarajuću reosiguravajuću zaštitu. Kvalitet reosiguravajuće zaštite koju je izabrao u velikoj meri zavisi i od stepena poznavanja domaćeg i svetskog tržišta reosiguranja.

Ako portfelj karakteriše mogućnost nastanka velikih šteta na pojedinačnim rizicima osiguravač bi trebao da se opredeli ili za ekcedentno reosiguranje ili da kombinuje ekcedentno reosiguranje sa reosiguranjem viška šteta. Ukoliko su oscilacije veličine i frekvencije šteta u granicama malih i srednjih šteta optimalna zaštita mogla bi da bude kvotno reosiguranje ili reosiguranje viška gubitka ili kombinacija ova da vida reosiguranja. Ukoliko postoji mogućnost nastanka velikog broja pojedinačnih šteta izazvanih jednim štetnim događajem optimalno rešenje bi bilo reosiguranje viška šteta.

Ako se u portfelju nađu svi ovi elementi zajedno, pri čemu svaki pojedinačno ili svi zajedno mogu da destabilizuju njegovo poslovanje osiguravač bi trebao da koristi sve vidove reosiguranja kako bi u potpunosti zaštitio portfelj koji je preuzeo u reosiguranje.

4 Istorijski pregled katastrofalnih događaja

U okviru ovog poglavlja prikazaćemo serije podataka katastrofalnih događaja u svetu po godinama, broju i vrsti katastrofa i osiguranih gubitaka u periodu od 1970-2010. da bismo sagledali realnu potrebu angažovanja reosiguranja radi pomoći osiguranju pri isplati šteta i održavanja solventnosti.

Tabela3: Broj katastrofalnih događaja u svetu po godinama za period 1970-2010³¹

Godina	broj prirodnih katastrofa	broj katastrofa koje je prouzrokovao čovek	ukupan broj katastrofa
1970	32	62	94
1971	39	72	111
1972	36	87	123
1973	29	83	112
1974	36	81	117
1975	41	71	112
1976	46	80	126
1977	40	82	122
1978	39	70	109
1979	46	80	126
1980	43	83	126
1981	56	74	130
1982	60	73	133
1983	56	82	138
1984	49	61	110
1985	60	75	135
1986	64	87	151
1987	96	115	211
1988	89	123	212
1989	78	130	208
1990	115	135	250
1991	106	146	252
1992	121	130	251
1993	139	171	310
1994	145	178	323
1995	136	141	277
1996	130	176	306
1997	125	172	297
1998	127	160	287
1999	140	149	289
2000	130	167	297
2001	123	163	286

³¹ Natural catastrophes and man-made disasters in 2010, Sigma No 1/2011, internet izdanje, www.swissre.com, posećen 22. 12.2012.

Godina	broj prirodnih katastrofa	broj katastrofa koje je prouzrokovao čovek	ukupan broj katastrofa
2002	133	149	282
2003	143	163	306
2004	119	232	351
2005	152	258	410
2006	137	219	356
2007	143	206	349
2008	141	182	323
2009	135	162	297
2010	167	137	304

Grafik 3: Broj katastrofalnih događaja u svetu 1970-2010

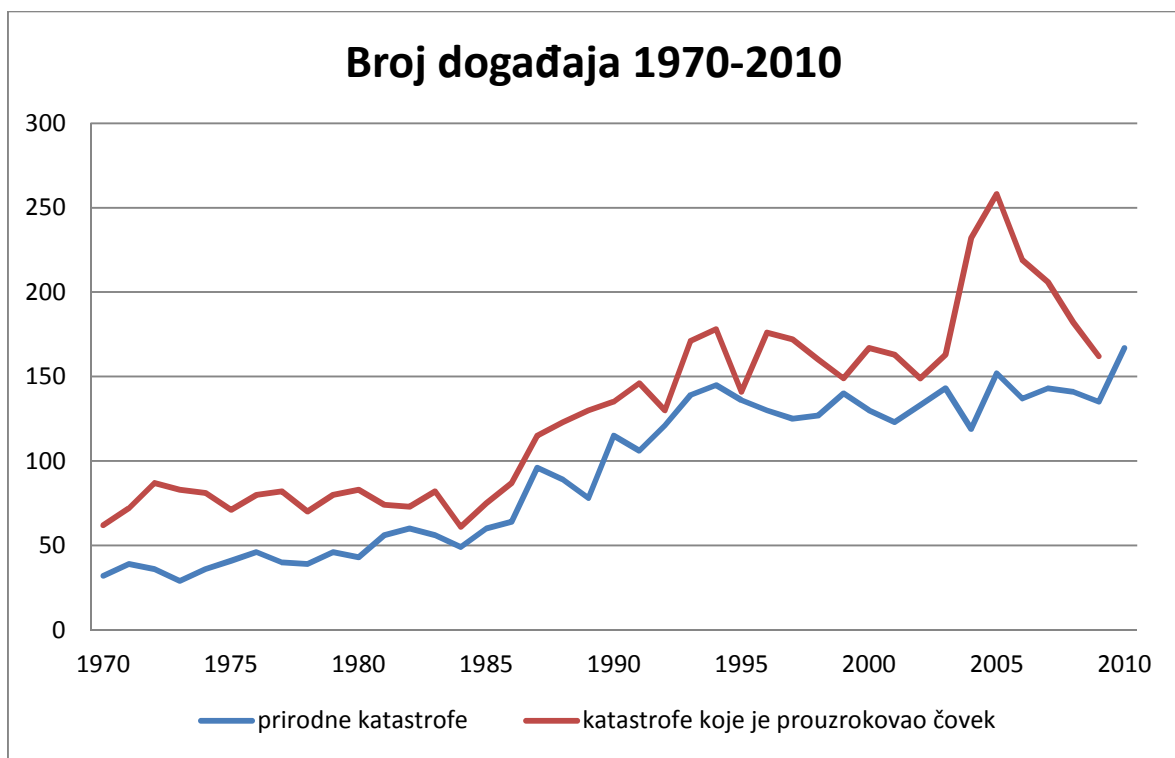

Tabela 4: Broj žrtava katastrofalnih događaja u svetu po godinama u periodu 1970-2010³²

godina	broj žrtava katastrofa koje je prouzrokovao čovek	broj žrtava prirodnih katastrofa	ukupan broj žrtava
1970	2.979	371.063	374.042
1971	2.493	15.388	17.881
1972	4.556	17.385	21.941
1973	3.955	5.629	9.584
1974	4.285	13.077	17.362
1975	2.807	3.858	6.665
1976	3.566	307.950	311.516
1977	3.719	15.821	19.540
1978	3.230	46.730	49.960
1979	17.881	4.992	22.873
1980	4.897	12.145	17.042
1981	6.103	14.042	20.145
1982	3.178	10.558	13.736
1983	3.896	6.966	10.862
1984	9.314	5.191	14.505
1985	4.739	46.617	51.356
1986	4.325	6.674	10.999
1987	8.800	13.027	21.827
1988	5.793	41.430	47.223
1989	6.125	7.954	14.079
1990	6.082	51.064	57.146
1991	5.719	156.620	162.339
1992	6.189	13.468	19.657
1993	8.252	20.797	29.049
1994	7.467	9.868	17.335
1995	6.826	20.787	27.613
1996	7.340	14.001	21.341
1997	6.057	14.480	20.537
1998	7.958	35.014	42.972
1999	5.583	58.216	63.799
2000	7.009	7.931	14.940
2001	7.821	27.851	35.672
2002	10.992	11.453	22.445
2003	6.119	71.962	78.081
2004	7.338	235.168	242.506
2005	8.949	88.608	97.557
2006	8.686	22.491	31.177
2007	6.951	15.025	21.976
2008	5.646	234.656	240.302
2009	5.970	9.003	14.973
2010	6.446	297.127	303.573

³² Isto

Grafik 4: Broj žrtava katastrofalnih događaja u svetu 1970-2010.

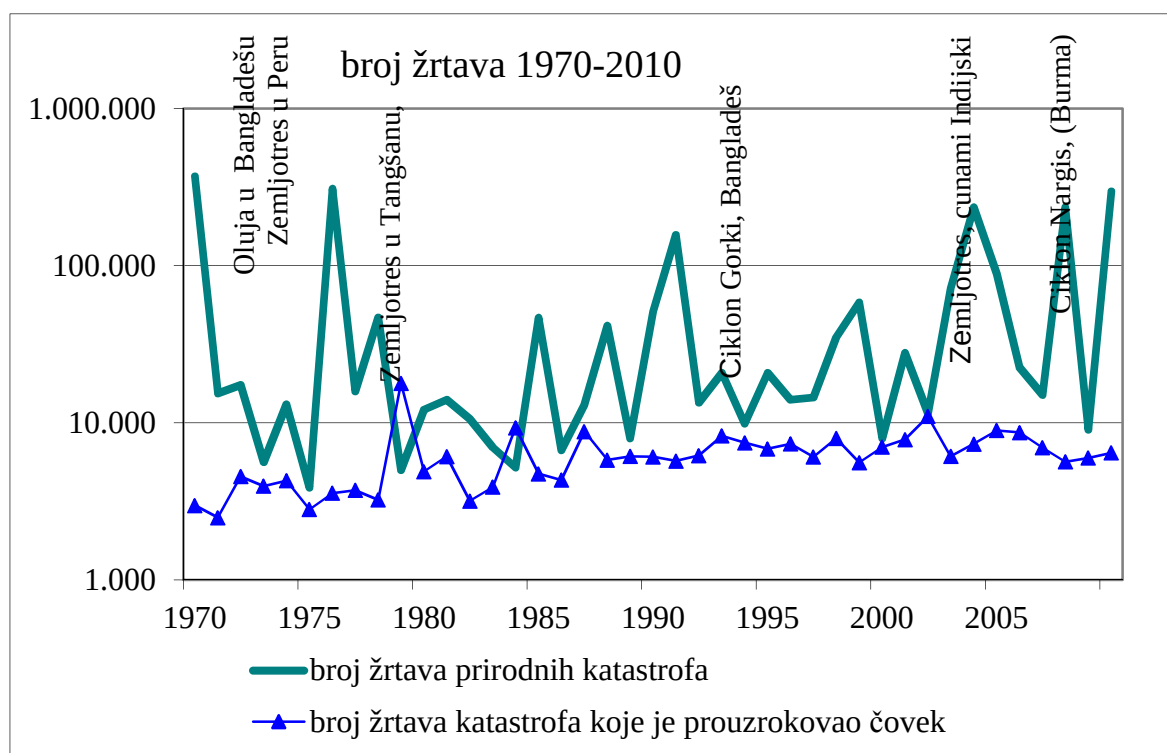

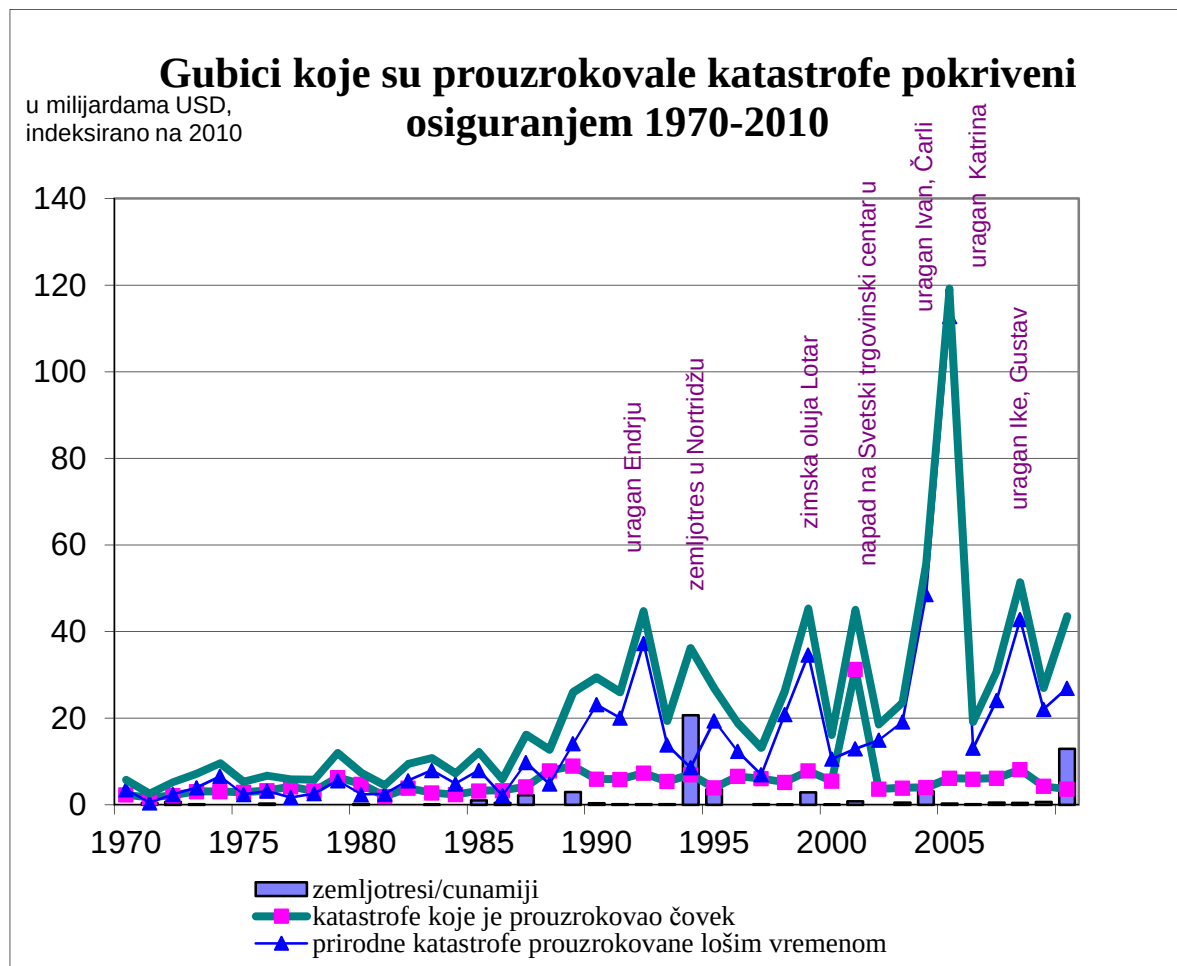
Tabela 5: Ukupni osigurani gubici u milionima USD po godinama u periodu 1970-2010³³

Godina	Osigurani gubici prouzrokovani lošim vremenom u milionima USD	Osigurani gubici prouzrokovani zemljotresima/ cunamijima u milionima USD	Osigurani gubici usled katastrofa koje proprouzro- kovao čovek u milionima USD	Ukupni osigurani gubici u milionima USD
1970	3.486	0	2.279	5.764
1971	474	413	1.667	2.554
1972	2.397	678	2.177	5.252
1973	3.962	91	3.078	7.131
1974	6.564	0	3.019	9.583
1975	2.394	0	2.869	5.263
1976	3.169	287	3.234	6.690
1977	1.707	0	4.177	5.884
1978	2.566	0	3.157	5.723
1979	5.584	0	6.330	11.913
1980	2.396	177	4.779	7.353
1981	2.486	0	1.963	4.449
1982	5.557	0	3.848	9.405
1983	7.943	57	2.778	10.778
1984	4.827	0	2.372	7.199
1985	7.925	1.014	3.219	12.158
1986	2.142	450	3.271	5.863
1987	9.741	2.216	4.189	16.146
1988	4.800	0	7.866	12.666
1989	14.123	2.916	8.954	25.993
1990	23.137	325	5.896	29.358
1991	20.015	117	5.886	26.019
1992	37.286	137	7.300	44.723
1993	13.833	113	5.388	19.334
1994	8.571	20.636	6.991	36.198
1995	19.387	3.539	3.929	26.854
1996	12.329	0	6.591	18.920
1997	6.960	149	6.051	13.160
1998	20.891	67	5.203	26.161
1999	34.612	2.835	7.843	45.290
2000	10.581	25	5.470	16.076
2001	12.916	795	31.280	44.991
2002	14.912	0	3.618	18.530
2003	19.135	516	3.876	23.527
2004	48.594	3.068	4.000	55.663
2005	112.817	261	6.136	119.215

³³ Natural catastrophes and man-made disasters in 2010, Sigma No 1/2011,internet izdanje,www.swissre.com

Godina	Osigurani gubici prouzrokovani lošim vremenom u milionima USD	Osigurani gubici prouzrokovani zemljotresima/ cunamijima u milionima USD	Osigurani gubici usled katastrofa koje proprouzro- kovao čovek u milionima USD	Ukupni osigurani gubici u milionima USD
2006	13.076	88	5.951	19.114
2007	24.071	512	6.114	30.697
2008	42.769	427	8.127	51.323
2009	22.062	619	4.280	26.961
2010	26.926	12.943	3.606	43.475

Grafik 5: Osigurani gubici koje su prouzrokovale katastrofe u svetu 1970-2010 u milijardama USD

4.2.Pregled katastrofa u 2010

Na osnovu prikazanih podataka vidimo da se preko 300 katastrofalnih događaja desilo se u 2010, od toga 167 su bile prirodne katastrofe, a 137 su bile katastrofe koje je prouzrokovao čovek³⁴. U poređenju sa 2009, broj prirodnih katastrofa je porastao.

Skoro 304000 ljudi širom sveta su bili žrtve katastrofa. Više od 297000 ljudi je umrlo ili nestalo u prirodnim katastrofama, dok je bilo više od 6000 žrtava katastrofa koje je prouzrokovao čovek³⁵. 2010 je treća po redu po broju žrtava, posmatrano od 1970 do danas. Broj žrtava u 2010 je bio posebno visok u poređenju sa 2009, kada je manje od 15000 ljudi izgubilo svoje živote u katastrofama. Najsmrtonosniji događaj u 2010 bio je zemljotres na Haitiju u januaru koji je odneo više od 222000 života.

Tabela 6: Ekonomski gubici u 2010. po regionima i kao procenat BDP³⁶

region	ekonomski gubici u milionima \$	ekonomski gubici kao procenat BDP
Azija	74840	0,28%
Latinska Amerika i Karibi	53378	1,10%
Evropa	35204	0,19%
Severna Amerika	20551	0,13%
Australija	13131	0,95%
Afrika	337	0,02%
mora/kosmos	20623	*
svet u celini	218064	0,31%

Ukupni ekonomski gubici usled dejstva katastrofalnih rizika procenjeni su na oko 218 milijardi američkih dolara. Najveći su bili u Aziji, gde su poplave prouzrokovale štete od 75 milijardi dolara. Zemljotres u Čileu i na Haitiju prouzrokovao je gubitke za Latino Ameriku i Karibe preko 53 milijarde američkih dolara. Procenjeni ekonomski gubici usled katastrofa koje je prouzrokovao čovek bili su veći od 24 milijarde USD³⁷, od toga najveći su bili posledica eksplozije naftne platforme u aprilu.

³⁴ Swiss Re Sigma Carastrophe database

³⁵ Isto

³⁶ Natural catasrtophes and man-made disasters in 2010, Sigma No 1/2011,internet izdanje, www.swissre.com,posećen 22. 12.2012.

³⁷ Swiss Re Sigma Carastrophe database

Tabela 7: Osigurani i ekonomski gubici u 2010. po regionima³⁸

region	broj događaja	broj žrtava	osigurani gubici u milionima USD	ekonomski gubici u milionima USD
Severna Amerika	36	139	15348	20551
Latinska Amerika i Karibi	39	225784	8977	53378
Australija	7	50	8860	13131
Evropa	37	56490	6303	35204
Azija	139	17955	2240	74840
Afrika	32	2640	124	337
mora/svemir	14	515	1623	20623
svet ukupno	304	303573	43475	218064

U pogledu osiguranih gubitaka, Severna Amerika je sa gubicima preko 15 milijardi USD imala najveće gubitke u odnosu na ostale regione u 2010. Gubici su prvenstveno prouzrokovani okrutnim vremenskim uslovima tokom godine. U stvari 2010 je bila druga uzastopna godina u kojoj uragan nije uspeo da prouzrokuje klizišta, i peta godina zaredom bez velikih uragana i klizišta.

Ovu godinu okarakterisali su veliki gubici koji nisu posledica uragana. U SAD-u, oluja u maju izazvala je osigurane gubitke od 2 milijarde dolara, dok je oktobarska oluja prouzrokovala isplate po osnovu osiguranja imovine u iznosu većem od 2 milijarde USD. Još jedna oluja u martu prouzrokovala je osigurane gubitke veće od 1 milijarde dolara³⁹. Loši vremenski uslovi rezultirali su okrutnim zimskim olujama, tornadima, poplavama, razornim vetrom i gradom. Devet od deset najskupljih događaja u 2010. dogodili su se u SAD.

³⁸ Natural catastrophes and man-made disasters in 2010, Sigma No 1/2011, internet izdanje, www.swissre.com, str.8

³⁹ Swiss Re Sigma Carastrophe database

Tabela 8: Veliki gubici u svetu u 2010. prema vrstama katastrofalnih događaja⁴⁰

prirodne katastrofe	broj katastrofa	broj žrtava	osigurani gubitci (u milionima USD)
poplave	69	11027	6393
oluje	63	1702	20126
zemljotresi	13	227050	12943
suše, šumski požari, toplotni talasi	9	56276	10
hladnoća, mraz	10	1024	397
grad	1	28	
druge prirodne katastrofe	2	20	
ukupno	167	297127	39869
katastrofe koje je čovek prouzrokovao			
veliki požari, eksplozije	27	783	1060
industrija i skladišta	15	186	824
nafta, gas	3	137	25
hoteli	1	30	
druge građevine	5	265	
drugi požari i eksplozije	3	165	210
avionske nesreće	16	820	
padovi		1071	504
štete na zemlji			250
svemir			317
pomorske nesreće	27	1192	1262
putnički brodovi	22	1058	27
naftne platforme	2	11	1235
druge pomorske nesreće	3	123	
železničke nesreće	7	337	117
nesreće u rudnicima	18	903	78
rušenje zgrada/mostova	6	283	
razno	36	2128	18
socijalni nemiri	7	285	
terorizam	21	969	
drugi razni gubitci	8	874	18
ukupno	304	303573	43475

⁴⁰ Izvor: Swiss Re Economic Research&Consulting

Tabela 9: Dvadeset najvećih osiguranih gubitaka u 2010.godini⁴¹

osigurani gubici (u milijardama USD)	broj žrtava	datum	dogadjaj	
8000	562	27.2.2010	zemljotres(8,8) koji je prouzrokovao cunami i preko 200 naknadnih potresa	Čile
4453	0	4.9.2010	zemljotres(7,0) preko 300 naknadnih potresa	Novi Zeland
2754	64	27.2.2010	zimski oluja Ksintija, vetar preko 160km/h	Francuska, Nemačka, Belgija
2165		4.10.2010	oluje, tornada, grad i poplave	SAD
2050	1	23.12.2010	poplave prouzrokovane ogromnim kišama,tropski ciklon Taša	Australija
2000		12.5.2010	oluje, vetar preko 130km/h,grad	SAD
1231		13.3.2010	oluje, vetar preko 120km/h,obilne kiše,poplave	SAD
1079		22.3.2010	oluje, vetar preko 120km/h,grad,kiša,klizišta	Australija
1070		6.3.2010	ooluje, grad, kiša, poplave	Australija
1000	11	20.4.2010	eksplozija na naftnoj platformi	Meksički zaliv,Amerika
820	33	30.4.2010	poplave prouzrokovane ogromnim kišama,olujama	Amerika
818	25	15.6.2010	poplave prouzrokovane ogromnim kišama	Francuska
785	5	20.7.2010	oluje, poplave,grad, tornado	Amerika
761	2490	29.5.2010	poplave, klizišta prouzrokovana obilnim molsunskim kišama	Kina
695	20	10.6.2010	oluje, vetar preko 97km/h,grad, kiša, poplave	Amerika
620	20	17.6.2010	tropske oluje, obilne kiše,poplave	Amerika
610	5	10.5.2010	tornado, grad	Amerika
600		9.2.2010	zimski oluje, vetar preko 80km/h, sneg	Amerika
591	18	6.8.2010	poplave, prouzrokovane obilnim kišama	Nemačka, Češka Republika
500		12.7.2010	oluja sa gradom, obilne kiše:štete na zgradama i kolima	Kanada

⁴¹ Natural catastrophes and man-made disasters in 2010, Sigma No 1/2011, str.15, internet izdanje,
www.swissre.com, posećen 22.12.2012

Tabela 10:Četrdeset najvećih osiguranih gubitaka 1970-2010.⁴²

	osigurani gubici (u milionima USD, indeksirano na 2010)	broj žrtava	datum	dogadjaj	zemlja
1.	72302	1836	25.8.2005	uragan Katarina; poplave,pucanje brana,štete na naftnim bušotinama	Amerika, Meksički zaliv, Bahami, Severni Atlantik
2.	24870	43	23.8.1992	uragan Endrju; poplave	Amerika, Bahami
3.	23131	2982	11.9.2001	teroristički napad na svetski trgovinski centar, Pentagon i druge zgrade	Amerika
4.	20601	61	17.1.1994	zemljotres u Nortridžu (6,6)	Amerika
5.	20483	136	6.9.2008	uragan Ike; poplave,štete duž obale	Amerika, Karibi, Meksički zaliv
6.	14876	124	2.9.2004	uragan Ivan, štete na naftnim bušotinama	Amerika, Karibi, Barbados
7.	14028	35	19.10.2005	uragan Vilma, poplave	Amerika, Meksiko, Jamajka, Haiti
8.	11266	34	20.9.2005	uragan Rita; poplave, štete na naftnim bušotinama	Amerika, Meksički zaliv,Kuba
9.	9295	24	11.8.2004	uragan Čarli; poplave	Amerika, Kuba, Jamajka
10.	9041	51	27.9.1991	tajfun Mirele	Japan
11.	8043	71	15.9.1989	uragan Hugo	Amerika, Porto Riko
12.	8000	562	27.2.2010	zemljotres jačine 8,8 koji je izazvao cunami	Čile
13.	7794	95	25.1.1990	zimski oluja Darija	Francuska, Velika Britanija, Belgija, Holandija
14.	7594	110	25.12.1999	zimski oluja Lotar	Švajcarska, Velika Britanija,Francuska

⁴² Isto, str.32

	osigurani gubici (u milionima USD, indeksirano na 2010)	broj žrtava	datum	dogadjaj	zemlja
15.	6410	54	18.1.2007	zimski oluj Kiril; poplave	Nemačka, Velika Britanija, Holandija, Belgija
16.	5951	22	15.10.1987	oluje i poplave u Evropi	Francuska, Velika Britanija, Holandija
17.	5941	38	26.8.2004	uragan Francis	Amerika, Bahami
18.	5326	64	25.2.1990	zimski oluj Vivijen	Evropa
19.	5290	26	22.9.1999	tajfun Bart	Japan
20.	4723	600	20.9.1998	uragan Džordž; poplave	Amerika, Karibi
21.	4453		4.9.2010	zemljotres(7,0)	Novi Zeland
22.	4439	41	5.6.2001	tropska oluj Alison; poplave	Amerika
23.	4390	3034	13.9.2004	uragan Džejn; poplave, klizišta	Amerika, Karibi, Haiti
24.	4139	45	6.9.2004	tajfun Songda	Japan, Južna Koreja
25.	3800	45	2.5.2003	grmljavina, tornado, grad	Amerika
26.	3695	70	10.9.1999	uragan Flojd; poplave	Amerika, Bahami, Kolumbija
27.	3586	59	1.10.1995	uragan Opal; poplave	Amerika, Meksiko, Meksički zaliv
28.	3538	6425	17.1.1995	zemljotres(7,2)	Japan
29.	3315	25	24.1.2009	zimski oluj Klaus	Francuska, Španija
30.	3142	45	27.12.1999	zimski oluj Martin	Španija, Francuska, Švajcarska
31.	2963	246	10.3.1993	mećava, tornado, poplave	Amerika, Kanada, Meksiko ,Kuba
32.	2799	38	6.8.2002	žestoke poplave	Amerika, Španija, Nemačka, Austrija
33.	2754	64	27.2.2010	zimski oluj Ksintija	Francuska, Nemačka, Belgija
34.	2723	26	20.10.1991	šumski požari koji su se proširili na urbana područja, suša	Amerika
35.	2710		6.4.2001	grad, poplave, tornado	Amerika

	osigurani gubici (u milionima USD, indeksirano na 2010)	broj žrtava	datum	događaj	zemlja
36.	2653	135	26.8.2008	uragan Gustav, Poplave; štete u priobalnom pojasu	Amerika, Karibi , Meksički zaliv
37.	2616	4	25.6.2007	poplave prouzrokovane obilnim kišama	Velika Britanija
38.	2581	30	18.9.2003	uragan Izabel	Amerika, Kanada
39.	2528	39	5.9.1996	uragan Fran	Amerika
40.	2494	20	3.12.1999	zimski oluja Anatol	Danska, Švedska, Velika Britanija

4.2.Pregled katastrofa u 2011.

Prirodne katastrofe i katastrofe koje je izazvao čovek u 2011. odnele su 35000 života i rezultirale ekonomskim gubicima od oko 370 milijardi američkih dolara. Troškovi osiguravača bili su blizu 116 milijardi USD.

U 2011. desila su se 325 katastrofalnih događaja, od toga 175 su bile prirodne katastrofe , a 150 su bile katastrofe koje je čovek izazvao.⁴³

Od oko 35000 ljudi koji su stradali u katastrofalnim događajima u 2011, preko 19000 života izgubljeno je u velikom zemljotresu koji je pogodio severnoistočni Japan u martu. Tropska oluja Vaši na Filipinima, i poplave u Brazilu i na Tajlandu odnele su preko 3000 žrtava.

U pogledu ekonomskih gubitaka, prirodne katastrofe i katastrofe koje je izazvao sam čovek koštale su društvo preko 370 milijardi USD u 2011, što je najveći iznos ikad zabeležen, nasuprot 228 milijardi koliko su iznosili gubici u 2010⁴⁴. Samo zemljotres u Japanu prouzrokovao je najmanje 210 milijardi USD štete. Azija je stoga najjače pogođen region sa ekonomskim gubicima preko 260 milijardi USD.

Prirodne katastrofe koštale su globalnu industriju osiguranje prema gruboj proceni oko 110 milijardi USD, dok su katastrofe koje je prouzrokovao čovek izazvale dodatne štete u iznosu oko 6 milijardi dolara, za razliku od 2010 kada su oni iznosili oko 48 milijardi USD.

⁴³ Swiss Re Sigma Carastrophe database

⁴⁴ Natural catastrophes and man-made disasters in 2011:historic losses surface from record earthquakes and floods, Sigma No 2/2012, str.5,internet izdanje,www.swissre.com,posećen 30.12.2012.

Tabela 11: Ekonomski gubici po regionima i kao procenat BDP u 2011. godini⁴⁵

Region	Ekonomski gubici u milionima USD	Ekonomski gubici kao % BDP
Severna Amerika	63460	0,38%
Latinska Amerika i Karibi	5558	0,10%
Evropa	8712	0,04%
Afrika	1560	0,08%
Azija	260149	2,09%
Australija i Okeanija	27814	1,80%
Mora/Svemir	3633	
Svet ukupno	3700887	0,31%

Osigurani gubici od 116 milijardi američkih dolara čine 2011 drugom najskupljom godinom ikad.

Od 370 milijardi ukupne štete koje su prouzrokovali katastrofalni događaji u 2011., gotovo 1/3 ili 116 milijardi je pokriveno osiguranjem. Ovo čini 2011 drugom najskupljom godinom za osiguravajuću industriju, posle 2005 kada su samo uragani Katarina, Vilma i Rita prouzrokovali štete preko 100 milijardi USD. S obzirom na izuzetno visoke ekonomske gubitke i na nisku penetraciju osiguranja na mestima sklonim zemljotresima kao što je Japan, najveće breme gubitaka nosiće na svojim ramenima pojedinci, privatne kompanije ili državne institucije.

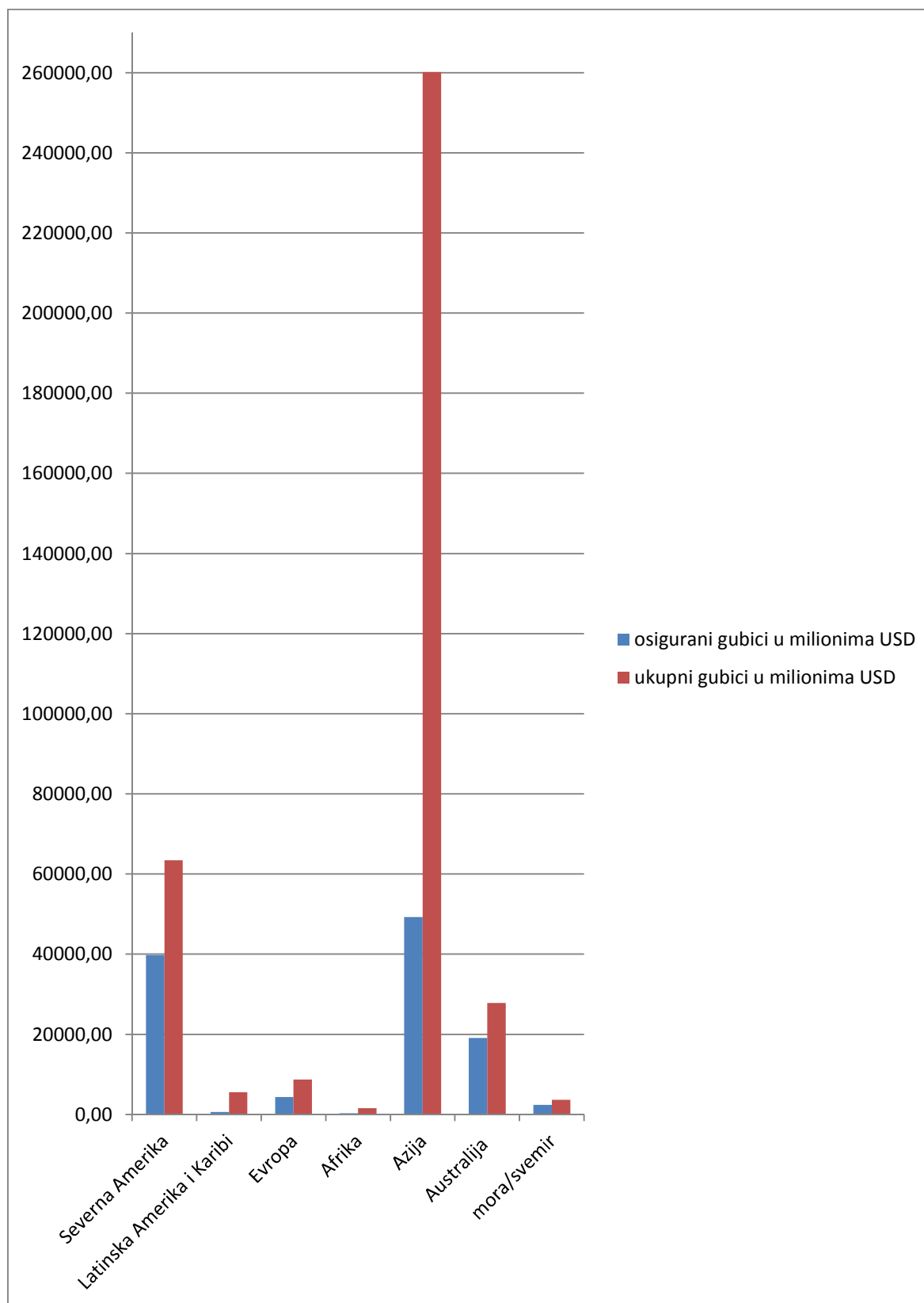
Tabela 12: Broj katastrofa, osigurani gubici i ukupni ekonomski gubici u 2011. godini po regionima⁴⁶

region	broj katastrofa	broj žrtava	osigurani gubici u milionima USD	osigurani gubici u %	ukupni gubici u milionima USD
Severna Amerika	50	768	39756	34,30%	63460
Latinska Amerika i Karibi	36	1880	631	0,50%	5558
Evropa	34	1158	4340	3,70%	8712
Afrika	51	2894	323	0,30%	1560
Azija	104	26189	49249	42,50%	260149
Australija	10	233	19106	16,50%	27814
mora/svemir	40	1607	2409	2,10%	3633
svet ukupno	325	34729	115814	100,00%	370887

⁴⁵Isto, str.6

⁴⁶Izvor: Swiss Re Economic & Consulting

Grafik 6: Ukupni ekonomski i osigurani gubici po regionima u 2011.godini

Katastrofalni gubici koji su imali značajan uticaj na sektor (re)osiguranja su tradicionalno bili locirani u zonama sa velikim rizicima, naročito u SAD. Međutim, sektor (re)osiguranja je pogođen velikim brojem skupih globalnih gubitaka u 2011. Dva razorna zemljotresa pogodila su Japan i Novi Zeland početkom 2011. Nekoliko drugih događaja, uključujući razorne poplave na Tajlandu i u Australiji, rekordnu sezonu tornada u SAD-u i uragan Irene koji su prouzrokovali klizišta duž istočne obale SAD-a, prouzrokovali su osigurane gubitke od preko 110 milijardi USD. Veći gubici bili su samo 2005, kada su (re)osiguravači isplatili više od 120⁴⁷ milijardi USD(uzeta u obzir stopa inflacije, prevedeno na vrednost u 2011).

Neuobičajeno visoki katastrofalni gubici početkom 2011 doveli su na scenu globalnu industriju reosiguranja. Za globalnu industriju reosiguranja, 2011 je obeležena izuzetno visokim gubicima prouzrokovanim prirodnim katastrofama, koji verovatno iznose više od 100 milijardi dolara za industriju osiguranja i reosiguranja. Znatan deo ovih gubitaka snosila je globalno diversifikovana industrija osiguranja. U prvom kvartalu, industrija je prijavila prosečan kobinovani ratio od 154%, a godišnji kapaciteti su iscrpljeni u prva tri meseca zbog snažnih zemljotresa na Novom Zelandu i u Japanu.⁴⁸

Srećom za industriju reosiguranja, gubici koje su prouzrokovala tornada u SAD u drugom kvartalu bili su ispod iznosa na kom se aktivira reosiguravajuće pokriće, pa su uglavnom zadržani od strane primarnih osiguravača. Treći kvartal je takođe bio relativno miran, sa uraganima ispod prosečne jačine u SAD. Međutim, multimilijardski gubici prouzrokovani poplavama na Tajlandu u novembru, prerasli su u jedan od najvećih osiguranih gubitaka u toj godini. Veliki gubici koje su prouzrokovale katastrofe u 2011, imali su značajan uticaj na kapital i cene na tržištu reosiguranja. U određenim regionima i linijama poslovanja dolazi do rastućeg trenda cena. Cene za imovinske linije osiguranja su varirale u zavisnosti od regiona, nivoa izloženosti katastrofama i iskustva sa gubicima.

Gubici u Aziji , Australiji i Novom Zelandu čine više od 2/3 od ukupnih osiguranih gubitaka u 2011.,a premija naplaćena u ovim regionima čini samo oko 20% od ukupne premije osiguranja⁴⁹.

Neki događaji u 2011 ukazali su na ograničeno razumevanje potencijalnih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama od strane (re)osiguravača u niskorizičnim zonama. Ovi događaji su povećali zabrinutost oko neočekivane izloženosti gubitku, kao što su kontigentni prekid poslovanja u globalnim lancima snabdevanja. Oni su takođe naglasili potrebu za boljim razumevanjem povezanosti i nestabilnosti (volatilnosti) ovih rizika.

⁴⁷ Swiss Re Sigma Carastrophe database

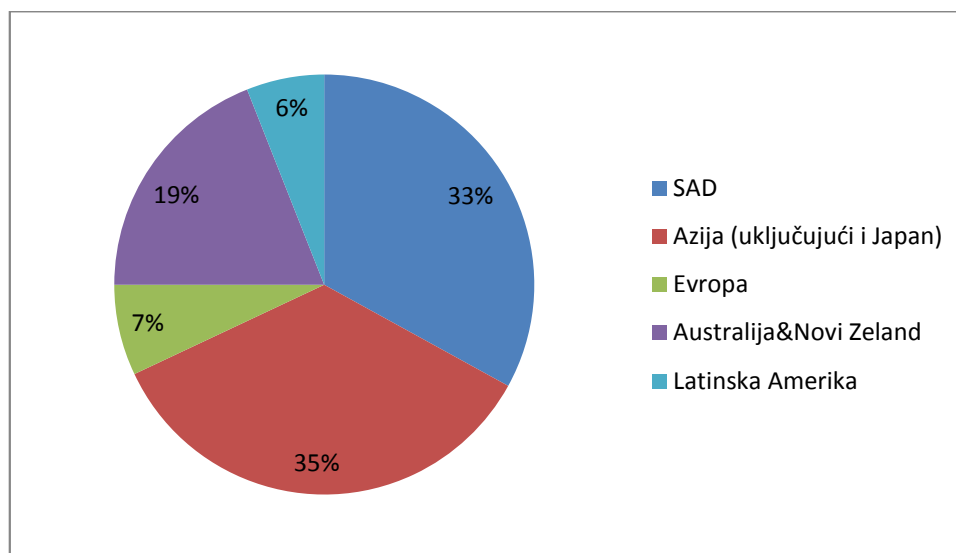
⁴⁸ Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013 str.2,internet izdanje,Swiss Re,december 2011

⁴⁹ Carpenter,G., Cold spots heating up: The impact of insured catastrophe losses in new growth markets, str.3, internet izdanje,www.guycarp.com,posećen 20.1.2013.

Kompanije sada oprezno gledaju u svoje portfelje i akumulirane rizike. Neke su već odgovorile tako što su zahtevale veće cene, dok su druge smanjile kapacitet na pogođenim tržištima, što odražava nesigurnost u sopstvenu analizu rizika i /ili želju za rizikom. Uprkos ovim različitim pristupima, (re)osiguravači su ujedinjeni u prepoznavanju povećane verovatnoće gubitaka u niskorizičnim oblastima u budućnosti i potrebi da se unaprede metode identifikacije i modelovanja rizika na tržištima u razvoju.

Rast osiguranih gubitaka od prirodnih katastrofa u niskorizičnim oblastima je evedentna kada se gleda globalna raspodela gubitaka tokom poslednje tri godine.

Grafik 7: Globalna raspodela osiguranih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama po regionima u periodu 2009-2011.⁵⁰

Grafik pokazuje da je 35% osiguranih gubitaka u periodu između 2009 i 2011 locirano u Aziji, dok je samo 33% gubitaka nastalo u SAD. Australija i Novi Zeland su takođe videli značajno povećanje osiguranih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama tokom ovog perioda, na 19% od ukupnih osiguranih gubitaka.⁵¹

Ovo je u velikoj suprotnosti sa globalnom raspodelom osiguranih gubitaka od prirodnih katastrofa u periodu od 2002-2008. Tokom ovog perioda, više od 3/4 osiguranih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama, nastalo je u SAD-u dok su gubici u Aziji iznosili oko 9%.⁵²

⁵⁰ Izvor: Guy Carpenter & Company, LLC, Swiss Re

⁵¹ Carpenter, G., Cold spots heating up: The impact of insured catastrophe losses in new growth markets, str.4, internet izdanje, www.guycarp.com, posećen 20.1.2013

⁵² Isto, str.4

Grafik 8: Globalna raspodela osiguranih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama po regionima u periodu 2002-2008.⁵³

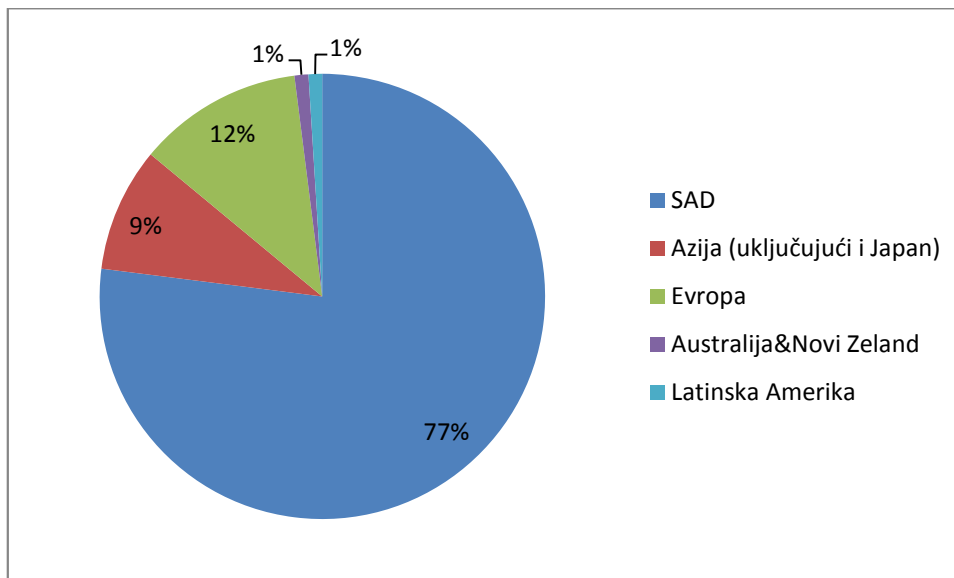

Tabela 13: Četrdeset najvećih osiguranih gubitaka 1970-2011.⁵⁴

	osigurani gubici (u milionima USD, indeksirano na 2011)	broj žrtava	datum	događaj	zemlja
1.	74686	1836	25.8.2005	uragan Katarina; poplave,pucanje brana,štete na naftnim bušotinama	Amerika, Meksički zaliv, Bahami, Severni Atlantik
2.	35000	19184	11.3.2011	zemljotres koji je izazvao cunami, naknadni potresi	Japan
3.	25641	43	23.8.1992	uragan Endrju; poplave	Amerika, Bahami
4.	23848	2982	11.9.2001	teroristički napad na svetski trgovinski centar, Pentagon i druge zgrade	Amerika
5.	21239	61	17.1.1994	zemljotres u Nortridžu (6,6)	Amerika

⁵³ Isto

⁵⁴ Natural catastrophes and man-made disasters in 2011:historic losses surface from record earthquakes and floods, Sigma No 2/2012, str.36,internet izdanje, www.swissre.com, posećeno 10.1.2013.

	osigurani gubici (u milionima USD, indeksirano na 2011)	broj žrtava	datum	dogadjaj	zemlja
6.	21141	136	6.9.2008	uragan Ike; poplave,štete duž obale	Amerika, Karibi, Meksički zaliv
7.	15350	124	2.9.2004	uragan Ivan, štete na naftnim bušotinama	Amerika, Karibi, Barbados
8.	14468	35	19.10.2005	uragan Vilma, poplave	Amerika, Meksiko, Jamajka, Haiti
9.	12000	813	27.7.2011	poplave prouzrokovane obilnim monsunskim kišama	Tajland
10.	12000	181	22.2.2011	zemljotres(6,3) i naknadni potresi (5,6)	Novi Zeland
11.	11625	34	20.9.2005	uragan Rita; poplave, štete na naftnim bušotinama	Amerika, Meksički zaliv,Kuba
12.	9583	24	11.8.2004	uragan Čarli; poplave	Amerika, Kuba, Jamajka
13.	9322	51	27.9.1991	tajfun Mirele	Japan
14.	8292	71	15.9.1989	uragan Hugo	Amerika, Porto Riko
15.	8248	562	27.2.2010	zemljotres jačine 8,8 koji je izazvao cunami	Čile
16.	8036	95	25.1.1990	zimska oluja Darija	Francuska, Velika Britanija, Belgija, Holandija
17.	7830	110	25.12.1999	zimska oluja Lotar	Švajcarska, Velika Britanija,Francuska
18.	7300	354	22.4.2011	ozbiljne oluje, tornada	SAD(Alabama)
19.	7050	155	20.5.2011	ozbiljne oluje, tornada	SAD(Misuri)
20.	6609	54	18.1.2007	zimska oluja Kiril; poplave	Nemačka,Velika Britanija, Hplandija, Belgija
21.	6135	22	15.10.1987	oluje i poplave u Evropi	Francuska, Velika Britanija, Holandija
22.	6127	38	26.8.2004	uragan Francis	Amerika, Bahami
23.	5491	64	25.2.1990	zimska oluja Vivijen	Evropa
24.	5454	26	22.9.1999	tajfun Bart	Japan

	osigurani gubici (u milionima USD, indeksirano na 2011)	broj žrtava	datum	događaj	zemlja
25.	5300	55	22.8.2011	uragan Irena, dugotrajne poplave	SAD
26.	5155		4.9.2010	zemljotres(7,0), preko 300 naknadnih potresa	Novi Zeland
27.	4870	600	20.9.1998	uragan Džordž; poplave	Amerika, Karibi
28.	4577	41	5.6.2001	tropska oluja Alison; poplave	Amerika
29.	4527	3034	13.9.2004	uragan Džejn; poplave, klizišta	Amerika, Karibi, Haiti
30.	4268	45	6.9.2004	tajfun Songda	Japan, Južna Koreja
31.	3918	45	2.5.2003	grmljavina, tornada,grad	Amerika
32.	3810	70	10.9.1999	uragan Flojd; poplave	Amerika,Bahami, Kolumbija
33.	3697	59	1.10.1995	uragan Opal; poplave	Amerika, Meksiko, Meksički zaliv
34.	3648	6425	17.1.1995	zemljotres(7,2)	Japan
35.	3418	25	24.1.2009	zimski oluja Klaus	Francuska, Španija
36.	3240	45	27.12.1999	zimski oluja Martin	Španija, Francuska, Švajcarska
37.	3055	246	10.3.1993	mećava, tornado,poplave	Amerika, Kanada, Meksiko ,Kuba
38.	2886	38	6.8.2002	žestoke poplave	Amerika, Španija, Nemačka,Austrija
39.	2840	64	27.2.2010	zimski oluja Ksintija	Francuska, Nemačka,Belgija
40.	Nije prikazano	167	6.7.1988.	Eksplorzija platforme	Velika Britanija

Tradicionalna dominacija američkog tržišta oslikava se kada se analizira dvadeset najvećih osiguranih gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama u prethodnih četrdeset godina. Više od pola ovih događaja u periodu od 1970 do 2011 pogodili su SAD-e. To znači da američko tržište, a posebno gubici prouzrokovani uraganima u SAD-u, u velikoj meri određuju dostupnost reosiguravajućeg pokrića katastrofa i kretanje stopa.

Globalna priroda gubitaka prouzrokovanih prirodnim katastrofama u 2011. prekinula je ovaj istorijski trend. Zaista, zemljotresi u Japanu i na Novom Zelandu i poplave na Tajlandu su svi među prvih deset najskupljih osiguranih događaja u poslednjih 40 godina.

5 Globalne opasnosti

Tri opasnosti vetar, zemljotres i poplava su prouzrokovale najteže gubitke (re)osiguravačima. Dok uragani u SAD generišu najveće gubitke prouzrokovane vetrom, najskuplje zemljotresi i poplave imaju međunarodni karakter. Najskuplji gubici prouzrokovani zemljotresom i poplavama zabeleženi su 2011. godine u Japanu i na Tajlandu, gde su štete prouzrokovanim katastroficima dovele do prekida poslovanja, činile veliki deo osiguranih gubitaka. Događaji sa velikim uticajem i niskom frekvencijom (kao što su zemljotresi i tropski cikloni) i opasnosti koje se redovno javljaju (kao što su poplave) su rasprostranjeni na mnogim tržišta u razvoju, povećavaju izgleda za skrivene potencijalne gubitke.

5.1. Zemljotresi

Tabela14: Pet najskupljih zemljotresa za osiguravače⁵⁵

Događaj	Datum	Magnituda	Zemlja	osigurani gubici u milionima USD
zemljotres/cunami	mar.11	9,0	Japan	35.000
zemljotres	jan.94	6,8	SAD	21.200
zemljotres	feb.11	6,1	N.Zeland	14.000
zemljotres/cunami	feb.10	8,8	Čile	8.200
zemljotres	sep.10	7,0	N.Zeland	5.000

Tokom protekle dve godine, nekoliko snažnih zemljotresa izazvali su široko rasprostranjenu štetu, što je dovelo do značajnih gubitaka za (re)osiguravače. Kao što se može videti u tabeli gore četiri od pet najskupljih zemljotresa desili su se tokom 2010. izvan SAD-a.

Ovaj trend se može delimično objasniti distribucijom seizmičkog rizika širom sveta. Rizici zemljotresa duž zapadne obale SAD i Kanade i u Japanu su dobro dokumentovani. Međutim, (re)osiguravači su takođe izloženi velikoj seizmičkoj aktivnosti i na drugim mestima u Južnoj Americi, Evropi, Aziji-Pacifiku. Široko rasprostranjena seizmička aktivnost u ovim regionima izlaže milione ljudi i objekata riziku. Osiguravajuće pokriće zemljotresa u razvijenim ekonomijama i ekonomijama u razvoju varira, a pokriće zemljotresa je nisko, čak i na pojedinim uhodanim tržištima. Od svih zemljotresa koji su prouzrokovali ekonomske gubitke preko milijardu USD, samo zemljotresi na Novom Zelandu i u Čileu imaju reosiguravajuće pokriće od 25% ukupnih gubitaka.

⁵⁵ Guy Carpenter & Company, LLC, Cold spots heating up: The impact of insured catastrophe losses in new growth markets, septembar 2012, internet izdanje

Tabela 15: Odnos osiguranih gubitaka prema ukupnim ekonomskim gubicima⁵⁶

Datum	Magnituda	Zemlja	odnos osiguranih gubitaka prema ukupnim ekonomskim gubitcima
mar.11	9,0	Japan	15%-20%
feb.11	6,1	N.Zeland	80%
feb.10	8,8	Čile	27%
jan.10	7,0	Haiti	1%
sep.10	7,0	N.Zeland	80%
apr.09	6,3	Italija	15%

U ovim zemljama osiguravači nisu kroz istoriju imali velike gubitke prouzrokovane zemljotresom . Ukoliko pogledamo deset najvećih zemljotresa koji su se desili od 1900, jasno je da bi slični događaji u budućnosti mogli da izlože (re)osiguravače neočekivano velikim gubicima pošto se mnoge od ovih visokorizičnih zemalja nalaze u regionima koji se smatraju tržištima u nastajanju.

Tabela16: Deset najvećih zemljotresa od 1900-2011⁵⁷

Datum	Magnituda	Zemlja
maj 1960	9,5	Čile
februar 1964	9,2	Aljaska, SAD
decembar 2004	9,1	Severna Sumatra, Indonezija
mart 2011	9,0	Japan
novembar 1952	9,0	Kamčatka, Rusija
februar 2010	8,8	Čile
januar 2006	8,8	Ekvador
februar 1965	8,7	Aljaska, SAD
mart 2005	8,6	Severna Sumatra, Indonezija
april 1912	8,6	zapadna obala Severne Sumatre

⁵⁶ Isto, str.7

⁵⁷ Isto

5.1.1 Penetracija osiguranja od zemljotresa

Prodor osiguranja od zemljotresa značajno varira u zemljama sa visokom seizmičkom aktivnošću.

U tabeli 16 upoređena je penetracija osiguranja u zemljama u kojima postoji visok seizmički rizik. Penetracija osiguranja zavisi od mnogih faktora. Kod osiguranja od zemljotresa penetracija osiguranja zavisi od opasnosti od zemljotresa, percepcije rizika, umešanosti države i tipa pokrića. Ekonomska struktura takođe ima veliki uticaj. Investiciono intenzivne ekonomije nastoje da imaju veće osiguravajuće pokriće, nasuprot ekonomija koje se zasnivaju na uslugama i koje imaju manje fizičke imovine da štite, stoga brojevi u tabeli nisu u potpunosti uporedivi. Međutim oni su pokazatelj uloge koju će osiguranje imati u finansiranju ponovne izgradnje posle nekog zemljotresa.

Tabela 17: Penetracija osiguranja (premija u % BDP)⁵⁸

	ne životno osiguranje	osiguranje imovine	komercijalna osiguranja imovine	domaćinstvo (Osiguranje stana)	komercijalno osiguranje od zemljotresa	osiguranje domaćinstva od zemljotresa
Čile	1,61%	0,51%	0,46%	0,05%	0,25%	0,03%
Novi Zeland	5,09%	0,83%	0,35%	0,48%	0,09%	0,07%
Kalifornija	2,89%	0,80%	0,44%	0,36%	0,03%	0,05%
Meksiko	0,99%	0,18%	0,16%	0,02%	0,08%	0,01%
Japan	2,11%	0,26%	0,06%	0,20%	0,01%	0,03%
Turska	1,06%	0,21%	0,14%	0,07%	0,01%	0,03%
Italija	2,32%	0,36%	0,18%	0,18%	<0,03%	<0,01%

Tabela 18: Udeo osiguranja u pokriću ekonomskih gubitaka⁵⁹

Datum	Mesto	Ekonomski gubici u milijardama USD	Ekonomski gubici izraženi kao % BDP	osigurani gubici u milijardama USD	udeo osiguranja u pokriću ekonomskih gubitaka
11.3.2011	Japan	preko 300	preko 5,4%	35	17,00%
27.2.2012	Čile	30	18,60%	8	27,00%
22.2.2011	N.Zeland	15	10,00%	12	80,00%
12.1.2010	Haiti	8	121,00%	0,1	1,00%
4.9.2010	N.Zeland	6	5,30%	5	81,00%
6.4.2009	Italija	4	0,20%	0,5	14,00%
23.10.2011	Turska	0,75	0,10%	0,03	4,00%
4.4.2010	Meksiko	0,95	0,09%	0,2	21,00%

⁵⁸ Izvor: Swiss Re Economic Research&Consulting (podaci su iz 2009 i 2010 godine)

⁵⁹ Swiss Re Sigma Catastrophe database

Sa procenjenim ekonomskim uticajem od oko 300 milijardi američkih dolara, zemljotres u Japanu je prirodna katastrofa koja je prouzrokovala najveće finansijske gubitke svih vremena. Prema preliminarnim procenama, zemljotres je prouzokovao 35 milijardi američkih dolara rashoda osiguravajućim kompanijama za odštetne zahteve. Ovo su najveći gubici, ikad zabeleženi koje je jedan zemljotres prouzrokovao, čak prevazilaze i zemljotres u Nortbridžu u Kaliforniji 1994.

Međutim, iako znatno, učešće osiguranja u ukupnoj šteti je ograničeno i kreće se između 12% i 18% . U slučaju Japana, ukupna šteta predstavlja samo mali deo BDP (oko 5%), dok je na Haitiu visok stepen razaranja bio znatno veći od njegovog BDP, što je ozbiljno uticalo na život stanovništva.⁶⁰

Za razliku od Japana, u slučaju Novog Zelanda, Čilea, Meksika i zemljotresa u SAD, mnogo veći procenat štete koju su prouzrokovali ovi događaji je bio osiguran, stoga snosi industrija osiguranja, što je dovelo do odnosa od 27% do 81%⁶¹.

Četrdesetogodišnja evidencija pokazuje sličan odnos između osiguranih šteta i ukupnih ekonomskih gubitaka. Što je veći prodor osiguranja (penetracija) veći je doprinos industrije osiguranja rekonstrukciji i obnovi zemlje.

Tabela 19: Štete koje je prouzrokovao zemljotres u određenim zemljama u milijardama USD i doprinos osiguranja njihovom oporavku (1970-2011)⁶²

zemlja	broj događaja	osigurani gubici (u milijardama US \$)	ekonomski gubici (u milijardama US\$)	osigurani gubici/ekonomski gubici
Novi Zeland	3	17	22	80%
Amerika	13	25	64	38%
Čile	5	9	34	26%
Meksiko	11	1	11	10%
Japan	24	40	od 373 do 463	9-11%
Turska	26	2	30	5%
Italija	8	1	50	2%

Industrija osiguranja je postala ključni finansijer postkatastrofalnog oporavka u industrijski razvijenim zemljama. Osiguravači su platili više od ¼ ukupnih ekonomskih gubitaka koje je prouzrokovao zemljotres u Čileu.

⁶⁰ Bevere, L., Grollmund, B.: *Lessons from recent major earthquakes*, Swiss Re, Zurich, december 2011

⁶¹ Isto

⁶² Swiss Re Sigma Catastrophe database

Učešće osiguranja u troškovima rekonstrukcije je najveće na Novom Zelandu, i najniže u Japanu, Turskoj i Italiji. Na Novom Zelandu osiguranje domaćinstva od zemljotresa je obavezno i primenjuje se na svaku polisu osiguranja domaćinstva od požara, pa industrija osiguranja ima veću ulogu u finansiranju rekonstrukcije.

U Italiji neosigurani gubici koje je prouzrokovao zemljotres moraju da snose već pogođeni pojedinci ili organizacije, vlade i opštine.

U Čileu, trećem po veličini tržištu osiguranja imovine u Južnoj Americi, povoljno regulatorno okruženje je pomoglo povećanje učešća inostranih osiguravača. Privatno osiguranje je sada ključna komponenta u upravljanju rizikom zemljotresa, posebno za komercijalnu zaštitu svojine.

Kalifornija ima najveći potencijal za gubitke koje prouzrokuju zemljotresi. Sadašnji nivo penetracije osiguranja u Kaliforniji se smatra nedovoljnim za zemlju sa tako velikim seizmičkim rizikom, velikom koncentracijom vredne imovine i velikom ekonomskom aktivnošću.

Penetracija osiguranja od zemljotresa u Japanu je niska s obzirom da Japan po svom geografskom položaju leži u jednoj od seizmički najaktivnijih oblasti na svetu. Posle zemljotresa u Tohoku, materijalna šteta na imovini i usled prekida lanca snabdevanja bila je toliko velika, da potpuna procena još nije završena. Iako veoma sklon zemljotresu Japan ima najniži nivo penetracije osiguranja od zemljotresa u svetu. Usled ovako niskog prodora osiguranja najveći deo katastrofalnih gubitaka snose ili druge korporacije ili sami pojedinci ili vlada (i na kraju poreski obveznici).

U Meksiku, još jednoj zemlji sa velikim rizikom zemljotresa, penetracija osiguranja domaćinstva je takođe niska.

Posle dva velika zemljotresa u Turskoj 1999., vlada je uvela obavezno osiguravajuće pokriće za zemljotrese za stambene zgrade. Turski pul za osiguranje katastrofa osnovan je 2000. godine, a danas se osiguravajuće pokriće zemljotresa već proteže na oko četiri miliona polisa. Očekuje se da se broj polisa znatno poveća više kako raste svest o ovom riziku i pooštavaju sankcije za ne izvršenje ove zakonske obaveze. Ono što je sigurno a to je da je Turski pul za osiguranje katastrofa bio uspešan u poboljšanju profila i efikasnosti osiguranja zemljotresa kod turske javnosti.

Prodor osiguranja od zemljotresa je i dalje veoma nizak u nekim industrijskim zemljama sa velikim seizmičkim rizikom. Niska penetracija osiguranja potvrđuje nisku percepciju rizika. Veliki zemljotresi dešavaju se retko, tako da se ljudski i ekonomski gubici zaboravljaju veoma brzo, čak i u mestima u kojima je bilo dosta žrtava i velikih ekonomskih gubitaka, kao u Kaliforniji. Mala učestalost zemljotresa u poređenju sa drugim prirodnim katastrofama, ima tendenciju da oblikuju shvatanje da je rizik zemljotresa

mного manji nego što on zaista jeste, što je uticalo da mali broj pojedinaca, preduzeća i javnih subjekata uzima osiguranje⁶³.

Katastrofalni zemljotresi kao što su bili oni na Novom Zelandu, Čileu i Japanu imali su relativno malo žrtava s obzirom na jačinu zemljotresa. Mali broj žrtava ukazuje na dostignuća u prevenciji šteta od zemljotresa i pripremljenost na rizik. Strogi građevinski propisi zahtevaju da nove zgrade budu otpornije na zemljotres, čime se smanjuju očekivane štete na imovini. Vlade su investirale u stvaranje infrastrukture koja je otpornija i fokusirale se na vanredne mere reagovanja, čime su smanjile veličinu štete i broj potencijalnih žrtava. Kampanje za podizanje javne svesti o smanjenju rizika i spašavanju života, pomogle su celoj populaciji da se pripremi za katastrofe. Mere kontrole rizika i gubitaka će učiniti gubitke manje teškim, ali čak ni najbolje preventivne mere, ni najbolji odgovori na opasnost ne mogu u potpunosti zaštititi vlasnike kuća i firmi posebno od finansijskih gubitaka. Zemljotresi velike razorne moći mogu da produže prekid ekonomske aktivnosti, utičući na izdržavanje preživelih i poslovni dobitak.

Osiguranje može da pomogne da se smanje finansijske posledice zemljotresa. Takođe može da smanji ukupne troškove zaštite podsticanjem mera prevencije.

Jedan način da se umanjí finansijski udarac nakon zemljotresa je da se koriste mehanizmi finansiranja iz fondova koji se formiraju pre nego što se katastrofa dogodi, kao što je osiguranje. Osiguranje od zemljotresa može da obezbedi sredstva potrebna za postkatastrofalnu rekonstrukciju i brz oporavak. Osiguranje može da ide i preko nacionalnog kapaciteta ne samo raspodelom rizika između vlasnika polisa preko granica (prostornom disperzijom), već i preko međunarodnih osiguravača i reosiguravača. Osim toga, cenom (naplatom) riziko premije, osiguranje podstiče primenu preventivnih mera i mera za smanjenje rizika. Na primer, povezivanjem visine premije sa poštovanjem primene strogih pravila izgradnje, cena osiguranja će biti niža ukoliko je stepen primene ovih pravila veći.

5.2. Poplave

Poplave su redovna pojava u gotovo svakoj privredi. Osigurani gubici od poplava mogu dostići neočekivani nivo u zemljama koje se ne smatraju visokorizičnim, posebno tamo gde postoje koncentracije vrednosti kao što su industrijske zone.

Tajlandska poplava je udžbenički primer kako prirodne katastrofe mogu da prouzrokuju akumulaciju ekstremnih imovinskih gubitaka. Visoki gubici od tajlandskih poplava u 2011. godini su iznenadili (re)osiguravače zbog ekstremne akumulacije gubitaka u njihovim portfeljima. I kao što se može videti u tabeli 20, gubici industrije osiguranja od prethodnih velikih poplava bili su manji od 3 milijarde USD. Mnoge zemlje sa visokim stepenom izloženosti riziku poplava stvaraju pulove osiguranja kako bi ublažili finansijski rizik, ali Tajland tada nije imao domaći pul za osiguranje poplava. Jedan od razloga za izuzetno visoke gubitke je taj što je osiguranje od poplava komercijalne imovine na

⁶³ Bevere, L., Grollmund, B.: *Lessons from recent major earthquakes*, Swiss Re, Zurich, december 2011

Tajlandu imalo veliku penetraciju. Rizik poplave bio je pokriven industrijskim all-risk polisama. Međutim ukupna premija po ovim polisama iznosila je u 2011. godini 370 miliona USD, što je rezultiralo visokim raciom šteta preko 3200%.⁶⁴

Osigurani gubici na Tajlandu iznose 1800% od premije osiguranja imovine u toj zemlji⁶⁵. Nekoliko faktora je doprinelo visokim gubicima, uključujući dugo trajanje poplava, poplavljenost nekoliko nedelja velikog broja poslovnih objekata u industrijskim delovima i nedovoljna zaštita i spremnost. Druga lekcija koja je naučena iz tajlandskih poplava je krhkost globalnih lanaca snabdevanja. Tajland je glavni centar za proizvodnju automobila i hard diskova, a poplave su dovele do zatvaranja stotinu fabrika. Štaviše, nakon zemljotresa i cunamija u Japanu, neki japanski proizvođači su prebacili proizvodnju na Tajland. Ovo je imalo efekat udara na globalnu proizvodnju i nepredviđeni uticaj na globalne lance snabdevanja, što je prouzrokovalo talas prekida poslovanja širom sveta. Implikacije tajlandskih poplava odjekivaće kroz sektor osiguranja neko vreme.

Tabela 20: Deset najvećih osiguranih gubitaka od poplava⁶⁶

datum	zemlja	osigurani gubici u milionima USD ⁶⁷	osigurani gubici kao % ukupne premije neživotnog osiguranja zemlje	osigurani gubici kao % BDP	ukupni gubici kao % BDP
juli-nov 2011.	Tajland	12000	203,5%	3,4%	8,6%
avgust 2002.	Nemačka i Češka	2886	3,0%	0,1%	0,5%
jun 2007	V.Britanija	2697	2,2%	0,1%	0,1%
avgust 2005.	Švajcarska	2444	11,7%	0,6%	0,9%
januar 2011	Australija	2255	5,9%	0,2%	0,4%
jul-avg 1997.	Poljska i Češka	2241	42,3%	0,7%	2,3%
jul 2007	V.Britanija	2158	1,7%	0,1%	0,1%
decembar 2010.	Australija	2114	5,9%	0,2%	0,4%
april 1973.	SAD	1873	0,6%	0,03%	0,1%
jun-avg 1993.	SAD	1600	0,3%	0,02%	0,2%

⁶⁴ Natural catastrophes and man-made disasters in 2011: historic losses surface from record earthquakes and floods, Sigma No 2/2012, str.16, internet izdanje, www.swissre.com, posećeno 10.1.2013.

⁶⁵ Guy Carpenter & Company, LLC, Cold spots heating up: The impact of insured catastrophe losses in new growth markets, septembar 2012, internet izdanje, str.8

⁶⁶ Izvor: Swiss Re Economic Research & Consulting, Oxford Economics

⁶⁷ Po ceni u 2011

5.3.Vetar

Većina značajnih finansijskih gubitaka prouzrokovanih vetrom dogodilo se u SAD-u. Uragan Katarina je prouzrokovao najveće osigurane gubitke od 75 milijardi USD (eskontovano na 2011)⁶⁸. Uragani Endru, Ike, Ivan, Vilma i Rita takođe se rangiraju među najvećim osiguranim gubitcima.

I Evropa je pretrpela velike gubitke od oluja, posebno u zapadnim i centralnim regionima, dok je nekoliko zemalja u Aziji takođe bilo izloženo ovoj vrsti gubitaka. Velike isplate bile su u Japanu nakon klizišta koje je prouzrokovao tajfun. Tajfun Mirej (1991) prouzrokovao je najveće gubitke izvan SAD i kada se prilagode stopi inflacije osigurani gubici iznose 9,3 milijarde USD.

Nekoliko drugih zemalja u Aziji su takođe osetljive na gubitke prouzrokovane vetrom. (Re) osiguravači su nedavno isplatili značajne odštete povezane sa vetrom u Južnoj Koreji, dok su Kina, Tajvan, Filipini i Vijetnam sve češće pogođeni tropskim olujama i tajfunima. Filipine godišnje pogodi više smrtonosnih tajfuna. Cikloni su takođe česti u Indijskom okeanu, kao što je pokazao ciklon Nargis 2008. Ovaj ciklon ostaje jedan od najsmrtonosnijih ciklona pošto je ubio oko 140000 ljudi u Mjanmaru. Kako privrede ovih zemalja nastavljaju da se razvijaju, sektor (re)osiguranja može očekivati povećanje gubitaka prouzrokovanih vetrom u Aziji.

6.Implikacije tržišta u razvoju na sektor osiguranja i reosiguranja

Trend povećanja osiguranih gubitaka u zonama koje su smatrane niskorizičnim se podudara sa brzim ekonomskim rastom u privredama u razvoju. Stabilni ekonomski i socijalno-politički uslovi u zemljama Azije, Latinske Amerike, Bliskog Istoka, istočne Evrope i Afrike podstakli su rast investicija u ovim regionima, zbog atraktivnih mogućnosti za kompanije koje teže dugoročnom rastu. Brz rast u novim regionima i spor ili rast u stagnaciji na postojećim tržištima, naveo je osiguravajuće i druge kompanije da se okrenu ka novim regionima. Latinska Amerika i Južna i Istočna Azija posebno se ističu kao važna tržišta za sektor osiguranja, uz značajne mogućnosti rasta.

Očekuje se da će tržišta u razvoju činiti oko 40% svetske ekonomije do 2017, prema podacima MMF. Poboljšanje standarda u ovim regionima, naročito srednje klase, stvorilo je mogućnosti za mnoge kompanije, uključujući i osiguravače i reosiguravače. U mnogim zemljama u razvoju srednju klasu sada čini 40-50% stanovništva. Otvaranje proizvodnih objekata, jake infrastrukturne investicije, razvoj zemlje, izgradnja, porast ličnog bogatstva i povećanje međunarodne trgovine, doveo je do rasta potražnje za različitim proizvodima osiguranja u ovim zemljama. U ovim oblastima, glavni zadatak reosiguravača je da pruži

⁶⁸ Bevere, L., Grollmund, B.: *Lessons from recent major earthquakes*, Swiss Re, Zurich, december 2011

podršku primarnim osiguravačima u razvoju proizvoda, preuzimanju i proceni rizika i upravljanju odštetnim zahtevima.

Uprkos izazovima, snažan potencijal rasta tržišta u razvoju, nastaviće da skreće pažnju međunarodnih osiguravača, dovodeći do dalje globalizacije regionalnih tržišta i povećanja konkurencije.

6.1. Rastući sektor osiguranja

S obzirom da ekonomska ekspanzija uglavnom dovodi do povećane potražnje za proizvodima osiguranja, privrede u razvoju imaju i brze stope rasta premije osiguranja. Između 2001. i 2011., ukupna premija osiguranja je porasla za oko 11% godišnje u zemljama u razvoju, za razliku od industrijski razvijenih zemalja gde je premija porasla za nešto više od 1% godišnje.⁶⁹ Pored toga, dvanaest od trinaest najvećih privreda u razvoju (prema visini BDP), zabeležile su rast ukupne premije ne-životnog osiguranja od 100% u periodu od 2004-2008⁷⁰, što je navelo nekoliko velikih međunarodnih osiguravača da povećaju svoje prisustvo na ovim tržištima.

Premija reosiguranja na tržištima u razvoju takođe je značajno porasla. Dok je premija reosiguranja ostala stabilna na razvijenim tržištima SAD, Kanade i Zapadne Evrope između 2007-2011., snažan rast je zabeležen na tržištima u razvoju, pre svega u Kini, Indiji i drugim zemljama Južne i Istočne Azije. Naravno, kao što su pokazali veliki gubici u zonama malog rizika u 2011., (re)osiguravači će morati da poboljšaju svoje razumevanje postojećih rizika u svakoj privredi u razvoju ukoliko žele da povećaju obim poslovanja na ovim prostorima.

Tabela 21: Ukupan rast premije u industrijski razvijenim zemljama i na tržištima u razvoju po godinama⁷¹

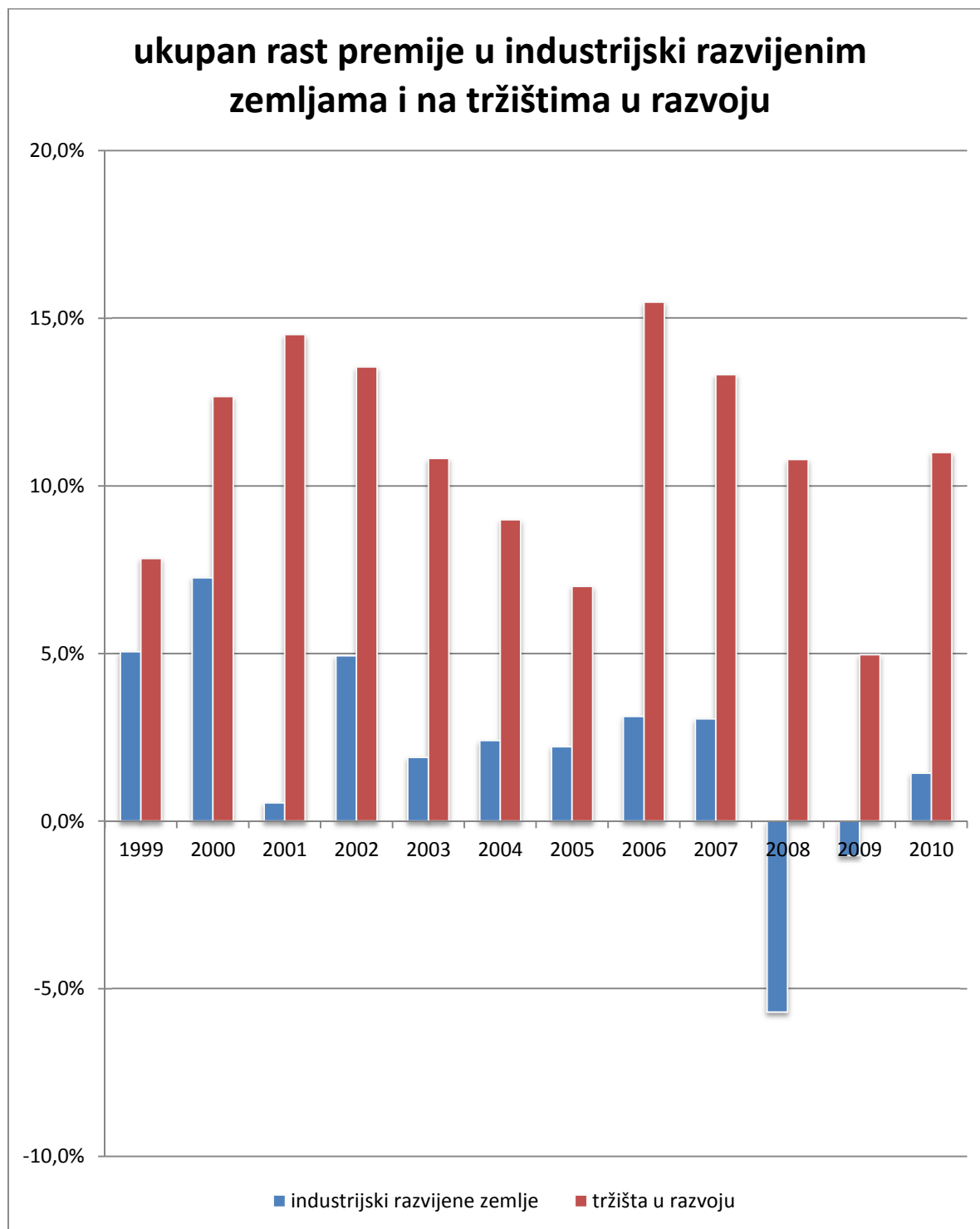
ukupan rast premije											
godina	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
industrijski razvijene zemlje	7,3%	0,5%	4,9%	1,9%	2,4%	2,2%	3,1%	3,1%	-5,7%	-1,0%	1,4%
tržišta u razvoju	12,7%	14,5%	13,5%	10,8%	9,0%	7,0%	15,5%	13,3%	10,8%	5,0%	11,0%

⁶⁹ Pricewaterhouse Coopers: The Sprint for the Global Footprint: How insurers Can Build a Profitable Growth Strategy Through International Expansion, November 2011

⁷⁰ Insurance in emerging markets: Growth Drivers and Profitability, Sigma report, Swiss Re, January 2012.

⁷¹ Izvor: Swiss Re Economic Research & Consulting

Grafik 9: Ukupan rast premije u % u industrijski razvijenim zemljama i na tržištima u razvoju po godinama

Pozitivni trendovi rasta premija na tržištima u razvoju očekuju da se nastave tokom naredne decenije. U ovom periodu, očekuje se da će tržišta u razvoju dovesti do globalnog ekonomskog rasta, i da će se direktne strane investicije u ovim zemljama povećati. Iako je rast sektora osiguranja uočljiv u zemljama u razvoju u poslednjih nekoliko godina, gustina osiguranja (premija po glavi stanovnika) i prodor osiguranja kao procenat BDP i dalje su relativno niski. U 2010., premija ne-životnih osiguranja po glavi

stanovnika i stepen prodora osiguranja kao procenat BDP na tržištima u razvoju je bio 49 USD i 1,3%.⁷²

To je znatno ispod 1458 USD/po glavi stanovnika i 3,6% u industrijski razvijenim zemljama, što naglašava potencijal rasta na tržištima u razvoju⁷³. Najveći rast premije i prodora osiguranja očekuje se da bude u Kini. Smatra se da će Kina postati drugo po veličini tržište ne-životnog osiguranja do 2021.

Kako tržište postaje sve konkurentnije, i kako se ekonomski i društveno-politički uslovi stabilizuju na mnogim novim tržištima, ove teritorije će postati centralna strategija osiguravajućih kompanija. Međutim, mogućnosti rasta u takvim privredama u razvoju donose nove i drugačije rizike. Zbog toga raste zabrinutost o povećanju izloženosti prirodnim opasnostima. Zaključivanje poslova koji su izloženi katastrofama po odgovarajućim cenama i uslovima je od ključnog značaja za profitabilni rast na novim tržištima, kao i da se osiguravači pridržavaju pravila o preuzimanju rizika kada ulaze na nova tržišta.

Razumevanje rizika i pažljivo praćenje rasta izloženosti riziku kada potražnja za osiguranjem raste su najveći izazovi sa kojima se suočavaju kompanije. Pored toga, kompanije moraju da prepoznaju jedinstvene karakteristike koje definišu svaku naciju. Strategije ulaska na tržište će varirati od zemlje do zemlje, i pristup ovim oblastima ne treba da bude zasnovan na jednoj opštoj ili zajedničkoj strategiji. I zaista, generalni direktori osiguravajućih kompanija svaki put smišljaju nove strategije zbog različitih potencijalnih izazova na tržištima u razvoju. Imajući u vidu veličinu i raznolikost u Aziji, postoji širok spektar mogućnosti i rizika u tom regionu. Latinska Amerika takođe obuhvata niz jedinstveno različitih tržišta, pri čemu svako od ovih tržišta ima sopstveni set izazova.

(Re)osiguravači moraju da se oslanjaju na različite alatke koje im pomažu da identifikuju rizike i da upravljaju njima. Jaki ERM okviri, modeli katastrofa i reosiguravajuće pokriće su samo neki od alata i tehnika koje industrija osiguranja koristi za praćenje i upravljanje rizicima u poslednjih nekoliko godina. Međutim, želja da se uđe na nova tržišta i potraga za novim šansama stvara nove izazove jer za neke od ovih teritorija ne postoje modeli ili su oni ne adekvatni. Trend porasta međunarodnih gubitaka, zajedno sa rastom osiguranja na tržištima u razvoju, stvorio je potrebu za boljim i sveobuhvatnijim alatima za modelovanje rizika. Takođe je uticao na (re)osiguravače da pažljivije razmotre kako i gde da geografski diversifikuju svoje poslovanje i adekvatnost cena na ovim teritorijama.

Pored toga, reosiguravajuće pokriće ostaje najefikasniji metod za zaštitu osiguravajućih društava od neočekivanih katastrofalnih gubitaka. Osim toga, imajući u vidu povećanje duga u pojedinim regionima, povećanje troškova kapitala usled rekordno niskih procena i povećane učestalosti, intenziteta i raznolikosti osiguranih katastrofalnih gubitaka, mnogi nosioci rizika se sada okreću reosiguravajućim pokrićima.

⁷² Prema Swiss Re

⁷³ Guy Carpenter & Company, LLC, Cold spots heating up: The impact of insured catastrophe losses in new growth markets, septembar 2012, internet izdanje, str.12

Sve veće isplate koje slede prirodne katastrofe u zemljama u razvoju će verovatno podstaći (re)osiguravače na ovim prostorima da poboljšaju svoju praksu upravljanja rizicima i da obezbedi neophodne resurse kao što su kapital i modeli katastrofa.

Važno je da osiguravači preciziraju svoje okvire za upravljanje rizikom kao najbolje razvijene prakse. Diversifikacija rizika je vremenski testirana praksa upravljanja rizikom. Konkretno u okviru linije imovinskog osiguranja od katastrofa, više osiguravača je nastojalo da svoje poslovanje geografski diversifikuje, zaključivanjem poslova izvan visokorizičnih zona SAD. Ipak posle velikih globalnih gubitaka u 2011, osiguravači koji su izvršili geografsku diversifikaciju pretrpeli su veće gubitke nego oni koji su uglavnom poslovali u visokorizičnim zonama SAD i Zapadne Evrope. Osim toga, geografski regioni za koje se ranije mislilo da nisu u korelaciji odjednom su postali uzajamno povezani usled prekida lanca snabdevanja i sve veće povezanosti globalne ekonomije.

Rejting agencije su istorijski nagrađivale kompanije za diversifikaciju kako po linijama poslovanja tako i za geografsku diversifikaciju. Poslednje dve godine su ipak pokazale da agresivna geografska diversifikacija kod osiguranja imovine od katastrofa može biti problematična kada se plasira na tržištima u razvoju. Konkretno, nedostatak podataka i alata za cenu poslovanja u ovim regionima znači da strategija jednostavne geografske diversifikacije povećavaju rizik u portfelju kompanije zbog niskih premija. Nedostatak modela katastrofa i kvalitetnih podataka na ovim tržištima je veliki problem. Najveći problem, koji treba da bude rešen, što se tiče osiguravača i reosiguravača je da bolje razumeju svoju izloženosti riziku i agregaciju gubitaka u ovim regionima.⁷⁴

6.2.Kretanje na tržištima osiguranja i reosiguranja

6.2.1.Ne-životno re/osiguranje

Teško makroekonomsko okruženje u SAD i Evropi uticali su na rast i profitabilnost neživotnog osiguranja i reosiguranja u 2011. i 2012. U 2011, za razliku od 2010., sva tržišta u razvoju imala su visok nivo rasta neživotnih osiguranja. Pored skromnog rasta poslovanja, profitabilnost neživotnog osiguranja je pretrpela veliki neuspeh. Profitabilnost je pogođena rekordnim katastrofalnim gubicima u prvoj polovini godine i velikim investicionim gubicima u trećem kvartalu. Posle regulisanja katastrofalnih gubitaka i oslobađanja rezervi, rezultati osiguravača nastavljaju da slabe uglavnom zbog nižih stopa premije, iako se situacija razlikuje od zemlje i linije poslovanja. Industrija osiguranja takođe ima slabe investicione prinose, delimično zbog rekordno niskih kamatnih stopa, sporih novčanih tokova i slabih kapitalnih dobitaka ili kapitalnih gubitaka.

Isceđena sa svih strana, prosečna profitabilnost industrije osiguranja je bila niska, zabeleženi prinosi na kapital bili su samo 4% , za razliku od 6% u prethodnoj godini.⁷⁵

⁷⁴ Isto, str.15

⁷⁵ Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013 str.2,internet izdanje,Swiss Re,december 2011

Turbulencije na tržištu kapitala su dodatno uticali na zarade i bilanse stanja re/osiguravača, posebno u Evropi. Zbog veće predostrožnosti, osiguravači su danas spremni da podrže manje kapacitete sa istom količinom kapitala nego pre krize. Osiguravači su počeli da se pitaju koliko su adekvatne njihove rezerve posle godina mekih tržišnih uslova i porasta rizika inflacije. Takođe i poslednje revizije modela katastrofa pokazuje porast izloženosti prirodnim katastrofama.

Postoje znaci da je industrija osiguranja svesna da njeni nivoi kapitala nisu kao što izgledaju. Mnogi osiguravači, koji su shvatili da njihovi nivoi kapitala nisu onakvi kako izgledaju iz računovodstvene perspektive, počeli su sa prikupljanjem kapitala. Mnogi su smanjili otkup svojih akcija u drugoj polovini 2011., a analitičari dovode u pitanje nivo dividendi za neke osiguravače.

Ogromni katastrofalni gubici u 2011. doveli su do jačanja stopa reosiguranja u linijama osiguranja imovine od katastrofa i verovatno je da će se tako i nastaviti zbog promena modela katastrofa, učestalosti nedavnih događaja, kao i povećanja izloženosti.

Usled dugotrajno niskih kamatnih stopa investicioni prinosi će biti slabi tokom 2012. i samo će postepeno rasti u 2013. Sve u svemu, tržište ne-životnog osiguranja će imati skroman rast u bliskoj budućnosti sa niskom profitabilnošću.

Tabela 22: Realni rast premije ne-životnog osiguranja i reosiguranja u 2011.⁷⁶

	osiguranje	reosiguranje
industrijski razvijene zemlje	0,60%	0,40%
tržišta u razvoju	8,90%	14,50%
svet	1,80%	3,00%

⁷⁶ Izvor: Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013, Swiss re, decembar 2011,internet izdanje, str.6

Tabela 23: Realan rast direktne premije na velikim tržištima neživotnog osiguranja& regionima⁷⁷

zemlja	2009	2010	2011	2012	2013
svet	0,1%	1,8%	1,8%	2,6%	3,9%
industrijski razvijene zemlje	-0,5%	0,6%	0,6%	1,7%	2,9%
SAD	-2,8%	-1,2%	-1,1%	1,6%	3,4%
Kanada	2,4%	3,9%	1,1%	3,4%	5,5%
Japan	-0,2%	-0,2%	4,2%	2,1%	1,3%
Australija	4,3%	1,0%	1,2%	2,4%	4,7%
Velika Britanija	-0,1%	3,1%	-1,2%	1,7%	3,6%
Nemačka	3,3%	1,6%	1,3%	0,8%	1,7%
Francuska	1,7%	4,4%	1,8%	-1,0%	-1,7%
Italija	-2,8%	-4,4%	2,4%	0,5%	2,6%
tržišta u razvoju	3,9%	9,6%	8,9%	7,0%	8,6%
Latinska Amerika	3,7%	4,6%	8,7%	4,3%	7,2%
Istočna Evropa	-8,6%	-2,1%	4,3%	4,3%	5,7%
Afrika	4,0%	5,8%	4,9%	3,2%	5,2%
Južna i Istočna Azija	16,5%	24,0%	12,8%	10,6%	11,5%
Bliski istok uključujući Izrael	4,1%	5,5%	7,2%	7,6%	7,4%

Neuobičajeno visoki katastrofalni gubici početkom 2011. doveli su na scenu globalnu industriju reosiguranja. Za globalnu industriju reosiguranja, 2011. je obeležena izuzetno visokim gubicima prouzrokovanim prirodnim katastrofama, koji verovatno iznose više od 100 milijardi dolara za industriju osiguranja i reosiguranja. Znatan deo ovih gubitaka snosila je globalno diversifikovana industrija osiguranja. U prvom kvartalu, industrija je prijavila prosečan kobinovani racio od 154%, a godišnji kapaciteti su iscrpljeni u prva tri meseca zbog snažnih zemljotresa na Novom Zelandu i u Japanu.

Srećom za industriju reosiguranja, gubici koje su prouzrokovala tornada u SAD u drugom kvartalu bili su ispod iznosa na kom se aktivira reosiguravajuće pokriće, pa su uglavnom zadržani od strane primarnih osiguravača. Treći kvartal je takođe bio relativno miran, sa uraganima ispod prosečne jačine u SAD. Međutim, multimilijardski gubici prouzrokovani poplavama na Tajlandu u novembru, prerasli su u jedan od najvećih osigurnih gubitaka u toj godini. Uprkos finansijskoj krizi, prirodne katastrofe ostavljaju najznačajniji trag na zarade i kretanje kapitala sektora reosiguranja.

Stanje na tržištima osiguranja i reosiguranja se poboljšava, a očekuje se i širenje na nova tržišta. Postavlja se pitanje da li su dugo korišćene stope adekvatne. Međutim, adekvatne

⁷⁷ Isto, str.20

cene zahtevaju da se uzmu u obzir tekuća izloženost riziku i ambijent niskih kamatnih stopa.

Kombinovani ratio reosiguravača je patio od natprosečnih potraživanja po osnovu šteta koje su prouzrokovale prirodne katastrofe. Prosečan kombinovani ratio za devet meseci 2011. bio je 114%, u odnosu na 96% u 2010, i 94% u 2008(uragan Ike). Dobra vest je ta da se u trećem kvartalu kombinovani ratio poboljšao sa 92% u prethodnoj godini na 88%, reflektujući snažne rezultate preuzimača rizika. Očekuje se da će kombinovani ratio za celu godinu biti između 108% i 110%.⁷⁸

Profitabilnost preuzimača rizika se bolje držala na tržištima reosiguranja nego na mnogim primarnim tržištima.

Kao i primarni osiguravači i reosiguravači su patili zbog evropske dužničke krize, niskih kamatnih stopa, slabog tržišta kapitala, niskih prihoda od investicija.

Premijski prihod za 2012., koji u velikoj meri prati kretanje premijskih prihoda u primarnom sektoru osiguranja, biće smanjeni zbog usporavanja rasta na industrijski razvijenim tržištima. Velika potražnja za reosiguranjem na tržištima u razvoju će doprineti rastu premije globalnih reosiguravača. Očekuje se da će se svetska ekonomija oporaviti u 2013., što će ubrzati rast koji će doprineti i rastu premije.

Povećanje cena biće ograničeno na one linije i segmente koji su iskusili velike gubitke. Pretpostavljajući prosečne katastrofalne gubitke, kombinovani ratio osnovnih linija poslovanja očekuje se da bude oko 100% u 2012. Za industriju reosiguranja očekuje se da će prosečan prinos na kapital u 2012 biti između 5% i 7%, nivo koji je ispod troškova kapitala industrije.⁷⁹

Izgledi za 2013. godinu su optimističniji. Poboljšanje makroekonomskog ambijenta, poboljšaće i rast premije reosiguranja i performanse investicija.

Tabela 24: Realan rast premije neživotnog reosiguranja⁸⁰

	2009	2010	2011	2012	2013
industrijski razvijene zemlje	-1,4%	-4,3%	5,9%	2,1%	4,9%
tržišta u razvoju	-4,1%	-0,2%	15,5%	7,7%	7,8%
svet	-2,0%	-3,5%	8,0%	3,4%	5,7%

⁷⁸ Isto, str.21

⁷⁹ Prema Swiss re

⁸⁰ Izvor: Swiss Re Economic Research& Consalting

6.2.2. Životno re/osiguranje

Premije osiguranja života su pale u 2011., posle kratkotrajnog oporavka u 2010. godini. Rast će se oporaviti u 2012., a industrija će se tek nakon 2013. vratiti dugoročnom proseku. Kapitalizacija industrije životnog osiguranja je značajna i bolja nego pre krize 2007. Industrija je dobro pripremljena da se uhvati u koštac sa izazovima budućnosti.

Smanjena profitabilnost se delimično vratila posle krize zbog poboljšanja na finansijskim tržištima, prilagođavanja cena, redizajniranja proizvoda, i ukidanja pojedinih programa. Niski investicioni prinosi, viši troškovi hedžinga, niži obim poslovanja i veći i teži kapitalni zahtevi sprečiće povratak nivoa profitabilnosti na nivo pre krize.

Tradicionalno životno osiguranje (smrt i invaliditet) očekuje se da stagnira u narednih nekoliko godina. U industrijski razvijenim zemljama, premija životnog osiguranja će verovatno opasti za 1% godišnje, dok se na tržištima u razvoju očekuje rast od oko 7%.⁸¹

Tabela 25: Realan rast premije životnog osiguranja i reosiguranja u 2011.⁸²

	osiguranje	reosiguranje
industrijski razvijene zemlje	-1,8%	-3,0%
tržišta u razvoju	0,6%	5,1%
svet	-1,4%	-2,5%

U 2011., posao životnog osiguranja na tržištima u razvoju nije uspeo da poraste uglavnom zbog mutnih performansi kineskog i indijskog tržišta, dok su premije ne-životnog osiguranja nastavile da rastu. U Kini striktnija pravila banko-osiguranja rezultirala su smanjenjem ukupne premije životnog osiguranja. Promene propisa koji regulišu proizvode osiguranja takođe su uticale na rast ukupne premije životnog osiguranja u Indiji. Rast zdravstvenog osiguranja zabeležen je na Bliskom istoku i Latinskoj Americi usled snažnog ekonomskog rasta i povećanja standarda. U Rusiji i Poljskoj, rast premije životnog osiguranja je takođe relativno jak. S obzirom da tržišne ekonomije u razvoju nisu u potpunosti odvojene od razvijenih tržišta, njihove ekonomije će sve više biti pogođene dužničkom krizom u Evropi i sporim rastom u Americi. To će ograničiti očekivani oporavak životnog osiguranja u 2012, čak i kada se očekuje da će se rast nastaviti u Kini i ubrzati u Indiji.

⁸¹ Izvor: Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013, Swiss re, decembar 2011,internet izdanje, str.4

⁸² Isto, str.6

Tabela 26: Realan rast premijskog prihoda životnog osiguranja u %⁸³

zemlja	2009	2010	2011	2012	2013
SAD	-12,3%	-0,6%	3,8%	-2,1%	3,1%
Kanada	3,4%	-1%	-2,4%	-0,8%	3,0%
Velika Britanija	-11,6%	-12,5%	-8,8%	-2,8%	1,0%
Japan	4,7%	4,6%	8,5%	8,0%	2,0%
Australija	-15,6%	-0,8%	5,9%	-4,6%	4,5%
Francuska	13,1%	2,7%	-15,10%	-15,1%	2,2%
Nemačka	6,0%	6,8%	-7,1%	-4,3%	0,2%
Italija	47,4%	9,4%	-20,2%	-7,0%	0,7%
Španija	6,0%	-10,0%	8,6%	-10,7%	1,5%
Holandija	-19,5%	-0,9%	-0,5%	-4,4%	3,2%
industrijski razvijena tržišta	-1,1%	1,6%	-2,5%	-0,4%	2,5%
tržišta u razvoju	6,5%	10,9%	-5,0%	2,3%	6,8%
svet	-0,2%	2,8%	-2,9%	-2,9%	3,1%

Industriji životnog osiguranja su potrebni novi poslovi da bi rasla. Broj zaključenih ugovora životnog osiguranja je pao za 3,2% u 2011 za uzorak odabranih tržišta, posle povećanja od 2,7% u 2010.⁸⁴ Smanjenje je uglavnom usled pada prodaje u Italiji i Nemačkoj i verovatno i Francuskoj(pošto za nju nema dostupnih podataka), gde je posle buma u 2009. i 2010. godini, došlo do kolapsa poslova osiguranja života. U SAD i Velikoj Britaniji obim poslovanja se u 2011. povećao marginalno za manje od 1%,kao što se može videti u narednoj tabeli.

Tabela 27:Rast obima poslovanja u izabranim zemljama u %⁸⁵

zemlja	2009	2010	2011
SAD	-15,1	-3,5	0,7
Velika Britanija	-28,4	1,1	0,6
Australija	-17,3	-9,1	-5,0
Japan	12,0	5,7	2,4
Holandija	-27,6	-16,4	-13,4
Nemačka	32,7	23,9	-17,7
Italija	44,3	13,9	-26,4
uzorak	-5,4	2,7	-3,2

⁸³ Izvor: Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013, Swiss re, decembar 2011,internet izdanje, str.20

⁸⁴ Izvor:Swiss Re Economic Research& Consalting

⁸⁵ Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013, Swiss re, decembar 2011,internet izdanje, str.26

Tabela 28: Realan rast premijskih prihoda tradicionalnog životnog reosiguranja⁸⁶

	2009	2010	2011	2012	2013
industrijski razvijene zemlje	4,4%	-0,6%	-3,0%	-0,7%	-0,6%
tržišta u razvoju	4,9%	8,7%	5,1%	6,8%	7,2%
svet	4,4%	-0,2%	-2,5%	-0,3%	-0,1%

Deset vodećih svetskih životnih osiguravača povećali su svoje premijske prihode za oko 7% u prvih devet meseci 2011. Delom je taj njihov snažan rast uslovljen konsolidacijama. Dodatno, dugovečnost reosiguranja rizika, povećanje anuiteta i povećanje obima poslova osiguranja nesreće i zdravstvenog osiguranja, doprineo je rastu reosiguranja i pomogao reosiguravačima da diversifikuju dalje od tradicionalnih poslova osiguranja života od smrti u SAD i Velikoj Britaniji.

Slab ekonomski rast i jaka konkurencija ograničavaju rast premije. Globalni rast premije je i dalje slab, povećao se minimalno za 1,8% u 2011.⁸⁷ Rast je podstaknut blagim ubrzanjem rasta razvijenih tržišta, ali je taj rast uglavnom ograničen na pojedinačne linije poslovanja u nekoliko zemalja kao što su SAD, Velika Britanija i Kanada. Nivo rasta premije bio je znatno veći na tržištima u razvoju, nego na industrijski razvijenim tržištima.

Inače optimističan rast se očekuje u saobraćajnim , zdravstvenim osiguranju i osiguranju nezgode , kao i nekim specijalnim vrstama osiguranja(osiguranje poljoprivrede i osiguranje garancija).

⁸⁶ Isto, str.28

⁸⁷ Isto, str.29

6.3.Uticaj makroekonomskog okruženja na industriju osiguranja

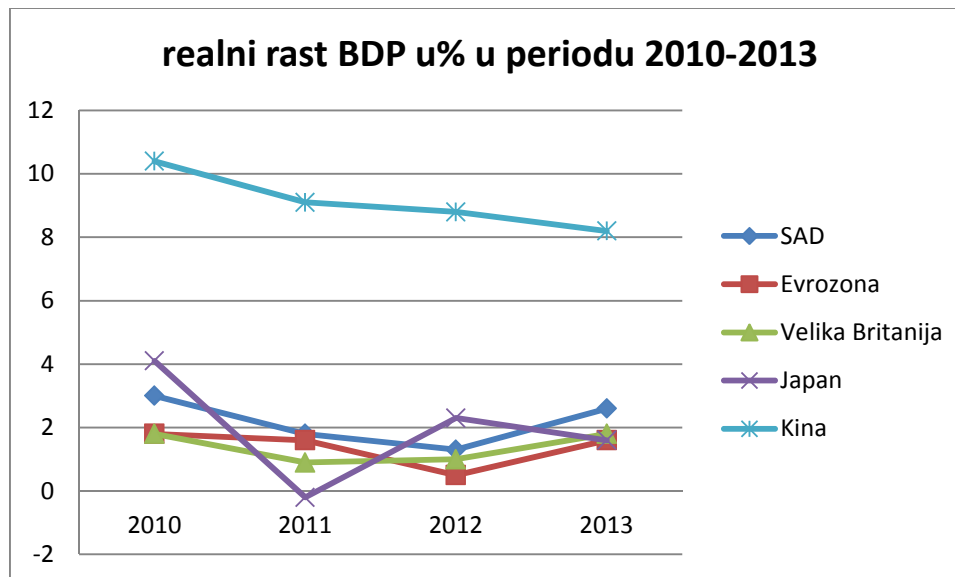
Slab rast i visoko prilagodljive monetarne politike u Evropi i SAD će zadržati kamatne stope na niskom nivou, najmanje do sredine 2013. Niske kamatne stope će uticati da prinosi na investicije osiguravajućih kompanija ostanu na niskom nivou. Iako se niske kamatne stope smatraju korisnim za ekonomski rast, one su štetne za štediške, kao što su penzioni fondovi i osiguravači.

Tabela 29: Realan rast BDP, inflacije i kamatnih stopa u % u izabranim regionima u periodu od 2010. do 2013.⁸⁸

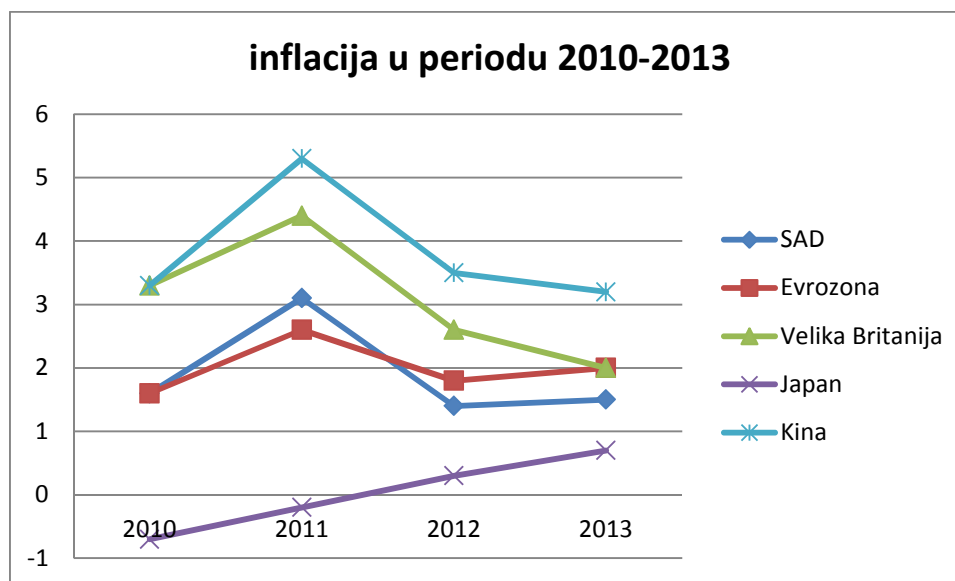
		2010	2011	2012	2013
realni rast BDP godišnji prosek u %	SAD	3	1,7	2,2	2,6
	Evrozona	1,8	1,5	-0,4	0,4
	Velika Britanija	1,8	0,9	-0,2	1,6
	Japan	4,1	-0,7	2,0	1,6
	Kina	10,4	9,3	7,7	8,2
inflacija godišnji prosek u %	SAD	1,6	3,1	2,0	2,0
	Evrozona	1,6	2,7	2,4	1,9
	Velika Britanija	3,3	4,5	2,6	2,0
	Japan	-0,7	-0,3	-0,1	0,1
	Kina	3,3	5,4	2,9	3,4
kamatne stope, na kraju godine u %	SAD	0,25	0,25	0,25	0,25
	Evrozona	1	1	0,75	0,75
	Velika Britanija	0,5	0,5	0,5	0,5
	Japan	0,08	0,08	0,1	0,1
prinos na desetogodišnje državne obveznice u %	SAD	3,3	1,9	2,0	2,6
	Evrozona	3	1,8	1,6	2,3
	Velika Britanija	3,4	2,0	1,9	2,5
	Japan	1,1	1,0	1,0	1,0

⁸⁸ Isto, str.6

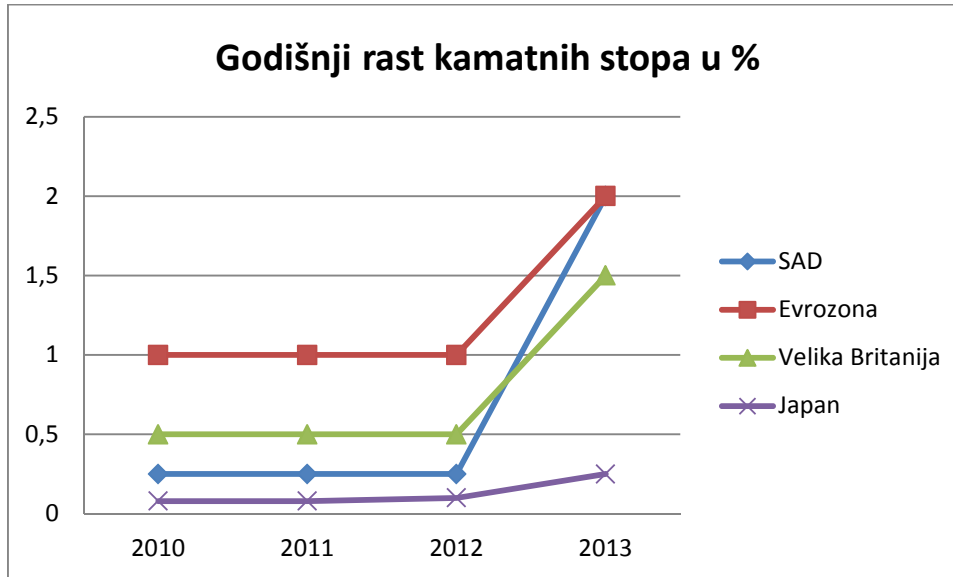
Grafik 10: Realan rast BDP u periodu od 2010-2013.

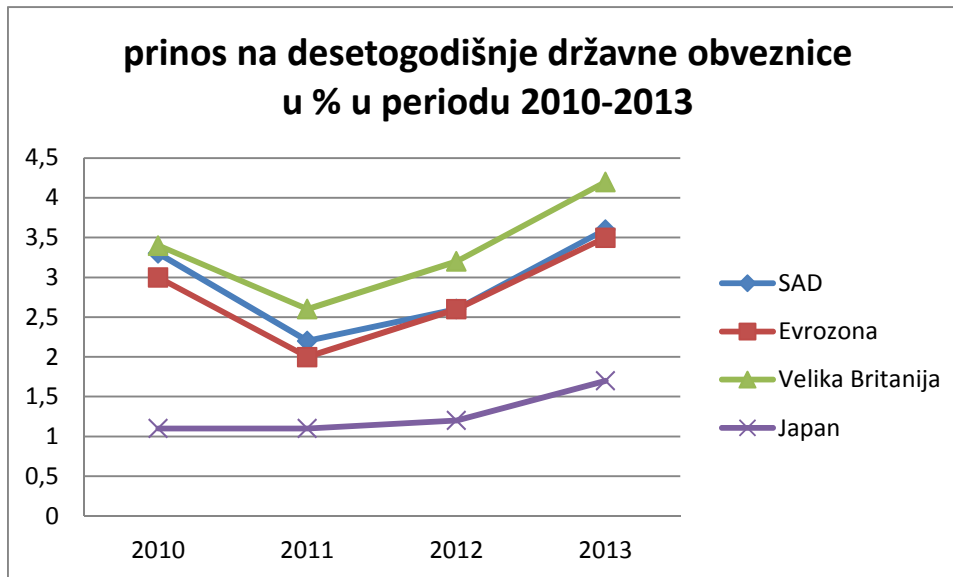
Grafik 11: Inflacija u periodu od 2010-2013

Grafik12: Godišnji rast kamatnih stopa u periodu 2010-2013

Grafik 13: Prinosi na državne obveznice u % u periodu 2010-2013

Očekuje se da tržište kredita i kapitala ostane promenljivo i u skorijoj budućnosti. Suvereni rizici u evropskim zemljama nastavljaju da se šire, čak se i francuske državne obveznice nalaze pod povećanim pritiskom. Posebno za banke, prinosi na korporativne obveznice u Evropi, posebno reflektuju stres trenutnog okruženje. Evrozona ostaje zarobljena u začaranom krugu u kome slaba ekonomska aktivnost, krhkost bankarskog sektora i neodrživi suvereni dugovi pojačavaju jedan drugog.

6.4. Implikacije evropske dužničke krize na evropske osiguravače i reosiguravače

Tekuća suverena dužnička kriza ima direktan uticaj na osiguravače i reosiguravače s obzirom da su oni glavni investitori u državne obveznice. Pored toga, oni su indirektno pogođeni kroz prelivanje uticaja na vrednost drugih sredstava, posebno bankarskih hartija od vrednosti, koje oni drže u svojim portfolijima.

Naredna tabela predstavlja procenu potencijalnog otpisa suverenog duga, ili realizovanih gubitaka sa kojima bi se sektor osiguranja mogao suočiti. Pretpostavljeno smanjenje od 50% od nominalne vrednosti grčkog suverenog duga moglo bi se prevesti u agregatno pogoršanje imovine od 14 milijardi evra. Ovi gubici mogu biti lako apsorbovani postojećim resursima jer predstavljaju manje od 3% kombinovanih fondova evropskih osiguravača.

Tabela 30: Potencijalni otpisi na obveznice od strane evropskog sektora osiguranja⁸⁹

50% smanjenja na državne obveznice izdate od strane:	potencijalni gubici evropskih osiguravača (u milijardama €)	% od akcionarskih fondova
Grčke	14	2,4
Grčke, Irske I Portugala	25	4,3
Grčke, Irske, Portugala i Španije	58	9,8
Grčke, Irske, Portugala, Španije i Italije	143	24,3

Procena je zasnovana na podacima Banke za međunarodna poravnanja(Bank for international settlements) o obavezama po osnovu državnih obveznica na kraju prvog kvartala 2011.Stanje duga se prvo množi sa udelima koje globalno drže ne bankarske institucije, zatim se to množi sa učešćem evropske premije u odnosu na agregatnu premiju za zemlje OECD, kako bi se procenila izloženost evropskih institucija. Na kraju dobijeni rezultat se množi sa udelom osiguranja u ukupnim finansijskim sredstvima evropskih institucijalnih investitora, kako bi se izolovala izloženost evropskih osiguravača.

Smanjenje suverenog duga Portugala,Irske i Grčke za 50% moglo bi izazvati otpis oko 25 milijardi eura, odnosno 4,3% od kapitala evropskih osiguravača. Ali gubici bi materijalno bili veći ukoliko bi sličan otpis bio sproveden na vrednost španskog i italijanskog suverenog duga. Neki evropski osiguravači bili bi posebno pogođeni s obzirom na njihovu veliku izloženost u Španiji i Italiji. Ako se u svih pet najugroženijih evropskih zemalja izvrši otpis, gubici mogu biti ekvivalentni četvrtini kapitala evropskih osiguravača. Ovi grubi proračuni mogu preценiti eventualne direktne gubitke sa kojima se suočavaju osiguravači. Prvo, neki od potencijalnih investicionih gubitaka na kraju mogu da se podele sa osiguranicima, jer takve investicije u obveznice moguće su samo uz saglasnost vlasnika polisa životnog osiguranja. Drugo, investicioni gubici mogu neutralizovani buduće

⁸⁹ Izvor: Bank for international settlements and Swiss Re Economic Research&Consulting

poreske obaveze osiguravača. Na kraju većina osiguravača je preuzela neka obeležja sa tržišta ili neke nerealizovane dugove na kapital kao svoje suverene dugove.⁹⁰

Ipak, i u ovako teškoj ekonomskoj situaciji, industrija osiguranja će verovatno proći relativno dobro u odnosu na druge industrije.

6.5. Zaključak: Reosiguranje kao model zaštite delatnosti osiguranja

Na osnovu sagledanih analitičkih podataka možemo da potvrdimo našu **prvu hipotezu** da industrija osiguranja može da posluje efikasno i u ekstremnim okolnostima uz dobar model zaštite od rizika putem reosiguranja. Katastrofalni događaji poslednjih godina skupo su koštali osiguravače. Katastrofalni događaji u 2010. godini koštali su osiguravače preko 43 milijarde USD, a u 2011. godini 116 milijardi USD. Ovi događaji su pokazali da industrija osiguranja može da posluje efikasno i u ekstremnim okolnostima i da ona ključnu ulogu u finansiranju post-katastrofnog oporavka. Međutim, poplave na Tajlandu koštale su osiguravače 18 puta više od prikupljene premije osiguranja imovine, što znači da osiguravači ovde nisu mogli da premijskim prihodima pokriju štetu već su morali da pokriju gubitke iz sopstvenih fondova (garantnih rezervi). Izveštaji pojedinih osiguravajućih kompanija ukazali su na nepovoljno stanje rezervi, što je dovelo u pitanje adekvatnost rezervi i navelo neke kompanije da formiraju dodatne rezerve. Na ovaj način možemo da zaključimo da je dokazana i naša **druga teza** da su katastrofalni događaji pokrenuli pitanje adekvatnosti rezervi i da su osiguravači morali da preispitaju politiku rezervisanja za katastrofalne štete osim reosiguravajućeg pokrića.

Neki osiguravači će takođe morati da drže više kapitala da bi pokrili isti nivo izloženosti katastrofama, što će verovatno dovesti do porasta tražnje za reosiguravajućom zaštitom.

Potreba za reosiguranjem varira u zavisnosti od veličine osiguravača, nivoa kapitalizacije osiguravača, izloženosti rizicima i prirodnim katastrofama. Reosiguranjem se vrši disperzija i homogenizacija rizika, obezbeđuje stabilnije poslovanje, smanjuje se odgovornost samog osiguravača, povećava se kapacitet osiguravača, omogućava osiguravaču lakše podnošenje katastrofalnih šteta. Kada se reosiguranjem ne bi izvršila homogenizacija portfelja, osiguravač bi bio izložen riziku gubitka i platežne nesposobnosti. U slučaju velikih šteta osiguravač bi ako ne sprovede reosiguravajuću zaštitu mogao da dođe u situaciju da ne raspolaže dovoljnim iznosom prikupljene premije po svim polisama za pokriće pojedinačnih šteta, kao što je i pokazano u primerima u trećem odeljku čime smo ujedno i dokazali **treću hipotezu** da je reosiguranje veoma efikasan način zaštite od katastrofalnih gubitaka.

Dva bitna faktora limitiraju povećanje obima poslovanja, odnosno uzimanje dodatnih rizika, a to su: troškovi pribave osiguranja i visina kapitala. S obzirom da reosiguranje omogućava oslobađanje kapitala kod osiguravača, njegov kapacitet za preuzimanje novih

⁹⁰ Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013, Swiss re, decembar 2011, internet izdanje, str.10

poslova se povećava što doprinosi rastu osiguravača čime smo na osnovu datih primera dokazali i **četvrtu hipotezu** da reosiguranje omogućava povećanje obima poslovanja osiguranju. Reosiguranje, kao model zaštite delatnosti osiguranja, je alternativni izvor kapitala za osiguravače.

Reosiguranje doprinosi i stabilnijem poslovanju osiguravača jer stabilizuje finansijski rezultat osiguravača tako što ublažava uticaj neočekivano velikih šteta i takozvanih vrhova rizika, samim tim društvo za osiguranje postaje atraktivnije za investicije i ima smanjen trošak kapitala što smo videli u datim primerima i time dokazali **petu hipotezu**.

Reosiguravači takođe pružanjem podrške svojim klijentima, utiču na određivanje cene rizika, na upravljanje rizicima, izbor reosiguravajućeg pokrića kojim bi se najbolje zaštitio osiguravačev portfelj, razvijaju nove proizvode i šire područje plasmana što značajno utiče na osiguravače jer im omogućava brži profitabilan rast.

Znatan deo osiguranih gubitaka prouzrokovanih katastrofalnim događajima u 2010. i 2011. godini snosila je globalna industriju reosiguranja, što potvrđuje našu hipotezu da je reosiguranje najefikasniji metod za zaštitu osiguravajućih kompanija od neočekivanih katastrofalnih gubitaka.

Nakon povećane učestalosti katastrofalnih događaja u 2010. i 2011, mnoge kompanije su se okrenule prednostima agregatnog pokrića.

7 Marketing menadžment društava za osiguranje i reosiguranje

Na sposobnost stvaranja profita utiču ključni faktori makrookruženja (ekonomske, političke, društvene, tehnološke sile) i mikrookruženja (faktori u neposrednom okruženju ili poslovnom sistemu firme od kojih zavisi njeno poslovanje na odabranom tržištu) i o njima svaka tržišno orjentisana kompanija mora da vodi računa. Stoga svaka takva kompanija mora da bude obaveštena o dešavanjima na tržištu. Osiguravajuće i reosiguravajuće kompanije su privredni subjekti koji obavljaju svoju delatnost radi sticanja profita. Marketing ima važnu ulogu u ostvarivanju poslovnog uspeha. Samo uspešnom primenom marketing koncepta mogu se unaprediti poslovne performanse.

U grupu zadataka neophodnih za uspešan marketing menadžment spadaju: razvoj marketing strategija i planova, uspostavljanje veza sa kupcima, stvaranje javnih brendova, oblikovanje tržišnih ponuda, isporuka i komuniciranje vrednosti, sticanje uvida u marketing i njegove rezultate i kreiranje uspešnog dugoročnog rasta.⁹¹

Glavni cilj praćenja okruženja jeste otkrivanje novih šansi. Uglavnom, dobar marketing je umetnost nalaženja šansi, njihovog razvoja i profitiranja od njih.⁹²

Analiza tržišta osiguranja obuhvata statističkih analiza veličine tržišta, stope rasta i trendova, i analize kupaca (uključujući to ko su oni, koje kriterijume za izbor koriste i kakav odnos imaju prema konkurentskim ponudama, kao i osnove za segmentaciju tržišta); sledeće analiza distribucije odnosi se na značajne promene kod nosilaca moći u kanalu, istraživanja atraktivnosti kanala, identifikaciju metoda distribucije, i razumevanje uloge i interesa onih koji donose odluke kod distributera, kao i faktora koji utiču na distributere.⁹³

⁹¹ Kotler, P. i Keller, K.L., Marketing menadžment, Data Status, Beograd, 2006, str.31

⁹² Kotler, P., Kotler on Marketing, New York: Free Press, 1999

⁹³ Jobber, D. I Fahy, J., Osnovi marketinga, Data Status, Beograd, 2006, str.347

Marketari u kompaniji snose najveću odgovornost za identifikaciju značajnih promena na tržištu. Više od bilo koje grupe u kompaniji marketari maraju da prate trendove i traže nove šanse.⁹⁴

Pokazatelji uspešnosti primene marketinga su profitabilnost i tržišno učešće.

Na svetskom tržištu posluje oko 200 kompanija koje nude reosiguravajuće pokriće. Deset vodećih reosiguravača koji se bave ne-životnim reosiguranjem ostvare oko 50% ukupne godišnje premije u ovoj vrsti, dok deset najvećih reosiguravača koji se bave životnim reosiguranjem u pogledu premije čine oko 2/3 tržišta za ovu vrstu reosiguranja. Sa ukupnim premijskim prihodom od oko 200 milijardi u 2008 i približno istim iznosom osnivačkog kapitala, industrija reosiguranja ima jaku kapitalnu bazu.

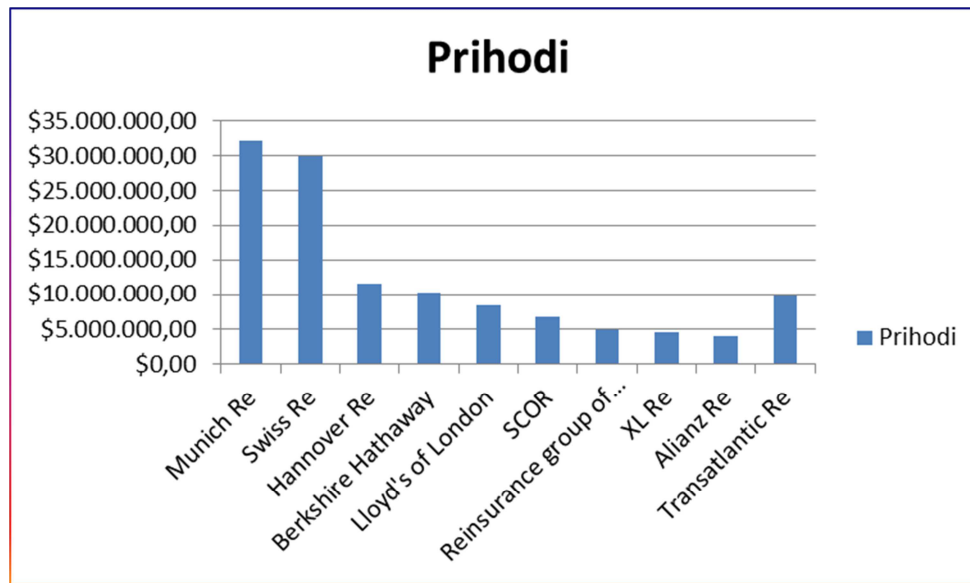
Tabela⁹⁵31: Deset vodećih svetskih reosiguravača prema pripisanim premijama u 2008

Rang	Kompanija	Prihodi
1	Munich Re	\$32.226.064,33
2	Swiss Re	\$29.974.554,71
3	Hannover Re	\$11.447.151,36
4	Berkshire Hathaway	\$10.270.000,00
5	Lloyd's of London	\$8.480.643,21
6	SCOR	\$6.798.065,59
7	Reinsurance group of America	\$4.909.030,00
8	XL Re	\$4.573.695,00
9	Alianz Re	\$4.060.085,42
10	Transatlantic Re	\$9.952.900,00

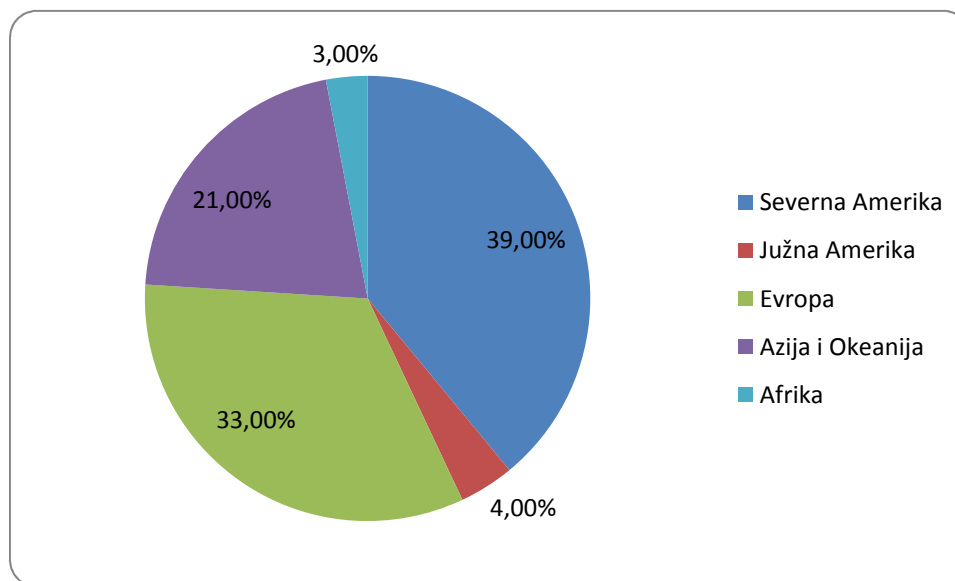
⁹⁴ Kotler, P. i Keller, K.L., Marketing menadžment, Data Status, Beograd, 2006, str.72

⁹⁵ Izvor: Reinsurance, Incisive Media Investments Ltd, London, August 2008, str.19

Grafik 14 :Prihodi deset vodećih svetskih reosiguravača u 2008.godini

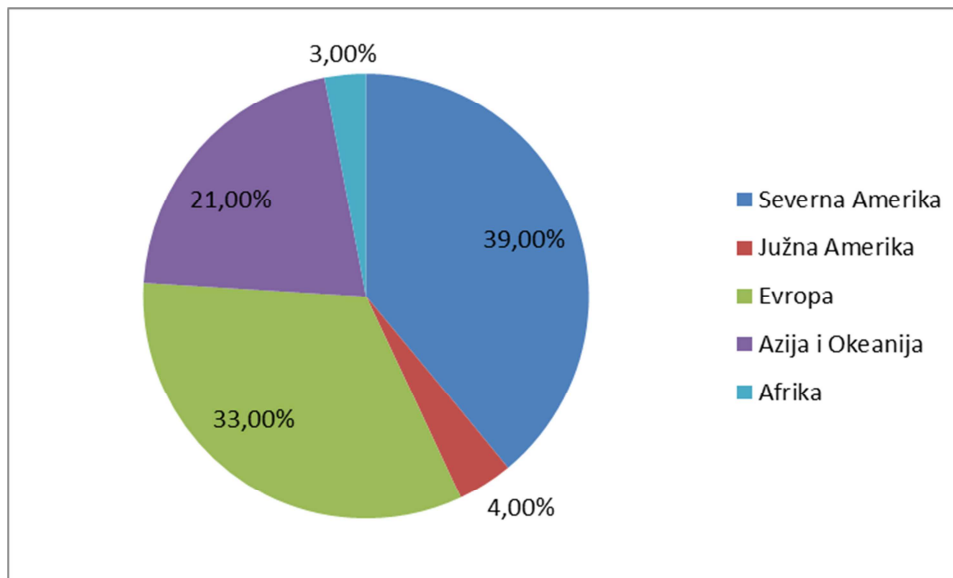

Grafik 15 :raspodela premije životnog reosiguranja u 2009⁹⁶
Premija 45 milijardi \$

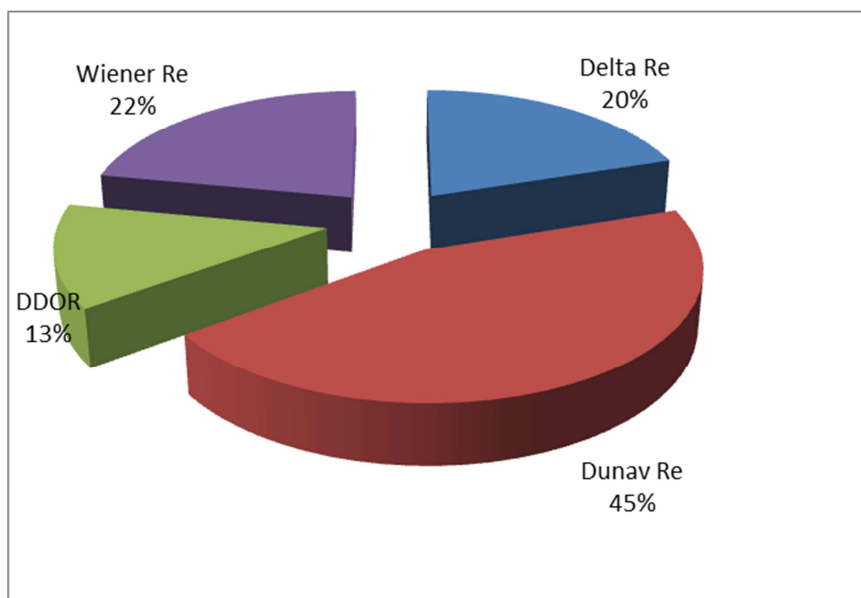
⁹⁶ Izvor:Swiss Re

Grafik 16: Raspodela premije ne-životnog reosiguranja u 2009
 Premija 152 milijarde \$

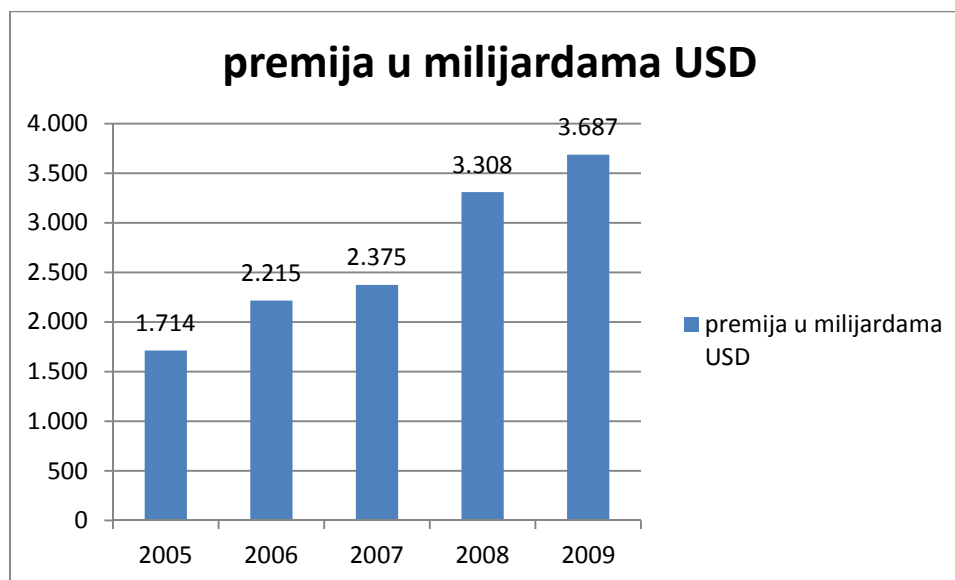
Na srpskom tržištu reosiguranja posluju četiri reosiguravajuće kompanije: Dunav Re, Winer Re, DDOR Novi Sad, Delta Re.

Grafik 17: Tržišno učešće kompanija Dunav Re, Winer Re, DDOR Novi Sad, Delta Re.

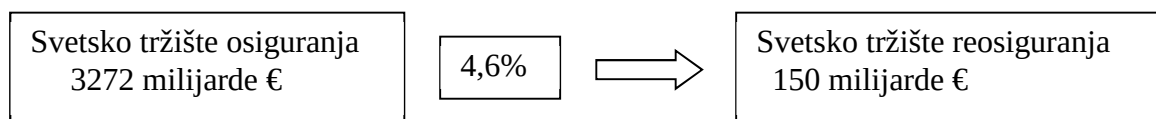
Kompanija Dunav Re je lider na domaćem tržištu, sa 45% tržišnog učešća.⁹⁷
Bruto premija u 2009 iznosila je 3,69 milijardi USD, što je za 11,45% više nego 2008.

Grafik 18: Ostvarena premija kompanije Dunav Re po godinama u milijardama USD

⁹⁷ Prema podacima Narodne Banke Srbije

Svetsko tržište reosiguranja u 2010. godini⁹⁸

Grafik 19 : Tržišno učešće životnog i neživotnog osiguranja/reosiguranja

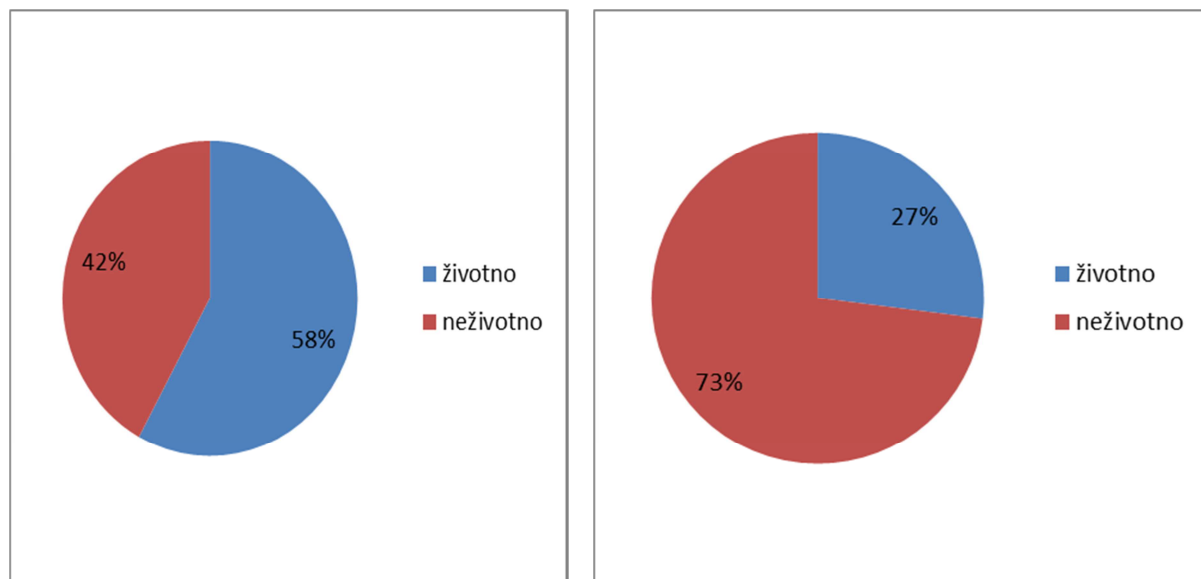

Tabela 32: Deset vodećih svetskih reosiguravača prema pripisanim premijama u 2010.

Rang	kompanija	premija u milijardama €
1	Munich Re	21,60
2	Swiss Re	14,50
3	Berchire Hathaway	11,10
4	Hannover Re	10,30
5	SCOR	6,10
6	RGA	5,00
7	Partner Re	3,50
8	Transatlantic	2,90
9	China Re	2,80
10	Everest RE	2,50

Pet vodećih svetskih reosiguravača ima tržišno učešće od 43% u 2010 godini.

⁹⁸ Izvor Swiss Re, IAIS Global Reinsurance Report

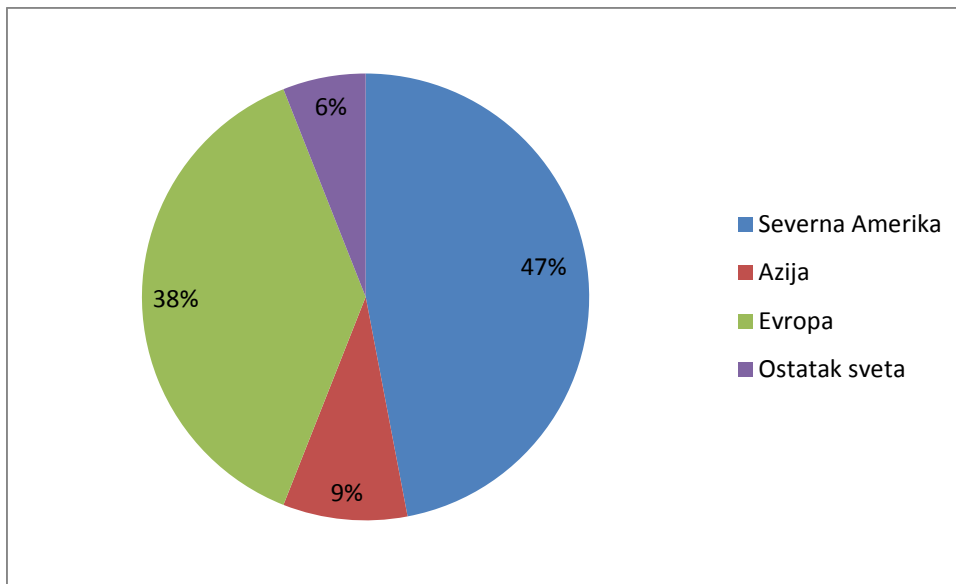
Stope ustupanja rizika u reosiguranje u 2010.god.

Prosečne stope ustupanja su veće u neživotnom osiguranju, gde su i rezultati nestabilniji.

Prosečna stopa ustupanja predstavlja odnos između premije prenete u reosiguranje i naplaćene premije.

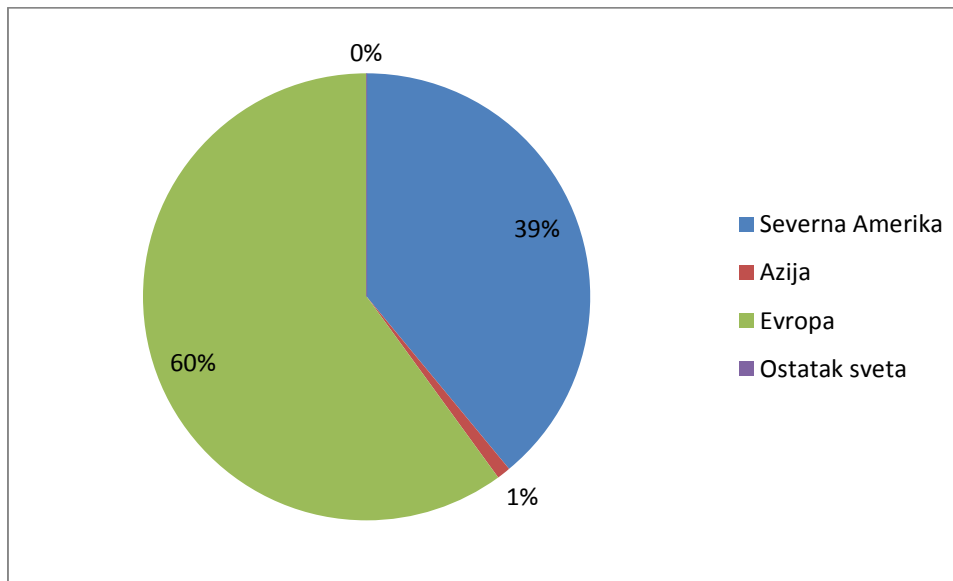
Prosečna stopa ustupanja=premija prenete u reosiguranje/polisirana(naplaćena) premija

Grafik 20: Stope ustupanja u reosiguranje po regionima(cedirana bruto premija)⁹⁹

⁹⁹ Izvor Global Reinsurance Market Report Decembar 2010

Grafik 21: Premija po osnovu aktivnih poslova reosiguranja¹⁰⁰

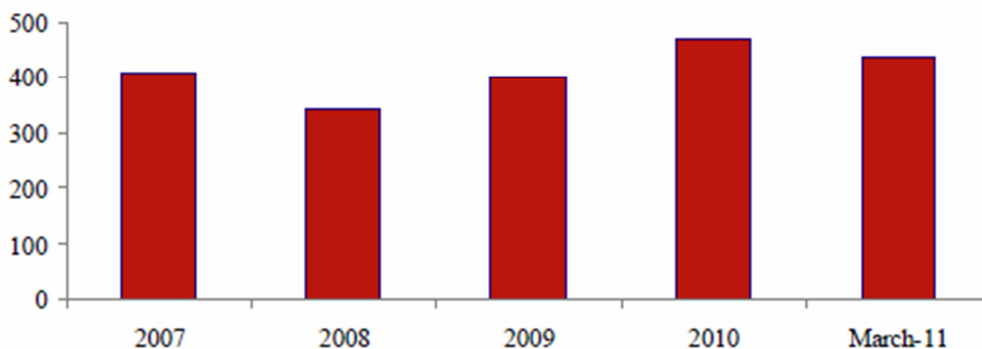

Jasno je da je evropsko tržište reosiguranja izvoznik kapaciteta jer nudi 60% ukupnog kapaciteta reosiguranja, a ima stopu ustupanja samo 38%

U 2009 reosiguravači su ponovo stekli kapital koji su izgubili u 2008.godini, tako da se tržišna kapitalizacija reosiguravača vratila na nivo koji su imali na kraju 2007. Tržište se oporavilo od početka 2009, ali zbog događaja u prvom kvartalu 2011, aktivnosti su ostale na niskom nivou u drugom kvartalu, posebno u odnosu na 2010.

Ali u 2010 i onaj mali deo dobiti koji su ostvarile reosiguravajuće kompanije apsorbivale su prirodne katastrofe koje su se realizovale u prvom kvartalu 2011.god.

Grafik 22 : Ukupan kapital svetskih reosiguravača u milijardama USD¹⁰¹

2010.god je bila sumorna godina zbog prirodnih katastrofa, kako u pogledu broja događaja (960) tako i u pogledu ljudskih gubitaka (295,000).

¹⁰⁰ Isto

¹⁰¹ Izvor: The Aon Benfield Aggregate

Tabela 33: Prirodne katastrofe u 2010. koje su značajno uzdrmale svetske reosiguravače¹⁰²

datum	dogadjaj	Ekonomska šteta u milionima USD	Pokriveno osiguranjem
Februar 2010.	Oluja Ksantija (Francuska, Španija)	6,100	3,100
Februar 2010.	Zemljotres, cunami (Čile)	30,000	8,000
Mart 2010.	Oluja, poplave (SAD)	1,700	1,220
Jun 2010.	Poplave (Francuska)	1,500	1,070
Septembar 2010.	Zemljotres (Novi Zeland)	6,500	5,000
Decembar 2010.	Poplave (Australija)	10,000	<5,000

Karastrofalni događaji u 2010. (zemljotres u Čileu, Ksintia) i u prvih nekoliko meseci 2011. (zemljotres na Novom Zelandu, u Japanu, Tornado u SAD-eu) su uticali na profit reosiguravača, ali njihovi zahtevi u pogledu nivoa kapitala su ostali razumni. Tehnike reosiguranja se nisu mnogo promenile u poslednjih 30 godina. Ali uslovi neophodni za održivo poslovanje su se znatno izmenili:

- Potreba za značajnim kapitalom
- Alokacija kapitala u specifičnu granu ili ugovor
- Upravljanje i ograničavanje rizika.

Tržišta će se bez sumnje razvijati drugačije u zavisnosti od toga da li su ili ne pogođena velikim katastrofama. Evropa bi trebala da bude u daleko boljoj situaciji od SAD, Japana, Australije i Novog zeland.

U skorije vreme na račun neuobičajene učestalosti i nekoliko prirodnih događaja na početku 2011. godine, polugodišnji rezultati većine reosiguravača nisu bili dobri, ovo se prvenstveno odnosi na kompanije koje su bile jako izložene u zemljama pogođenim ovim događajima, bez odgovarajuće diversifikacije.

Finansijska kriza čini stvari još težim: pad vrednosti imovine, smanjenje rejtinga državnih obveznica, pad finansijskih prihoda.

Tržišni lideri mogu da poboljšaju profitabilnost povećanjem svog tržišnog učešća. Na mnogim tržištima, jedan poen (procenat) učešća vredi desetina miliona dolara.¹⁰³

Svaka kompanija mora da prouči snage i slabosti svojih konkurenata, trenutne i potencijalne kupce, razvije efektivnu marketing strategiju i ciljeve. Na tržištu reosiguranja razmena se vrši između osiguravajućih i reosiguravajućih kompanija.

Svaka organizacija ima specifične ciljeve, politiku i procedure kupovine, organizacionu strukturu i sisteme. U principu kupci teže da ostvare najveći paket koristi (ekonomske, tehničke, uslužne i društvene) u odnosu na troškove tržišne ponude.¹⁰⁴

¹⁰² Izvor Munich Re Topics Geo

¹⁰³ Kotler, P. i Keller, K.L., Marketing menadžment, Data Status, Beograd, 2006, str.355

Kompanija koja želi da zadrži vodeću poziciju na tržištu može da smanji pritisak konkurencije spajanjima i pripajanjima kompanija, može da poveća ukupnu tražnju za svojim proizvodima, da poveća svoje tržišno učešće na tržištu, da smanji troškove .

8 Zaključak

Nedavni skupi gubici u regionima koji su smatrani nerizičnim naglasili su ograničeno razumevanje prirodnih katastrofa od strane nosioca rizika i teškoće u određivanju adekvatnih cena i monitoringu poslovanja i rasta bez odgovarajućih alata za modelovanje rizika. I zaista nedostatak odgovarajućih modela rizika sugerise da neki (re)osiguravači ne mogu posedovati adekvatne skale za procenu rizika i prirode gubitaka koji se mogu javiti na određenim teritorijama. Razumevanje rizika i pažljivo praćenje rasta izloženosti riziku kada potražnja za osiguranjem raste su najveći izazovi sa kojima se suočavaju kompanije, posebno na tržištima u razvoju. Pored toga, kompanije moraju da prepoznaju jedinstvene karakteristike koje definišu svaku naciju. Strategije ulaska na tržište će varirati od zemlje do zemlje, i pristup ovim oblastima ne treba da bude zasnovan na jednoj opštoj ili zajedničkoj strategiji. Stoga, značaj boljeg razumevanja rizika prirodnih katastrofa od strane preuzimača rizika i prevazilaženje ograničenja modela su ključni faktori da se obezbedi profitabilan rast. Modeli rizika su od ključnog značaja za procenu rizika . Ipak svaka odluka zasnovana na nekom ovakvom modelu, treba uvek da bude doneta sa znanjem da modeli rizika imaju brojne "slepe mrlje". Sekundarni uzročnici gubitaka nisu se smatrali značajnim u modelima zemljotresa, a ipak su značajno doprineli ukupnim gubitcima. Naknadni potresi , cunami, klizišta, poplave i likvifikacija su neki od tih sekundarnih uzročnika gubitaka. Oni su slepe mrlje u postojećim modelima iako je njihov potencijalni uticaj na procenu rizika zemljotresa značajan. Što se tiče osiguranja industrije treba uzeti u obzir i pokriće prekida poslovanja, kojim se kompanijama kompenzuje gubitak profita usled oštećenja proizvodnih objekata. Otprilike polovina od ukupne isplate osiguranja industrijskim postrojenjima u Čileu predstavlja gubitke koji su posledica prekida poslovanja. U određenim segmentima industrije, kao što su proizvodnja celuloze i papira , štete zbog prekida poslovanja bila je tolika da je činila 2/3 ukupne štete. Iako dostupni modeli za procenu rizika uključuju i štete usled prekida poslovanja, one su ovde potcenjene. Ispravno donošenje odluka i svesnost nedostatka ovih modela, je ključni faktor uspeha za preuzimanje rizika i upravljanje rizikom.

Dobar i iskusan risk menadžment , modeli katastrofa i robustna reosiguravajuće zaštita mogu pomoći osiguravačima da upravljaju rizikom. Međutim, ovi alati i tehnike moraju biti poboljšani i prošireni tako da osiguravači mogu da informišu risk menadžment i donesu odluke o reosiguranju u svakom novom regionu i identifikuju potencijalnu skrivenu izloženost gubitku u svojim portfeljima. Ako se uzmu u obzir svi ovi katastrofalni

¹⁰⁴ Isto, str.217

gubici, koje su uglavnom pokrile međunarodne reosiguravajuće kuće, dolazimo do zaključka da reosiguravajuće pokriće ostaje najefikasniji metod za zaštitu osiguravajućih društava od neočekivanih katastrofalnih gubitaka.

U poslednjih nekoliko godina, nekoliko osiguravača i reosiguravača je neutralisalo godišnje gubitke rezervama od ranijih godina. Međutim, nakon brojnih katastrofa došlo je do pogoršanja godišnjih rezultata što zajedno sa rastućim trendom inflacije u narednim godinama dovodi u pitanje njihovu održivost. Zaista, bilo je slučajeva kompanijskih izveštaja o nepovoljnom stanju rezervi u poslednjih nekoliko godina, što je povećalo zabrinutost o adekvatnosti rezervi i navelo neke kompanije da formiraju dodatne rezerve. Međutim, postoje ogromne razlike u snazi kapitala između kompanija, i neke kompanije će morati dugo da se bore. Kao i uvek u teškim vremenima najslabiji mogu pasti na tom putu. Kao rezultat toga, očekujemo da će neke kompanije morati dodatno da poboljšaju svoje bilanse stanja, prodaju rezervisanja ili filijale, povećaju kapital ili da se spoje sa jačim kompanijama.

Osiguravači će morati da drže više kapitala da bi pokrili isti nivo izloženosti katastrofama, što će verovatno dovesti do porasta tražnje za reosiguravajućom zaštitom.

Razorni događaji u poslednje tri godine su pokazali da industrija osiguranja može efikasno da posluje i u ekstremnim okolnostima i da ima ključnu ulogu u finansiranju postkatastrofalnog oporavka. Štaviše osiguranje je u stanju da obezbedi pokriće uprkos velikoj ekonomskoj krizi, čak i dok nastavlja da obezbeđuje pokriće za mnoge druge opasnosti.

Da bi industrija osiguranja bila ekonomski održiva na dugi rok, osiguravajuće pokriće mora biti u stanju da realno odražava obuhvaćene rizike. Ako prošlost služi kao vodič, industrija osiguranja ima tendenciju da uči iz finansijski bolnog iskustva posle događaja koji su ih skupo koštali. U budućnosti, samo proaktivnom implementacijom trenutno zanemarenih uzoraka gubitaka će obezbediti da se troškovi rizika unapred realno procene. Konkurentsko i dostupno (otvoreno) tržište osiguranja, koje istinski odražava rizik je ključno za održavanje kontinuiranog pokrića. Kako bi premije ostale pristupačne, oni moraju da raspodele rizik na što veći broj pojedinaca i vlasnika preduzeća. Ovo će biti moguće samo ako se poveća svest o riziku. I samo tada će industrija osiguranja moći da nastavi da igra ključnu ulogu u smanjenju rizika i finansiranja postkatastrofalnog oporavka.

Literatura

Knjige:

1. Andrijašević, S., Petranović, V., (1999), *Ekonomika osiguranja*, Alfa, Zagreb
2. Carter, R.L., (1979) *Reinsurance*, Kluwer and M&G reinsurance
3. Jobber, D. i Fahy, J., *Osnovi marketinga*, Data Status, Beograd
4. Kotler, P. i Keller, K.L., *Marketing menadžment*, Data Status, Beograd
5. Kočović, J., Šulejić, P., *Osiguranje*, Ekonomski fakultet, Beograd, 1997
6. Lukić R., *Računovodstvo osiguravajućih kompanija*, Čugura print, Beograd, 2006
7. Marović, B., Vladislavljević, Đ., *Pripučnik za praksu u osiguranju i reosiguranju*
8. Marović, B., Kuzmanović, B., i Njegomir, V., (2009) *Osnovi osiguranja i reosiguranja*, Portal, Beograd
9. Marović, B., Avdalović, V., (2006) *Osiguranje i teorija rizika*, Centar za automatizaciju i mehatroniku; Beogradska bankarska akademija, Fakultet za bankarstvo, osiguranje i finansije, Beograd
10. Miljević, M., (2007) *Metodologija naučnog rada*, Filozofski fakultet, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Pale,
11. Rejda, G.E., (2005) *Risk Management And Insurance*, Pearson Education, Inc
12. Vujović, R., (2009) *Upravljanje rizicima i osiguranje*, Univerzitet Singidunum, Beograd
13. Vujović, R., Jovanović, A.S., Todorović, J., *Unapređenje metoda upravljanja rizikom u industrijskim postrojenjima*, Takovo osiguranje, 2003
14. Šulejić, P., (1992) *Pravo osiguranja*, III izmenjeno i dopunjeno izdanje, Misao, Novi Sad
15. Šulejić, P. i grupa autora, (1992) *Privredno pravo sa osnovama prava za ekonomiste*, Pravo-DOO, Novi Sad
16. Šulejić, P. i drugi, (2008) *Osnovi osiguranja*, Univerzitet Singidunum, Beograd
17. Tehnical Training, Chief Underwriting Office, *An Introduction to Reinsurance*, Swiss Re, internet izdanje, www.swissre.com
18. Christoph Bugmann, *Proportional and non-proportional reinsurance*, Swiss Re, internet izdanje, 1998

19. Karl,K.,Wong,C., Global insurance review 2011 and outlook 2012/2013, Swiss Re, internet izdanje, December 2011

Časopisi:

1. Klobučar,D.Umesto dampinga-podela rizika, *Svijet osiguranja*,4/2007
2. Sigma No 2/2004: *Commercial insurance and reinsurance brokerage – love thy middleman*, Swiss Reinsurance Company, Zurich, 2004
3. Reinsurance, Incisive Media Investments Ltd,London, August 2008
4. Sigma No 1/2011:*Natural catastrophes and man-made disasters in 2010:a year of devastating and costly events*, Swiss Reinsurance Company, Zurich,2011
5. Guy Carpenter& Company,LLC,*Cold spots heating up: The impact of insured catastrophe losses in new growth markets*,septembar 2012
6. Lucia Bevere&Balz Grollimund,*Lessons from recent major earthquakes*, Swiss Reinsurance Company, Zurich, decembar 2011
7. Sigma No 1/2012:*Natural catastrophes and man-made disasters in 2011:historic losses surface from record earthquakes and floods*, Swiss Reinsurance Company, Zurich,2012

Internet i elektronski izvori:

1. www.swissre.com
2. <http://www.hmrc.gov.uk>